

Holéczi Zsuzsa

Kalendárium

kicsiknek és nagyoknak

ISBN 978-615-01-0580-2

Téli esetéken gyermekkorom kedvenc olvasmánya volt nagyszüleim „Kincses Kalendáriuma”, amiben felnőtt és gyermek egyaránt talált érdekes történeteket, verseket. Amikor címet kerestem azoknak az elbeszéléseknek, amelyeket gyerekeknek írtam, illetve azoknak a „felnőtt meséknek” amelyek a „Sorsok szilánkjai” illetve a „Nem mindennapi történetek” című elbeszélésköteteim lezárása után keletkeztek, arra az elhatározásra jutottam, hogy egy kalendáriumhoz hasonló, minden korosztály számára érdekes könyvet szerkesztek. A történeteim általában „élet írta” elbeszélések, és szinte mindnek van valóságalapja – válogasson hát ki-ki a kedvére benne!

Tartalom

Bemutakozás	4
<i>Történetek gyerekeknek (is)</i>	5
A tölgyerdő fejedelme.....	6
A király galóciója.....	9
Karcsi mókus szerencséje.....	12
A kismadár nagy kalandja	14
Halászmacska	17
A róka reggelije	20
Békakergető.....	21
Az édes zsíros kenyér története	22
Kígyót, békát összehordott.....	24
<i>Felnőtt mesék</i>	26
Nem is tudom	27
Ébredés.....	29
A kis fekete táska.....	30
Az ígéretek földje	32
Az apróbetűs lábjegyzet	35
Rózsika és a jégcsap.....	37
Egy elhallgatott hős	38
Azon a mólón	41
Tangóharmonika.....	42
Vassurányi disznótorok.....	44
Utunk a „születés városába”	49
Görög románc.....	51
Lassan húsz éve már... ..	54
Hókifli	58
Göröngyös görög út	59
Ők is a COVID áldozatai	61
Az élet megy tovább	63
Életszilánkok	65
A nagybetűs élet	69
Életem kész regény... ..	71
<i>Verses próbálkozások</i>	72
Képversek.....	73
Akrosztichonok.....	74
Haikuk.....	76
Apevák	78
„Klasszikus” versek	80

Bemutakozás

Holécziné Tóth Zsuzsa vagyok, 16 éve Piliscsabán élek a családommal, de jakabszállásinak vallom magamat, hiszen az életem első 17 évét ott töltöttem, és elbeszéléseimben máig felbukkannak az alföldi tanyavilág meséi, történetei. Elbeszéléseket nyugdíjba vonulásom után kezdtem el írni. Miközben elvégeztem két „kreatív írástechnika” kurzust a Centrál Média-akadémián, csatlakoztam előbb a Verslista, majd az Irodalmi Rádió alkotóközösségéhez, és az általuk meghirdetett külső és belső pályázatokra születtek meg elbeszéléseim, meséim, verseim.

Ötödik éve írom a történeteket, eddig a „Szerelem messengeren érkezik” c. e-könyvet, a „Sorsok szilánkjai” és a „Nem mindennapi történetek” című elbeszélés köteteket mondhatom magaménak. Ezen felül írásaim közel 30 antológiában, haiku- és apeva-kötetekben, mesekönyvben jelentek meg, és legalább ennyi oklevelet, sőt 2017-ben „Kortárs magyar irodalomért” díjat is kaptam novelláimért. Jelenleg első regényemen, a „Sorsfordítókon” dolgozom.

A most összeállított e-könyv a múlt évben született írásokat, és a meséimet, ifjúsági novelláimat tartalmazza, lezárásképpen pedig néhány verses próbálkozást: akrosztichont, képverset, haikut és apevát adok közre. Köszönet mindazoknak, akik megtisztelnak az elolvasásukkal.

Történetek gyerekeknek (is)

A tölgyerdő fejedelme

Volt egyszer rég – réges-régen – tölgyfaerdő közepében egy állatsereglet, akik elhatározták, hogy fejedelmet választanak maguk közül. Azt akarták, hogy vitás esetekben ő döntsön, bölcs tanácsaival békét teremtsen. Igen ám, de ki erre a legalkalmasabb? Az erdő apró lakói – a mókusok, sünök, nyuszik és egerek – szóba sem jöhettek, mivel őket a ragadozók zsákmánynak tekintették, az ő szavuk mit ért volna, mondjuk a farkaséval szemben?

A posztra végül a róka és a farkas jelentkezett. Maguk között persze nem tudtak dönteni, ezért hosszas vitatkozás után a bölcs bagolyhoz fordultak. Ez a bagoly minden állatnál idősebb volt, azt gondolták, annyi mindent látott-hallott már az erdőn, az ő döntését mindannyian elfogadják. El is indultak az odvas nagy tölgyfához, ahol a bagoly egy magasan lévő odúban szunyókált. Tanakodtak, hogy ébresszék fel, mert fára mászni nem tudtak. Szerencsájükre arra járt a szajkó, aki a róka vörös bundája láttán elkiáltotta magát:

– Róka! Róka! Segítség!

No, erre már kikukkantott a bagoly az odúból és ráripakodott a fa alatt álldogálókra:

– Mit kerestek ti erre? A farkasverem meg a rókaodú nem erre van!

– Hozzád jöttünk, ó bölcs bagoly, – kezdte hízelgő hangon a róka. – Gondoltuk, te el tudod dönteni, melyikünk az alkalmasabb az erdő fejedelmének?

– Még hogy én döntsek? Meg kell azt gondolni, várjatok egy kicsit, – mondta – magában pedig azt gondolta: dehogy fogok én dönteni, hogy aztán rám haragudjatok... még a végén, akit nem választanék, mérgében kidöntené az én jó odvas fámat, vagy elkapná a fiókáimat, amikor repülni tanulnak.

– Hát azt gondoltam – mondta végül – az legyen közületek az erdő fejedelme, aki túl tud járni a szomszédos bükkfaerdő fejedelmének, a medvének az eszén.

Nagyot nézett a két rivális: mit nem mond a bagoly! Hiszen a medvétől mindketten féltek, mint a tűztől. Hatalmas erejű, noha békés állat, ki tudja, tán széttépné azt, aki be akarja csapni! Nem jártak ők soha odaát a másik erdőben, csak a hírért hallották a bükkerdő fejedelmének. De hát a bagoly bölcsességét nagyra tartották, gondolták: majd csak kitalálnak valamit, amivel túljárnak a medve eszén. Hazaballagtak hát, – ki-ki a saját odújába – és elpanaszolták a párjuknak, milyen feltételt szabott a bagoly.

Farkasné azt tanácsolta az urának, vigyen egy nagy kaptár mézet a medvének, akkor biztos beereszti, és azután ha már ott van, csenjen el valamit, ami a medvének kedves. Ha azt a bagolynak megmutatja, mint bizonyítékot, akkor biztos neki ítéli a fejedelemséget. Tetszett az ötlet a farkasnak, dicsérte a párját, hogy milyen okos, és megígérte neki, hogy ha ő lesz a fejedelem, rögvést új bundát csináltat neki. Alig várta, hogy másnap reggel legyen, jó korán elindult, – nehogy a róka megelőzze. Ment, mendegélt az erdőben, míg ki nem ért az erdőszélre, ahol a falusiak nyaranta a méhkaptárokat tartották. Ezekbe a kaptárokbba hordták a virágport a méhecskéek egész nyáron, ebben készült a lépesmész. Tudta a farkas, hogy a medve a mézet mindennél jobban szereti, örömmel kapta hát hátára a legnagyobb kaptárt, és cipelte magával a bükkerdő felé. Nehéz volt a kaptár, izzadt a farkas, de annyira vágyott a fejedelmi

rangra, hogy nem törődött vele, csak caplatott a szomszédos erdő irányába. Amikor aztán odaért, el se tudta képzelni, merre keresse a medvét. Letette a kaptárt, és várta, hogy valami teremtetts lélek arra járjon, aki őt útbaigazíthatja. Végül a bokor alól kiugrált egy nyuszi, – de amint a farkast észrevette, hanyatt-homlok menekülni akart.

– Várjál nyuszi, nem bántalak! Segíts nekem, kérlek, útbaigazítás kellene. Nyuszika, te tudod, hol lakik a medve?

– Jaj, hogy tudnám! Nem mer az én családom oda, az erdő mélyére bemenni! Azt hallottam, megenne bennünket, ha ott találna, – mondta – és elvágatott.

Mindegy, gondolta a farkas, az már biztos, hogy az erdő mélyén lakik, mert ezt tudta a nyuszi. Fogta hát az egyre nehezebbnek tűnő kaptárt, és bevágott a bükkfák közé. Talált egy erdei utat, arra gondolt, az a széles csapás biztos a medve barlangjához vezet. Ment, mendegélt, míg a hegy lábához nem ért, ahol a bokrok között több barlangot is látott. No, most hogyan tovább, – morfondírozott, miközben nagy nyögéssel a földre huppantotta a méhkaptárt. Honnan tudjam, melyik barlang lehet a szállása? Ahogy ott tanakodott, egyszer csak zümmögést hallott. Figyelte, mi lehet a zaj, de azután rögvést meg is tudta: a kaptárban, amit eddig cipelt, még ott aludtak a méhek, akik a kaptár leejtésekor felébredtek és kezdtek kirajzani a lyukon. Mivel a farkas cipekedés közben nem figyelt, a méz egy része ráfolyt a bundájára, így azután a méhek azonnal nekiestek, hogy bosszút álljanak a méztolvajon. Menekült előlük a farkas, egyenes be az egyik barlangba! Vesztére éppen abba, amibe a medve szunyókált, akit szintén csípni kezdtek a méhek – mire az mérgében úgy pofon ütötte a farkast, hogy a képe rögtön feldagadt.

– Eltűnj a házamból, de rögtön! Viszed innen ezeket a dühös méheket kaptárostól, de azonnal! Majd adok én neked! Nem elég, hogy a nyugalmamat megzavarod, de még bajt is hozol a nyakamra? – kiáltotta dühösen.

Dehogy mert már a farkas arra gondolni, hogy elcsen valamit a medvétől! Örült, ha mentheti az irháját! Felkapta a kaptárt és rohanni kezdett – a méhek persze utána. Csípték, ahol tudták, felismerhetetlenségig dagadt a feje, míg végül eldobta a kaptárt, és hanyatt-homlok rohant hazáig. Otthon a felesége alig engedte be, mert nem ismert rá dagadt ábrázattal.

– Jaj, te asszony, milyen tanácsot adtál! A medve lásd pofon ütött, a méhek meg összecsíptek, dehogy tudtam én onnan bármit is elcsenni! Nem leszek én fejedelem, csak az ábrázatom jöjjön helyre – mondta, és a fejét a vizesdézszába dugta lehűteni.

És hogy mit tett ezalatt a róka? Hát ő bizony egyet gondolt, üres kézzel elballagott megkeresni a medvét. Amikor a barlanghoz ért, bekiáltott:

– Bükkerdőnek fejedelme itthon vagy?

A medve, – akinek még mindig sajgott a füle hegye a méhcsípésektől – morogva jött elő megnézni, hogy már megint ki zavarja.

– Mit akarsz itt róka? Ez nem a te erőd!

– Nem, nem, kedves fejedelem, de eljöttem téged meglátogatni.

– Te engem? Aztán miért?

– Hát gondoltam, csak megkérdem, mit adnál te egy jó kövér bikaborjúért cserébe?
– Micsodáért? Egy szép nagy borjúért? – futott össze a nyál a medve szájában a borjűvese gondolatára. – Hát csak gyere be, kedves róka, megbeszéljük fehér asztal mellett ezt a dolgot
– mondta – és bekiáltott:

– Asszony! Még egy terítéket! Kedves szomszéd jött el hozzánk a tölgyesből, illendően meg akarom vendégelni. Mondd csak, róka, szereted a nyúlhúst vadasmártással?

– Hát hogyne szeretném, mondta a róka, azzal nagyot húzott a szeder pálinkából, amit időközben a házigazda elébe tett.

Azután leültek az asztalhoz, és degeszre tömték magukat. A rókának még a vörös bundájára is került a vadasból, de nem bánta, le se törölte, csak falt tovább. Aztán mikor vége lett az ebédnek, a házigazda gondolta, most már szóbahozza azt a borjút.

– Hát aztán hol tartod azt a szép bikaborjút komám?

– De gazduram! Hát mondtam én neked, hogy van bikaborjúm? Én csak azt kérdeztem, mit adnál egy borjúért cserébe? De azt egy szóval se mondtam, hogy nekem van... csak gondoltam: jó, ha tudom mennyit ér, mert ha úgy adódik, hogy találok, szívesen eladom neked.

– Micsoda?! – üvöltött a medve – kifelé a házamból te senkiházi! Hát becsaptál! Bezabáltál nálam, én meg hagytam magam?

A róka se volt rest, ugrott az ajtóra, nehogy a medve elkapja, és mérgében a farkánál fogva a falhoz vágja. Nem is érte utol, de haragjában utána vágta a fejedelmi pálcáját, amit a róka gyorsan a szájába kapott, és vitte lélekszakadva egészen a farkas házáig.

– Hé, farkas! Gyere ki és nézd meg: túljártam a medve eszén.

A farkas kikullogott: dagadt ábrázattal és sántikálva. Ránézett a rókára, akinek a vörös bundáján még mindig ott virított a fejedelmi lakoma nyoma, a lába előtt pedig ott hevert a medve díszes, faragott botja.

– Elismerem, hogy te győztél, Ravaszdi! Nem is kell a bagolyhoz mennünk a döntésért, belátom, hogy többet ésszel, mint erővel. Lásd, én a méhkaptár cipelésében lesántultam, a medve haragjában pofonvágott, száz méh csípte a bundámat. Alattvalód lettem, amit kérsz, hát teljesítem, – mondta sóhajtva.

– Hát tudod mit? Ha majd nem fogsz sántikálni, elmehetsz a falu gulyájához borjút lopni. Azt mondta a medve, jó falat a borjűvese... kipróbálnám.

Visszakullogott a farkas az odúba, és azon morfondírozott: no, még csak az kéne, hogy most meg a gulyás komondorjai szabják meg a bundámat miattad! Inkább elköltözőm messze, a nagy hegyen túlra az asszonnyal, keresünk egy olyan bércet, ahol én lehetek az uralkodó.

Így esett, hogy a tölgyerdőből a farkas kiköltözött, és a hegyormon túl talált menedéket. Onnan vonítja világga holdvilágos éjszakákon a bánatát, hogy a róka megcsúfolta. Ezután a róka lett a tölgyerdő fejedelme. Borjűvesét viszont azóta sem evett, mert nemcsak ravasz, okos is: öt-hat harcias komondorral ő sem akarja megszabni a bundáját.

A király galócája

Történt egyszer, – Mátyás király uralkodásának idején – hogy a szegény zsellér egyetlen lánykája nagyon megbetegedett. Próbálta az édesanyja maga szedte gyógyfüvekből főzött teával itatni, hűvös szobába fektetni, de a lányka csak nem javult, már jártányi ereje sem volt. Hívta az apja a bábát, majd a faluszéli javasasszonyt, de segíteni egyik sem tudott – pedig a cigányasszony még köpölyözéssel is próbálkozott. Szegény leány halott haloványan feküdt naphosszat az ágyban, sem a gyenge galamblevest, sem a finom font kalácsot nem kívánta. Kétségbeesésében az édesanyja már a papot akarta hívatni hozzája, de az ura rákiáltott:

Nem úgy van az, asszony! Siráncozás helyett inkább öltözz föl az ünneplődbe, és menj át Pilisszentlélekre, keresd meg azt az öreg vasorrú bábaasszonyt, akit a „pilis lelkének” neveznek. Annak mondd el mi baja az én Hajnalkámnak, hogy rázza a hideg naphosszat, és fogytán az ereje, meg hogy éjszakánként fullad, és a démonokkal harcol, és hívd el őt – kerül, a mibe kerül. Én meg holnap elhajtom a Riskát a párkányi Simon-Júda vásárba: csak adnak érte annyit, amiből a bábát meg az orvosságot kifizetjük!

– Jaj, a Riskát, azt ne! Miből etetjük akkor a gyerekeket? Miből csinállok egy kis pénzt, ha nem a túróból, tejfölből?

– Nem érdekel, asszony! Inkább a gyógyításra, mint a temetésre költöm a tehén árát. Majd csak megsegít az Isten, eddig is mindig volt valahogy! – mondta igaz hittel az ember.

Elment hát az asszony a szomszéd faluba, megtalálta a helyiek útmutatása szerint az öreg bábát, aki – mint a mesékben – az erdő mélyén lakott. Elmondta neki a nagy bánatát, hogy a család szeme fénye, az egyetlen lánygyermekük milyen beteg, és kérte a segítségét. A bábaasszony elővett a kamrájából néhány nagy csuprot, amelyekben gyógynövényeket tartott. Összekevert néhány pecsétviaszgombát, meg száraz ágat, majd a mozsártörővel összetörte őket, és különféle szárított virágszirmot is kevert hozzá, és ezeket alkoholba beáztatta. Két óra elteltével az így nyert tinktúrát kis zacskó kamilla virággal és egy kis tégely mézzel együtt átadta az asszonynak:

– No, lányom, ezt vidd haza, a kamillavirágot forrázd le egy kancsó vízzel, aztán fedd le reggelig, és akkor keverj hozzá hársfamézet meg húsz cseppet ebből a tinktúrából, és aztán itasd meg a felét azzal a szépséges Hajnalkával. A másik felét aztán délbe és este már csak poharanként itasd vele. De előre mondom, ennek csak akkor lesz igazán jó hatása, ha közben császárgomba levelest főzöl, és abból is naponta kanalaz hozzá a lelkem.

Sietett haza a jó hírrel az asszony, hátha még nem indult ez az ura a vásárba eladni az egyetlen tehénkéjüket – mert a vasorrú bába nem kért fizetséget a varázsitalért, kár lenne az egyetlen jószágukat elpocsékolni. Az ember – mintha csak megérezte volna, hogy még várnia kell – nem indult el hajnalban a párkányi vásárba: nem akarta Hajnalkát otthagyni egyedül a kis-öccseivel, hiszen azok még nem tudtak volna segíteni neki, ha jön a köhögési roham. Megörült Márton az asszony érkezésének, meg a gyógyszereknek, de annál inkább elkeseredett a hírre, hogy „úrgombát” – azaz császárgalócát – kellene ennie a lánynak a biztos gyógyulás érdekében. Hallotta ugyan, hogy nagy ritkán találhatnak a favágók ilyen csodás galócát a visegrádi erdőben, de azt is tudta, hogy azt „fejvesztés terhe mellett” azonnal be kell

szolgáltatni a királyi udvarnak. Szinte biztos volt benne, hogy még az ő egyetlen lánykája kedvéért sem kockáztatnak a favágók minimum ötven botütést, ha a galóca be nem szolgáltatása kitudódna – márpedig rosszakarója mindig akad az embernek.

Elment azért a szomszédos favágóhoz, Berti bácsihoz, aki mindig úgy dicsérte Hajnalkát a szépségeért meg a jó szívéért, hátha mégis megkockáztatja, hogy keres számára úrgombát. Berti bácsi hallotta, hogy ez a kicsi lányka még a törött szárnyú héját is meggyógyította, és ha csak tehetne, gallyat hordott a faluvégi öreg néninek a tűzgyújtáshoz, meg kis kannájával vizet hordott az erdei út mellé az őzikék itatására. Ezért majd megszakadt a szíve, mikor meghallotta milyen beteg. De segíteni nem mert, mert tudta: nagyon komoly büntetés vár arra, aki a királyi erdőben talált császárgalócát maradéktalanul be nem szolgáltatja. Erdőkerülők járnak, meg a király vadászai portyáznak a hegyoldalon – átlagembernek oda belépni tilos, ha csak nem hajtónak fogadják fel a királyi vadászatra. Nem mert hát Mártonnak segíteni, de tanácsképpen azt ajánlotta neki: kérjen kihallgatást személyesen Mátyás királytól, hiszen híre volt már ekkor, hogy az uralkodó nemegyszer segített a szegény embereken. Sőt azt is egyre többen rebesgették, szokott álruhában a környéken is portyázni, hogy megtudja: hogyan élnek az alattvalók szépséges hazánkban.

Márton tehát felvette templomi ruháját – avíttas volt már az is, de mégis tiszta, és folt nélküli – homlokon csókolta szeretett lánykáját, és megígérte neki, hogy addig haza nem tér, míg a csoda gombát meg nem hozza. Sietős léptekkel haladt az országúton Visegrád felé, föl egyenesen a várkapuig. Persze ott nem várták őt tárt karokkal, de egy kishordó jóféle magafőzte szilvórium meglágyította az örök lelkét, és a külső kapun beengedték. Sietett hát a belső kapuhoz, de ott az őrközlet: három napot kell várni az audienciára! Ettől újra kétségbeesett, mert tudta: a kislány ereje fogytán, mi lesz, ha meg sem éri azt a három napot? Gondolt hát egyet: lesbe állt a kapunál, és amikor a szolgák terelték ki a király vadászkapóit egy kis futtatásra, gyorsan beslisszant. Elbújt a kapun túl, a faragott kút mögött, megvárta, míg a strázsák kívülről becsukják a nagykaput, aztán uzsgyi: meg sem állt a királyi rózsakertig. Abban bízott, hátha a királyné itthon van és kísétál, és tőle próbál segítséget kérni. Honnan is sejthette volna, hogy a külhoni királyné – Aragóniai Beatrix – csak az olasz nyelvet beszélte, így meg sem értette volna az ő kérését, hanem azonnal az örökért kiáltott volna, és Márton bizony vagy a kapun kívül, vagy a börtönben találta volna magát percekben belül.

Elbújt a rózsalugasban, csendben várta, hogy felbukkanjon valaki, aki a segítségére lehet. Egészen késő délutánig hiába várakozott, de ekkor kinyílt az erkélyajtó, melyen át maga az uralkodó lépett ki a fülemülék énekét hallgatni. Márton tudta, ha most megszólítja, felségsértést követ el, hiszen a pórnép a király jelenlétében csak akkor szólhat, ha az kérdést intéz feléje. De azt is tudta: itt a soha vissza nem térő alkalom! Ezért gyorsan tört néhány szép rózsát a vár kertjéből, és azt szó nélkül a király felé nyújtotta. Mátyást meglepte a férfi felbukkanása, de látva a rózsákat nem gondolt arra, hogy az életére akar törni, így megszólította:

– Ki vagy te, hogy a saját rózsáimmal akarsz megajándékozni?

Márton erre már felelhetett, és őszintén elmondta az uralkodónak merész lépésének az okát, valamint azt is, hogyan jutott be a kishordó segítségével a palotába. Az uralkodó először haragra gerjedt, amiért meg tudta vesztegetni és ki tudta játszani az örököt – de haragja inkább a kapuőrökre, mint a szegény emberre irányult. Amikor az apa odáig jutott a történetben,

hogyan megnevezte a lányát, akinek az élete múlhat azon, hogy eh-e a királyi csemegének tartott „csodagombából”, az uralkodó félbeszakította:

– Te az a Márton vagy a szentléleki tanyáról, akinek az a kék szemű, éjfélete hajó leánykája van, akit Hajnalkának hívnak? No, hát tudd meg, hogy két hete én voltam az a koldus, akit a kislányod megsajnálott ott a keresztútnál, és elhívott hozzátok és vendégül látott. Én voltam az, aki olyan jóízűen megettem az asztalon lévő összes kenyeret potyóka szilvával – nem gondolva azzal, hogy az a kenyér hat ember vacsorája lett volna!

– Ó uram, királyom! Hát jó szívvel adtuk azt...

– Tudom, Márton. Meg se fedted Hajnalkát, amiért egy idegent a házba engedtettem, azt mondtad neki „no kislányom, mi most vacsora nélkül maradtunk, de lásd: mi csak egy este nem eszünk, ez a szegény vándor meg talán három napja sem evett”. Hát Márton, ez emberséges, szép cselekedet volt tőled, és én méltón meg is akartam köszönni a szíveslátást: hívatlak volna, hogy megjutalmazalak – de megelőztél. De ha már így esett, hogy magad jöttél, hát menj be itt az oldalsó ajtón a konyhára, és kérj vacsorát. Mondd, hogy én rendeltem, hogy úri módon megvacsoráztassanak. Aztán amíg falatozol, én hívatom az erdőmestert: holnap reggel első dolga legyen, hogy szedet egy kosárka császár galócát, azután befogatok a négylovas hintóba, és hazavitetlek vele, hogy minél előbb ehessen az a szegény leányka a gombalevest.

Márton egyik ámulatból a másikba esett: miközben jóízűen falatozott a király konyháján, az uralkodó is betért oda, kért egy kupa jóféle vörösbort magának is és a zsellérnek is, aztán áldomást ittak Hajnalka egészségére. Ezután Márton a várban töltötte az éjszakát, ahová reggel korán meghozták a frissen szedett úrgombát. Amikor előállt a hintó, hogy a király parancsára hazavigye, Mátyás király még kiüzent érte, és a belépő zsellér kezébe nyomott egy tömött pénzes zacskót, vegyen abból lovat és szekeret, meg szép ünneplő ruhát a kislánynak. Azután arra kérte, ha majd meggyógyul, hozza el az új szekérrel audienciára, mert maga akarja Hajnalkának megköszönni azt a menyői vacsorát, amellyel tudtán kívül az uralkodót látta vendégül szerény hajlékukban.

A leányka a főzettől, meg a finom gombalevesektől hamar erőre kapott, két héten belül már újra a pillangókat kergette a Hosszúréten. Apja hamarosan megvette a két lovat és a szekeret, és bevitte vele az asszonyt és a gyerekeket Esztergomba új ruhát vásárolni, hogy a király által rendelt meghallgatásra méltóképpen érkezzenek. A falu persze irigykedett: vajon miből tellett Mártonnak lóra meg szekérre? De bölcs ember lévén úgy gondolta „az emberfiának inkább irigye legyen, mint sajnálója” – így nem sokat foglalkozott a szóbeszéddel, és esze ágában sem volt elárulni, honnan tellett rája.

Karcsi mókus szerencséje

Pilisben, a Tinnye hegyen, tölgyfaerdő közepében gondtalanul éldögélt a Karcsi mókus. Odúját egy vadcseresznye rejtette, amely egy kis tisztás szélén álldogált. Körülötte kisebb-nagyobb sombokrok kínálták termésüket, és egy kidőlt fa száraz ágai szolgáltak játszótérként. Igaz, néha a szomszédja – az öreg harkály – bosszantotta a kora reggeli kopácsolásával, de amikor szóvá tette, harkály apó megígérte: amint végre megtalálja a kidőlt fában azt a fránya kukacot, azonnal odébb áll, és itt hagyja az odút Karcsi számára éléskamrának.

Más erdőlakók nem zavarták: már tudta mikor fog a tisztáson átcserélni malac mama a kondával, és tudta, ha a mátyásmadár veszélyt jelez, jobb az odúba szaladni, mert a vörös bundás róka képes lenne mókust ölni. A madarak nem zavarták, másik mókus nem járt erre, így aztán gondtalanul éldögélt egészen addig, míg egy napsütéses reggelen furcsa hangokra nem lett figyelmes: két ember járt arra, a hátukon hátizsákkal, kosarukban pár gombával. Karcsi nagyon megrémült, hiszen épp az odújától távol, a kidőlt fán túl tornázott. Hipp-hopp odaugrált az odúhoz, de az emberek meglátták. Rémműlten bújt be a lyukon, de azután csak kikíváncsiskodott, és az látta, hogy a gömbölyűbbik gombász épp levette a hátizsákját, és abból egy piros almát varázsolt elő. Karcsi kíváncsian nézte, mi lesz az alma sorsa? Hát bizony az történt, hogy a másik gombász elővett egy gombászkést, és négybe vágta vele a piros almát, amit aztán lerakott az odúja előtti kidőlt fára. Karcsi csapdát sejtett, ezért csak akkor jött elő, mikor a gombászok már rég elmentek. Akkor is csak azért, mert látta, hogy egy egérke kiszimatolta a finom nyalánkságot, felfutott a faderékra, és az egyik szeletet már enni kezdte.

– Hohó hékás! – kiáltott rá bosszúsan – az az enyém, nekem hagyták az emberek.

– Mondhatsz bármit – cincogott az egér – én találtam rá előbb, ez a darab már az enyém!

Mókus Karcsi mit tehetett? Amíg az egér lakmározott, gyorsan behordta az odújába a másik három szeletet, és arra gondolt: jut is, marad is a finom lakomából. Meg arra, hogy mégse rosszak az emberek, csak az, aki „villámló bottal” jár.

Eltelt pár nap az ajándékozás óta, amikor Karcsi egy reggel léptek zaját hallotta. Kikukucskált az odújából, és meglátta a gombászt, de egyedül, és kosara sem volt. Vajon mit akar itt gombászkosár nélkül? – morfondírozott magában egészen addig, míg a férfi le nem vette a hátizsákját, és ki nem öntött belőle egy óriási halom diót. Karcsi a kincsek láttán teljesen elámult, és el se merte hinni, hogy nem a szeme káprázik. Ennyi finomság, és mind az enyém? – makogta megilletődötten.

Most bezzeg nem várt sokat, miután az ember elment, gyorsan a nagy kupac dióhoz ugrált, és megtörte a hozzá legközelebb esőt. Finom – állapította meg – és gyors iramban hordani kezdte a harkály által időközben otthagytott odúba. Tudta, hogy a diót nagyon sok erdei állat szereti, nem akart rajta osztozni se a szajkóval, se az egérrel.

Már a harmadik fordulónál tartott, mikor az egyik diót túl könnyűnek találta. Feltörte hát: a dió belseje fekete volt és üres. Ezután óvatos volt, a könnyebbeket sorra feltörte, és a végén legalább tíz üres héj maradt a fa alatt. De nem búsult, mert az odú így is teljesen tele lett. Arra

gondolt, most már gazdag, és elhatározta, pár nap múlva el is indul lánykérőbe a hegyhát túloldalára. A szarkától hallotta, hogy lakik ott egy szép lány, a mókus Lili, aki a családjával egy öreg diófán él. Arra gondolt, most már ő is tudná dióval traktálni a kényes kisasszonykát, ha a felesége lenne.

Eltelt két-három nap, mikor egy reggel Karcsi újra meglátta az embert, aki egyenesen oda tartott, ahol a diót hagyta. Jaj, csak nem akarja visszavenni? – rémült meg Karcsi. De az ember csak megállt az üres héjak mellett, egyet még fel is emelt és megnézett, majd nevetni kezdett. Micsoda okos mókus – álmélkodott magában. A rossz diókat nem hordta be a vackába.

Karcsi látta, hogy az ember most magával hozta a kosarát, de abban bizony csak két sápadt színű gomba volt. No – gondolta – jó tett helyébe jót várj, mutatok én neked olyan csoda gombát, aminek biztos örülni fogsz! Ezután Karcsi előbújt a tölgyfa takarásából, és farkát billegetve csalni kezdte a gombászt maga után. Az ember persze meglepődött, hogy a mókus most nem bújik el, elővette hát a mobilját, hogy lefotózza, de Karcsi átugrott egy távolabbi fára. A gombász követte, de mire a vaku villant, a mókus már megint tovafutott, ő pedig utána a hegyháton túlra.

Karcsi végül megállt egy tisztásnál, ami tele volt szebbnél szebb piros pöttyös gombával. Okos kis fejét félrehajtva ült az öreg bükk egyik ágán, és az embert nézte. Az meg csak állt, villogtatta azt a valamit a kezében, aztán anélkül, hogy egyetlen gombát is felvett volna, elindult visszafelé. Közben már hívta is a feleségét, hogy elújságolja, mivel hálálta meg a mókus az öreg diót, amit ők már nem akartak megtörni.

– Képzeld, a mókuska, akit te elneveztél Karcsinak, átcsalt a Nagy-Somlyóra, ahol a tisztás telis-tele van légyölő galóccával. Tudom, hogy hihetetlen, de addig ugrált előttem fáról fára, amíg követni nem kezdtem. Csináltam sok fotót, de ha akarod, holnap feljöhetünk együtt. Hat éve járjuk az erdőt, de még sose láttunk mese gombát, ezt látnod kell!

Ki érti meg az embert? – morfondírozott Karcsi, amint a távoldó gombászt nézte. Hányszor láttam a hegyoldalban, amint azokért a kis barna meg drapp gombákért hajladozott! Én meg hiába mutattam meg neki az erdő legszebb gombáit, egyet se visz haza?

Már ősz volt, mikor a gombász meg a felesége újra felgyalogolt a hegyre. A csodaszép őszi színekbe öltözött sombokrok mellett, a méltóságteljes barna ruhát öltött tölgyfák között, a zörgő avarban lépdeltek a vadcseresznye felé, ahol tavasszal a mókusodút látták. Az asszony most körtét hozott, de hiába: mókus Karcsit nem látták az odú körül. Kicsit szomorkodtak, de azért a körtét ott hagyták, remélve, hogy megtalálja. Honnan is gondolhatták volna, hogy Karcsi azon a reggelen ünnepélyesre pödört bajusszal és tülevéllel kifésült farkincával elindult lánykérőbe.

És hogy mi lesz a történet vége? Azt bizony csak az látja meg, aki a következő tavaszon felgyalogol a tisztásra meglesni, hogy Lilike és Karcsi hogyan tanítják a mókuscsemetéket faágon tornázni.

A kismadár nagy kalandja

Sziasztok! Csíp-csíp vagyok, a szécinke. Ezen a tavaszon születtem – egy sötét, de jó meleg odúban bújtam ki a tojásból öt másik testvéremmel együtt. Hallottam, mikor anyukám és apukám mondták, hogy nincs ám mindenkinek ilyen jó költőodúja, mint nekünk! Azt is mondták, kicsit nagy a mi méretünkhöz, ezért nagyon megdolgoztak velem, mire mohával meg jó puha kutyaszőrrel telehordták – de nagyon klassz lett, tanúsíthatom! Én ugyan eleinte nem értettem, hogyhogy az a nagy csúnya ugató valami ideadta nekünk a szőret takarónak, de anyukám elmagyarázta, az neki csak télen kell, ilyenkor nyáron eldobálja, azért lehet a mi fészekanyagunk. Az odúnk meg állítólag azért ilyen nagy, mert a gazdáék valami búbos bankának szánták – csak hát ők előbb rátaláltak, és lestopolták nekünk! Hát így járt az a gazdag rokon, aki megteheti, hogy a telet külföldön tölti – mire visszajött, mi már itt csivítettünk a faház oldalán a meggyfa takarásában, mehetett magának más odút keresni.

Amíg kicsik voltunk és nem láttuk, mi történik az odún kívül, nem volt más dolgunk, mint csendben maradni, ha a szüleink távol vannak. Persze ez nem mindig sikerült, mert Locsi meg Fecsi, a két kistestvérem folyton huzakodtak, hogy ki legyen közelebb az odú bejáratához. Azt hitték a buták, anyuék nem tudják pontosan, kit mikor etettek meg, ki fog következni? Szóval sokszor volt, hogy járt a szájuk, amíg aztán egyszer nagyon ránk nem ijesztettek a szüleink: hangos és haragos kiabálással érkeztek meg, hallottuk, amint anyu kétségbeesetten pöröl valakivel, aki az odú felé settenkedett. Legalább is anyu ezt a kifejezést használta. Aztán mikor bejött, elmondta, hogy a faház, amin a mi lakásunk van, körbe van véve apróra vágott fatörzsekkel – amivel állítólag a gazdáék fűtenek, amikor télen fázna – és ezeken át az egyik legfőbb ellenségünk a macska feljutott valahogy a tetőre, és onnan próbálta elérni az odút. Azt is mondta, ezt a macskát eddig csak a szomszéd kertben látta, de biztos nem voltunk mindig csöndben, amikor ők elmentek, és meghallhatta, hogy itt csipogunk. Ez sajnos igaz volt, de én nem akartam beárulni a testvéreimet – viszont elhatároztam: jól meg fogom cibálni a tollukat, ha még egyszer vitatkozni kezdenek anyuék távollétében.

A papám azt is mondta, hogy ez a macska a mi nagy ellenségünk, és őt majd akkor is keröljük el, ha már kirepülünk, mert sajnos elfog, és akkor meghalunk. Jaj, én úgy félttem, amikor ezt mesélte!

Jó, hogy szerencsésen túl voltunk ezen a macskahistórián, amit valószínűleg a gazda is észrevett, mert rögtön körberakta a farakásokat üres műanyag vödrökkel – gondolom azért, hogy jól a fejére essen a macskának, ha próbál felmászni hozzánk. Ezen kívül kiállított a sarokra egy „gazda hasonmást”, kezében színes szalagokkal meg söprűvel, ellenzős micisapkában, hogy a macska azt higgye, ő van kint a kertben. Mondta is ennek a madárijesztő-szerűségnek, amikor kiállította oda őrnek, hogy:

– No Mariska, aztán vigyázzon ám a cinegéinkre, mert ha bajuk esik, nem kapja meg a napszámot – és az apukám azt is hallotta, hogy ezen a szomszédasszony jól nevetett, mivel hogy őt is így hívják.

Igazából nem tudjuk, melyik használt, de az a Kicsike – ahogy a gazdaasszonya nevezi a szomszédban azt a csúnya nagy kandúrt – azóta még egyszer sem kopogtatott az odúnk

tetején. Aprópó odú teteje! Tudjátok, mikor ijedtünk meg még nagyon? Nem sokkal a macskás eset után, amikor egyszer emberi hangokat hallottunk az odú közelében, és kinyílt résnyire az odú teteje. Megjelent benne egy hosszú vékony, kíváncsi valami, aminek széles szögletes feje volt! Apu épp előtte mesélte, hogy a macskán meg a ragadozó madarakon kívül egy nagy ellenségünk van még: a kígyó, aminek se csőre, se lába, se szárnya – mégis képes akár ide is felmászni és megfojtani bennünket. No, gondolhatjátok, ezután mekkora volt az ijedelem, amikor az a hosszú valami bekukucskált – de aztán elég gyorsan eltűnt, és kintről azt hallottuk, hogy a gazda fia ezt mondta:

– Látod, mire jó ez a szelfi bot! Most meg tudjuk nézni videón a kiscinkéket és megszámlálhatjuk, hányan vannak!

Én meg arra gondoltam: igen, meg arra is jó, hogy ránk hozzátok a szívbajt! Hát szabad szegény kis cinkéket ilyesmivel ijesztgetni?

Sajnos, az a szép időszak, amikor a szüleink felváltva hordták számunkra a finomabbnál finomabb csemegéket, gyorsan elmúlt, meg kellett tanulnunk repülni, hogy elláthassuk magunkat élelemmel. Ez persze nem ment zökkenőmentesen, mert az odú nagyon magasan volt, alatta a kemény tűzifa darabok, és ijesztően nagy mélységben a föld. Eleinte csak a fadarabokra huppantunk le, anyu meg a szemben lévő meggyfáról biztatott bennünket, hogy:

– Tovább, tovább! Még soha egy fiókám se maradt a fészekben, higgyétek el.

– Használjátok a szárnyaitokat is közben, tessék gyorsan verdesni! – mondta apu a házgerincről, de közbe nagyon figyelt, nehogy most jöjjön valamelyik macska, mert sajnos a gazdáéknak is volt egy, csak az apu szerint „szerencsére elég lusta”.

Hát kirepültünk. Nagyon érdekes érzés a szárnyalás, én nagyon élveztem. Kicsit még együtt maradt a család ott a meggyfán, melyen már szép piros gyümölcsök voltak, és anyuék megmutatták, hol van az a két madáretető, amibe a gazda magot szokott szórni, és hol van a fürdő-medencénk, melyet szintén a gazda tölt meg vízzel. Még egy jó nagy lapos követ is tett a közepébe, hogy oda állva könnyebben tudjon inni az, akinek az ovális cserépedény pereme túl magasan van. Aztán elváltunk, ki-ki ment a maga útján, bár néha azért összefutottunk, megbeszéltük, ki hol talált valami jó kis kukac-lelőhelyet. Én szerettem az etetőhöz járni, amit sok rokonuk is használt: kék cinke, zöldike, meggyvágó, tengelic – no: ez utóbbiakat nem nagyon szerettem, mert nagyon harciasak voltak. Ha ők odarepültek, képesek voltak elűzni még a fajtársukat is: egyszer láttam, ahogy fölrepült két tengelic és az egyik ott a levegőben páros lábbal megrúgta a másikat! Nem is értem: általában volt elég mag, miért irigy akkor a többiekre?

Előfordult persze, hogy mire odaértem az etetőhöz, üres volt, de felfedeztem, amikor üres, érdemes a nagy ház ablakában szétnézni: sokszor a gazda odatette a dobozt, amibe a tartalék mag volt, és abból tudtam csipegetni. Vagy ha az is kiürült, hát odakapaszkodtam jó magasan az ablaknyílás kőporos szélére – és bekukucskáltam az ablakukon. Ilyenkor általában nevetést hallottam bentről, aztán jött a gazda, elment a „kincsesládába”, ahol a magokat tartotta, és hozta nekünk az újabb ellátmányt.

Igen, a madáretető... nagyon jó dolog, de egyszer majdnem ez okozta a vesztem! Láttam én, hogy a gazda az etetőket tartó oszlopot és a madáretetőt is körbevette szöges dróttal – ez

persze nekünk nem veszélyes, sőt: ki tudunk rá ülni csórt tisztítani az evés után – de állítólag azért kellett odatenni, hogy a Berci meg a Kicsike ne tudjon felmászni és megfogni bennünket! Igen, igen, képzeljétek, a gazda mondta egy vendégének, hogy képesek rá, odajöjjenek elkapni egy-egy fiókát, akiket sokszor meg sem esznek, hanem odafektetik a gazdájuk küszöbére „zsákmányként”! Hát nem szörnyű? Őket is eteti az ember, nem kellene bántania bennünket, netán csak sportból vadásznak ránk?

Elkalandoztam... igen, a madáretető veszélyeit akartam mesélni! Képzeljétek, amikor egyszer üresen találtam, felfedeztem, hogy alatta szétszórva is vannak ám magok! Persze volt közte sok üres héj is, de amit a szél elfúj, vagy amit a veszekedő tengelicek lerúgnak, az kárba veszik – ha csak nem jön érte a Süni, aki szintén a meggyfánk mellett lakik a farakás alatt, de csak késő este jár zsákmány után. Gondoltam hát egyet: ha már egyszer fönt nincs mag, ott meg hívogatnak azok a szép szemek, hát én bizony nem leszek rest, leröppenek érte. Bár ne tettem volna! Képzeljétek – ó rettenet – a sombokorban ott lapult a Berci, és rám vetette magát! Kétségbeejtő volt! Vitt-vitt végig a kerten, pont arrafelé, ahol a meggyfánk is volt, és én tudtam: vége az életemnek. Hiszen apuék mindig ettől óvtak! Még hogy ez a macska lusta, ahogy a gazda mondta? Sajnos nem volt igaza!

Csíp! Csíp! Segítség! – kiabáltam kétségbeesett madárnyelven, és lássatok csodát: a teraszon ott ültek az emberek, akik azonnal rákiáltottak Bercire – sőt a gazda még a vászon sapkáját is hozzávágta – az meg annyira meglepődött, hogy egy pillanatra elengedett. Én meg huss, repültem, ahogy bírtam!

Kimerülten bebújtam a bókoló eperfa ágai közé, ahonnan azt láttam, hogy az a nagy kedves óriás – aki ma szép virágos szoknyába öltözött – egy tollsöprűt ráz a macska felé: gondoltam, most magyarázza el neki, hogy akinek ilyen ruhája van, azt tilos bántani.

Hát ez volt az én nagy kalandom. Ezek után a biztonság kedvéért egy kerttől távolabb eső fát választottam hálóhelyül, és a madáretetőt egyelőre kerülöm. Ha majd teljesen rendbe jön a szárnyam – ami azért alaposan megrándult, amikor megpróbáltam kiszabadulni azok közül a szörnyűséges fogak közül – ellátogatok oda a terasz előtti eperfára, hogy egy kis hálás csiviteléssel köszönjem meg a gazdának a megmentésemet. De a magért soha, de soha nem fogok leszállni a földre, az biztos! És ha majd lesznek gyerekeim, nekik is megmondom, hogy a gazda a barátunk, de a macska alattomos és lesből támad, hát kerüljék el az etető alját.

Halászmacska

A halászmacska elnevezést az Ozone Network-ön hallottam először, és nekem rögtön a mi cirmosunk: Berci jutott eszembe. Persze megnéztem a bejátszást, és láttam, hogy egy nagyon ritka és nemes állatról van szó, aki nagyszerűen úszik, és főként hallal táplálkozik, de nem tudtam szabadulni a gondolattól, hogy ezt a jelzöt mi már legalább két éve használjuk a cicánkra.

Ez a kis cirmos mindössze öklömnyi volt, amikor egyszer a munkából hazaévre ott találtam a garázsbehajtónkon az anyukájával együtt. Valószínűleg az ennivaló csalta oda őket, hiszen mi a saját két cicánknak mindig hagyunk kint száraz tápot. Az anyamacskát korábban egy utcával lentebb láttam, ahonnan a gazda pár nappal azelőtt elköltözött, de a macskát – mint később kiderült két kicsinyével – „ottfelejtette”.

Amikor megláttam őket, nem mertem a kocsival tovább menni, nehogy a kiscica elém szaladjon. Kézbe vettem a kicsit, és bevittem a férjemhez, aki azonnal közölte: „vidd innen, mert még itt ragad”. Valószínűleg élénken élt az emlékezetében, hogy a régi házunkban néha 4-5 macska is volt: én általában találtam, vagy valakitől elfogadtam őket, de volt olyan is, hogy pénzt adtam az utcán egy embernek, hogy megmentsek tőle egy riadt, szürke kölyök-cicát (később kiderült, hogy egy csodaszép kék krém perzsa kölyök volt, aki 11 éven át volt a család kedvence). Szóval, miután megcírógattuk a kicsit, szépen kivittem az anyukájához és amint eltűntek, beálltam a garázsba. Később még láttam az anyát, amint nyávogva járkált az utcán egyedül, de nem értettem, miért. Azután este 11 felé kiderült, mi a baj: a kicsi – valószínűleg az autó motorjától megrémülve – mialatt én beálltam, a garázsunkba menekült. A billenő ajtót lecsuktam, anyuka kint maradt, és hiába hívogatta a fiát. Nagyjából a fél garázst ki kellett üríteni, mire egy MÁV raklap alól előkerült a kis bestia. Jobb híján megfogtam, és hazavittem, rátettem a kerítés lábazatra: gondoltam az anya otthon lehet már, és megtalálják egymást.

Nem sokkal később hatalmas dörgésre és villámlásra ébredtem: zuhogni kezdett az eső. Rögtön a cica jutott eszembe, és rettenetes lelkiismeret-furdalásom lett. Mi lehet vele? Mi van, ha a szakadó esőben ott ázkolódik szegény? Végül nem bírtam tovább, felöltöztem és egy esernyővel elindultam macskát keresni – de nem volt sehol.

Már talán el is felejtettem ezt az éjszakai kalandot, amikor egyik délután a férjem azzal hívott fel a munkahelyemen, hogy siessek haza, mert látnom kell, mi van a farakásunk alatt. Gondoltam sünit vagy siklót talált – mind a kettő előfordult már a kertünkben –, de arra nem számítottam, hogy az anyamacska a kis cirmost a fekete-fehér tarka testvérevel együtt odaköltözteti hozzánk. Biztos gondolta, itt van kaja, ezek jó emberek, jobb lesz, ha átköltözünk... szóval megint öt macskánk lett, mint egykor Kecskeméten!

Nőttek szépen, de nagyon vadak voltak. Annak, hogy meg tudjuk fogni őket, nem sok esélye volt, pedig a férjem egyik kollégája – aki a falunk túlsó felében lakott – azt mondta, olyan szép ez a kis cirmos lehet, hogy ők befogadják.

Emlékszem, egyszer – amint épp virágot szedtem a ház előtt – rettentő furcsa nyávogást hallottam. Odanézve azt láttam, hogy az anyamacska szájában egy egérrel hívogatja a kis

vadócokat, majd elengedi a szédelgő egeret. Szent ég, ha ez beszalad a lakásba – gondoltam ijedten –, de a kicsi cirmos megoldotta: ő volt a bátrabb, odarontott és magával vitte a farakás alá!

Szóval a cicák nőttek, mi meg tanakodtunk, mi legyen: öt macskát nem kellene vállalnunk, főként úgy, hogy ezeket, amilyen vadak, még télire se tudjuk becsalni, hol fognak kitelelni? Végül úgy döntöttünk, megpróbáljuk a kicsiket annyira megszelídíteni, hogy be tudjuk a cicahordó kosarakba tenni, és elvisszük a férjem kollégájához. Az anyamacska marad, hiszen azt úgyse fogadná már el senki, de a kicsiknek mennie kell. Ettől kezdve úgy adtam nekik enni, hogy nem hagytam ott a teli tálkát, hanem álltam mellette, és amikor mozdulatlan voltam, odamerészkedetek. Amikor már javába faltak, akkor simítottam meg a hátukat, és lassan-lassan megszokták, hogy megérintem őket. Végül egy este sikerült megfogni mindkettőt, és elindultunk vele Klotildligetre. Csakhogy a kollégát nem találtuk otthon és a telefont se vette fel. Ekkor a férjem rám parancsolt: engedjem be a kertjükbe, őt nem érdekli, hogy nincsenek itthon, mert ha ezeket most hazavisszük, még egyszer biztos nem tudjuk megfogni őket. Beláttam, hogy igaza van, hát beemeltem a kerítésen a kosarat és kinyitottam.

Öt nap telt el a cicadeportálás óta, amikor egy reggel vékony, nyávogó hangot hallottunk a nyitott teraszajtó felől. Még feküdtünk, a férjem rögtön kérdezte: miért nyávog a Mucika odakint? De én már akkor sejtettem, hogy ez nem a hétéves perzsacicánk hangja (ő volt az, akit pénzért vettem a virágos inges cigány embertől kölyökként). Ahogy felkeltem, a küszöbön megláttam a kis cirmost, aki előbb keserves nyávogással „elpanaszolta”, hogy ő „el volt veszve”, majd boldog dorombolásba kezdett, odajött hozzám, és ahogy felvettem, szó szerint a hónom alá bújt! Igen, hazajött: hegyen-völgyön, vasúti síneken át, legalább négy kilométert gyalogolt, és innentől kezdve olyan szelíd volt, mintha mindig is a házi kedvencünk lett volna. A kis fekete-fehér tarka ottmaradt Zoliéknál, de jó egy évvel az eset után egyszer ő is hazalátogatott: piros bolhanyakörve volt, látszott, hogy jó súlyban van, tehát nem elkóborolt, csak „megnézte” a tesóját: ahogy a kertben összetalálkoztak, összedörzsölték az orrukat, kergetőztek egy kicsit, aztán újra eltűnt – úgy tudjuk hazament.

Nem sokkal ezután a férjem egyszer látta: az anyamacska átugrott a hátsó kerítésünkön – őt azóta sem láttuk. Berci viszont nevet kapott, és maradt, ma már ő az egyetlen cicánk (a 18 éves Vörcsit elütötték a földúton, Mucikát pedig a vesebetegségéből nem tudták kigyógyítani), de még mindig szétnéz, ha kitesszük neki az ételt: hátha jön egy nagyobb cica, aki elől félre kell állni.

Bercivel azóta számtalan kalandot éltünk át: volt, hogy egy szép farka-vesztett gyíkot hozott a teraszra – amit elvettünk tőle, de egy nap múlva már újra a szájában volt. Megtörtént, hogy siklóval játszott a gyepen – még szerencse, a fiam észrevette, mert szegény sikló már halottan tette magát és vérzett az egyik oldala. Idén nyáron volt olyan reggel, hogy a küszöbön egy jó nagy patkányt őrzött. De ő volt az is, aki a madáretető alatt megfogta – majd az erélyes kiáltásra elengedte – a kiscinkét, és neki kellett kaktusztüskét kioperálni a lábából, mert szöcskét akart fogni az óriás kaktuszunkon. Egyszer bemutatta azt is, hogy fog egeret: épp kint ültünk a szaletliben, amikor lopakodni kezdett a rézsű felé, amelyen kecskerágó bokrok vannak, sokáig figyelt, majd bedugta a pofiját a levelek közé – és már hozta is a cincogó kisegeret. Persze csak játszott vele, és mivel úgy tűnt, el fogja engedni a tujafák felé, a férjem

odalépett és a papucsával harcképtelenné tette az egeret. Azt láttátok volna! Berci megsértődött, mert elrontottuk a játékát. Otthagyta a mozdulatlan egeret és elvonult – estig nem láttuk viszont.

No de most már, hogy megismertétek Berci „viselt dolgait”, elmondom azt is, miért neveztük el halászmacskának. Egyik délután a férjem mérgesen jött be a ház elől:

– Nem gondoltam, hogy ennek a Miklósnak ennyi esze van! Képzeld egy halfejet találtam a gerinccel együtt a kertünkben. Biztos átdobta a Bercinek tegnap, amikor kint főzött a bográcsban. Az kell még, hogy szálkát nyeljen, aztán vihetjük megint a doktornőhöz.

Nem nagyon tudtam rá mit mondani. Talán azt válaszoltam: majd szólj neki, ha meglátod az udvaron. Nem telt el több mint két nap – épp rovancsoltam a bankban – amikor egy MMS-t kaptam a telefonomra otthonról. A fotón Berci volt látható – előtte egy méretes aranyhal feküdt – büszkén őrizte! Felhívtam a férjemet hamarosan, és megérdeklődtem:

– Szerinted ezt is a Miklós dobta át? Gondolod, hogy aranyhalat is főzött? Az a gyanúm, a mi cicánk valahol felfedezett egy halastavat és azt dézsmálja!

Hétvégén körbesétáltunk a lakóparkban, és az egyik közeli zsákutcában egy kertben megláttunk egy halastavat. A házban épp nem laktak, látszott, hogy a víz eléggé elpárolgott a tóból – hát gondolom Bercikének csak a megfelelő pillanatot kellett kivárnia, hogy a szélére kiúszó halakat szép sorban kiemelje. Azt hiszem, összesen öt alkalommal láttuk, amint a mi „halászmacskánk” zsákmánnyal tért haza. Ha törpeharcsát hozott, azt megette, de ezek a szegény díszhalak valószínűleg keserűek voltak, mert otthagyta nekünk a fűvön.

Bercike most már tizenhárom éves. Egyre ritkábban megy kapun kívül – nyugdíjas lett velünk együtt. Azért egérportyát még vállal a terméskövel kirakott rézsűnél, de a madárcák már nincsenek veszélyben: természetes hátsójával már nem mászik fel az etetőre, és nincs veszélyben tőle a faházon lévő költő odú se. Kiül a lábtörlőre napozni, majd komótosan odasétál a táljához, és körömmel felszedi a falatokat (szinte mindig bal „kézzel” eszik), ezután lenyalogatja a tálka széléről a szaftot és utána az „evőeszközét” is megtisztítja. Desszertnek nyávogva követeli a tejszínhabot – de csak a valódi tejszíntest hajlandó megenni, holmi növényi eredetűeket nem – majd elvonul a bokrok alá hűsölni. Azt hiszem, nálunk jó macskának lenni.

A róka reggelije

(alliteráló vers a „Rigócska Rikkant”-ra: vagyis legalább 2 „R” betűs szó egymás után, és minimum 3x a vers folyamán)

Róka **R**udi reggelije ritkán lehet fácán,
kacsacombot, kis pulykát se visznek neki tálcán.
Szomszédunkhoz lopakodik: gyöngytyúk csalogatja,
még szerencse, hogy e madár a háztetőt lakja.
Pupák! Pupák! Csúfolódik a rőtfarkú rókán,
kuvaszunk rá ripakodik: nincs helyed a portán!
Riadt rókánk messze iszkol korgó üres hassal,
örülhet, hogy nem a gazda fogta meg a vassal!¹

¹ rókacsapda fémből

Békakergető

Békát űzni a garázsból nem olyan jó tréfa,
kis híján a kerék alatt végezte a béna.
Miért akart a garázsunkban éji szállást lelni?
Hiszen neki kövek alá, a kertbe kell menni.
Eltűnődtem: nagy ikerház, nehéz megkerülni,
Lehet, hogy egy béka utat kellett volna hagyni?
Meg is mondom az uramnak: bontsa le a garázst,
Ne kelljen megkerülnie – na még ilyen blamázt!
Vagy vödörrel álljon lesbe, s csípje el a komát,
különben még felfedezi magának a szobát!
Nem hiszem, hogy éjszakánként szíves vendég lenne,
Inkább hiszem, hogy engem a frászkarika törne.
A békának amúgy is a kövek közt a helye:
vagy a fűbe, vagy a tóba, s nem a krumplis ládikóba!
Előbb-utóbb bajba kerülsz, ha folyton a küszöbön ülsz,
Garázsunkat hát elkerüld, mert innen lapáton repülsz.
Ejnye-ejnye! Nem megmondtam? Csípjén meg a gólya!
Ha még egyszer itt találalak, neki adlak, s megtanít repülni!

Az édes zsíros kenyér története

Mindig szerettem az én 1894-ben született Tóth nagyapám történeteit, melyeket leginkább olyankor mesélt, ha ketten maradtunk otthon. Ilyenkor főzött is nekem: általában tejbe tésztalevest kértem (ez egy édes leves, melybe széles és gömbölyű – manapság leginkább a halászléhez készített – levestészta dukált) de volt, hogy csak cukros zsíros kenyeret ettem. Igen-igen, cukrosat! Igazi energia bomba lehetett, ahogy most visszagondolok. Ez a zsíros kenyér jutott eszembe Székely Bertalan: Kisfiú vajas kenyérrel című alkotása láttán, és az a történet, amit nagyapám mesélt.

Szóval egy olyan alkalommal, amikor ketten voltunk a jakabszállási kis tanyánkon, és kint ültünk a gyepen, mert vigyáztunk a csibékre, hogy a karvaly le ne csapjon közéjük, én épp egy ilyen kenyeret majszolva feltettem a kérdést nagyapámnak:

– Papa mi tulajdonképpen szegények és boldogtalanok vagyunk? (valahol olvashattam ezt a kifejezést, mert amúgy egy 8-9 éves gyereknek hogy jutott volna eszébe?)

– Tudod, kislányom, minden hozzáállás kérdése: lehetnek a szegények is nagyon boldogok, és lehet olyan is, hogy a gazdag ember gyereke is arra a szeretetre vágyik, amit a szegények között megtapasztal. Akarod, hogy meséljek erről?

Hát persze hogy akartam! Felemeltem a pokrócot, és már kucorodtam is át a nagy diófa alá az árnyékba, és vártam a mesét.

– Élt valahogy Szabolcs vármegyében egy Kemecsey család, akiknek csak egy fiuk volt, a Lacika. Ez a fiú – ha tehetne – mindig ment az édesapjával ki a birtokra, hogy amíg az a számadóval az ügyes-bajos dolgait intézi, ő játszhasson a béres gyerekeivel. Mert hiába volt a birtok meg a kastély, Lacika bizony unatkozott otthon egyedül a játékaival. Bezzeg a tanyán! Ott volt a sok játszótárs, lehetett a fiúkkal az erdőt járni és becserkészni a kis mókusokat, meg figyelni az út menti fákon fészkelő harkályt, amint hordja az élelmet az odúból kikandikáló fiókáinak!

Egy ilyen alkalommal, amikor a fiúk már jócskán bent jártak az erdőben, egy szolga jött lóhalálában a kastélyból jelenteni az uraságnak, hogy lángra lobbant a pajta, és a lángok már a kastélyt veszélyeztetik. Az uraság gyorsan, szőrmentén meglovagolta a Rárót, akit nem csak a fogatban lehetett hajtani, és már vágatott is a szolgáló után, de még visszakiáltott a számadónak, hogy vigyázzanak a kisfiúra, majd visszajön érte meg a fogatért, ahogy a baj megszűnik.

Öreg este volt már, mire az uraság fáradtan és kimerülten visszatért. A fiúk addigra visszatértek a kis mókuskölyökkel, melynek a béres rögtönzött is egy kis kalitkát, majd beinvitálta a fiúcskát a tanyára, ahol a többiek már javában mosdottak és készültek a vacsorához.

Gondolkodott Mariska erősen, mivel kellene megvendégelni a fiatalurat – hiszen feltételezte, hogy nem olyan ételekhez szokott, mint amit az ő fiai kaptak vacsorára – de hát náluk lekváron és zsíron kívül nemigen akadt semmi. Így aztán gondolt egyet, elkezdte kenni a friss cipóból szelt kenyerekre a zsírt, majd ahogy szokta, megszórta cukorral is, mert a fiai így szerették. A kis Lacika eleinte csak nézte, mi lehet ez fehér, ami leginkább a vajas kenyérre emlékeztette – de ugye azt otthon jó csabai kolbásszal vastagon megrakva ették – aztán látva,

hogy a béres fiai milyen jóízűen eszik, ő is megkóstolta. Mit megkóstolta! Megevett belőle három nagy szeletet, és után ivott egy csupor tejet, majd kisvártatva hozzáfogott a potyóka szilva elfogyasztásához is, amit Mariska jobb híján szintén az asztalra tett.

Már épp kezdett elszunyókálni, amikor Kemecsey báró visszaért. Leült egy kicsit a tiszta-szobába, hogy megbeszélje a béressel a tűzvész részleteit. Lacika arra ébredt, hogy apja épp azt mondja: bizony András, nagyon megrongálódott a kastély bal szárnya. Ha haza nem érek és nem szerzek útközben embereket az oltáshoz, földönfutók lettünk volna mi is... mire a gyerek csillogó szemmel, gyermeki őszinteséggel – hasában az újdonságnak számító béres vacsorával – felkiáltott: Ne búsuljon édesapám! Olyan jó szegénynek lenni!

Így volt, mese volt – de akár igaz is lehetett volna!

Kígyót, békát összehordott...

„Kígyót, békát összehordott” – szokták mondani arra, aki mindenféle sületlenséget beszélt. De nekem ez a mondás a közelmúltban azért jutott eszembe, mert Berci cicánkról beszélgettünk a szomszédasszonnyal, aki bizony volt, hogy valamelyik szomszéd halastavából hordta haza a szép nagy aranyhalakat, de tett már le a hálószoza teraszára döglött patkányt is, és egyszer a gyepen egy siklóval vívott épp, mikor Robi észrevette. Először alaposan meglepődött, amikor a macska előtt meglátta a már összegömbölyödött, több helyen vérző, mozdulatlan kígyót – és első gondolata az volt, mi van, ha az valami mérges kígyó és megmarta a macskát. Hiszen siklót ő még soha életében nem látott, legfeljebb fotón. Próbálta elcsalni onnan Bercit, de az persze rá se hallgatott, csak őrizte a zsákmányt, és azt leste, mozdul-e még? Gyorsan bement hát a kamrába egy nyeles lapátért, és miután lefényképezte a „zsákmányt” – hátha az védekezéséppen megmarta a macskát és esetleg meg kell mutatni az állatorvosnak miféle kígyó volt – kivitte a ház mögötti földútra. A látszólag élettelen kígyó persze tíz percen belül eltűnt, hiszen csak halottnak tette magát. Miután a kígyót kitessekelte, szemügyre vette Bercit, de azon semmilyen harapásnyomot nem észlelt, így azután csak kíváncsiságból küldtük el a kígyós képeket az állatorvosnak, aki megerősítette, hogy mindössze egy ártalmatlan, védett sikló volt az áldozat. De hozott már nem egyszer szép zöld gyíkot is, egeret is a küszöbre – és sajnos néha madártollat is találtunk a kerti garnitúra alatt.

– És békát? – kérdezte Muci, miután jót nevetett a most épp a fűben lustálkodó, látszólag teljesen ártatlan Berci cica sztorijain.

– Nem, azt ő nem, de Robi – amikor még csak „pelenkás terrorista” volt és Szarvason sétáltunk az arborétumban – bizony huncut képpel mutatta meg nekem a tenyerében lévő kis zöld levelibékát. Máig nem ismerik be, de gondolom apukája biztatta föl, hogy hozza oda nekem, hátha megrémülök tőle. De hát én tanyán nőttem fel, nem féltem a békától, csak a hernyóktól irtóztam – de azoktól a mai napig!

– No, látod most, hogy ezt mondd nekem is eszembe jutott, hogy amikor Imi és Csabi még kicsi volt, anyukámnak milyen kalandba volt része az unokái miatt! Elmeséljem?

– Hát persze! Úgyis épp állatos sztorikat írok egy pályázatra, jöhet!

Ezután helyet foglaltunk a szaletli alatt Berci cica mellett, és Muci elmesélte, hogy mikor már Szegeden laktak, a nyári szünetben a fiúk legtöbbször Juhász mamánál töltötték a napjaikat, mert ott a közelben volt egy park, és benne egy kis tó, ami körül lehetett biciklizni. Persze néha vittek horgászbót is, de hát abban a tóban több béka volt, mint hal, így aztán azt hamar megunták. Kitalálták viszont, hogy másnap visznek le bicskát meg zsinórt, és megpróbálnak a környék bokraírók levágott ágakból kis tutajt építeni. Este otthon Imike meg is rajzolta a tervet, és a papácskától kunyeráltak hozzá egy ruhazsebkendőt vitorlavászonnak.

Másnap, reggeli után, amikor kiértek a tópartra, nagy böszön nekiláttak az ágak beszerzésének, és közben azon tanakodtak: ki fog majd a tutajon utazni? Azt ma már az anyukájuk sem tudja, melyik találta ki végül, hogy a tutajon majd egy békát utaztatnak, de mindenesetre amint megláttak egy tavirózsa levélen sütkérező kecskebékát, az előző nap kint felejtett

szákkal a nagyobbik fiú ügyesen kiemelte. Csak ekkor jöttek rá, nincs hová tenni, de aztán Csabinak eszébe jutott: neki jó nagy tépőzáras zsebe van a kantáros nadrág mell részén, hát tegyék abba, majd ő vigyáz rá. A tutaj lassan készült, mert gyakorlatuk ugye nem volt az ágak méretre vágásában, de azért derekasan dolgoztak a tóparton mindaddig, míg a kicsi hátralépve bele nem pottyant a sáros, de egyebekben langyos tóba. Előbb ijedten felkiáltott, azután sárral kezdte dobálni a bátyját, aki ettől otthagya a félkész tutaj, és elkezdett sárgombócokat gyártani.

Mire a nagybátyám dél felé arra járt, hogy behívja őket palacsintázni, mindkét gyerek fülig sáros volt. Még jó, hogy a közelben laktak, mert így csak a lépcsőházban keltettek kisebb feltűnést, amint a sártól cuppogó papucsban felbaktattak az első emeletre. Mamácska a látványtól kacagni kezdett, és úgy döntött, legjobb lesz, ha ruhástól a fürdőkádba állítja ezt a két sármanót, és lezuhanyoztatja őket, és majd utána kimossa a ruhájukat. Nos, a sok sártól majdnem eldugult a kád lefolyója, amit Papácska azután szerencsésen le vízpumpázott. A mama pedig lavórba tette a ruhákat, hogy majd kimossa, amíg a gyerekek ebéd után a szobában játszanak, és talán meg is szárad, mire az anyjuk hazaér. Ezután a két srác jó alaposan belakott lekváros palacsintával, majd a szunyókáló nagypapa mellé telepedett mesét nézni. Erzsi mama viszont kis sóhajjal nekifogott kimosni a ruhákat. Gondolta, előbb csak hideg vízzel leöblíti, nehogy még a mosógépet is eldugítsa. Hát, ahogy öblögeti a kis nadrágot, látja, hogy a zsebe dudorodik. Nocsak – morfondírozott magában – tán valami követ rejtett Csabi a zsebébe? Még jó, hogy nem tettem rögtön a mosógépbe, gondolta és ezzel kinyitotta a tépőzárát. De ami ezután következett, arra már a nagypapa is felébredt a szunyókálásból! A zsebben ugyanis ott lapult a kecskebéka, akarom mondani Tutajos, a leendő matróz – akinek a fiúk ezt a nevet adták. Elfeledkeztek róla a nagy sárdobálásban, így amikor a papi felparancsolta őket ebédelni, szépen magukkal hozták a zsebben kuksoló tólakót. Nagymama alapján egyáltalán nem félt a békától, de azért arra nem számított, hogy az épp az unokája zsebéből fog egy a lavórban landolni. Az első ijedtség után fogott egy kétliteres befőttesüveget, és Tutajost abban helyezte el mindaddig, míg a fiúk ruhája meg nem száradt, és vissza nem tudták vinni a tóhoz. Persze azok először meg akarták tartani, de Mamácska biztos volt benne, hogy a lánya – vele ellentétben – valószínűleg sikító frászt kapna, ha hazatérve egy békát találna a gyerekszoba valamelyik íróasztalán.

És hogy mi lett a tutajjal? Hát az nagyapai segítséggel elkészült, vízre is lett bocsátva – fedélzetén Tutajossal – aki viszont az első adandó alkalommal leugrott róla. Hálátlan béka! Nemhogy büszke lett volna rá, hogy neki ilyen napozóágya van!

Felnőtt mesék

Nem is tudom ...

Eszter és Ádám hat éve óta alkottak egy párt. Nem tervezték, hogy ezt „írásban is szentesítik”, a barátok elfogadták, hogy nekik ez így jó. Közösén béreltek lakást, melyben Ádám a készülő regényén dolgozott, Eszter pedig – mint az egyik nagy multi cég értékesítési munkatársa – megteremtette ennek anyagi lehetőségét.

Ha a lány ideje engedte, 2-3 napra szívesen utaztak el Tárkányba, ahol Ádám legjobb barátjának, Zsoltnak volt egy szüleitől örökölt kicsi háza. Ez a ház távolról sem volt fényűző, de a táj szépsége, a Bükk közelsége mindenért kárpótolta őket. Nagyokat sétáltak, gombát szedtek – amiből aztán a szomszéd nénitől vett friss tyúktojással a lány fenséges ebédet készített. Ádám nyugodtan dolgozhatott a regényen, Eszter még a mobilját is lenémította, hogy senki sem zavarja párját az alkotásban. Esténként kiültek a nyitott verandára, vagy csak boldogan heverték egymás karjaiban a régimódi, de kényelmes hálósobai ágyban. Boldogan fedezték fel egymás testének minden hajlatát. Ádám imádta a lány gerincét puha bajuszkájával végig csiklandozni és végig csókolni, Eszter pedig önfeledten élvezte a kényeztetést. Tökéletes harmóniában éltek ezekben a napokban.

A nagyvárosba visszatérve aztán Eszter újult erővel vetette magát „mókuskerékbe”, a főnöke épp egy új csoport szervezésével bízta meg. Sokszor még hétvégén is interjúztatott, otthon is dolgozott – munkaterveket állított össze az új megbízatásnak megfelelően. Szinte észre sem vette, de megjelentek a karácsonyi díszek a városban: készülni kellett az ünnepre. Egyik este Ádám azzal az ötlettel állt elő: mi lenne, ha az ünnep első napján meghívnák Zsoltot és Klárit vacsorára – mintegy megköszönni azt, hogy bármikor használhatják a kis házat. Eszter nem nagyon lelkesedett az ötletért. Nem mintha nem szeretne volna Kláriékat, de titkon abban reménykedett: legalább karácsonykor pihenhet. Ádám valószínűleg észrevette a párja húzódozását, ezért újabb tervet eszelt ki: ne kelljen Eszternek a vacsorával dolgoznia, menjenek el egy zenés szórakozóhelyre négyesben, ahol a vacsora után táncolni is lehet. Bár a lány nem szeretett táncolni, elfogadta az ötletet, mert legalább nem kellett rá különösebben készülnie.

A vacsora jó hangulatban telt, amíg Eszter és Zsolt beszélgettek a munkájukról, Ádám felkérte Klárit, és az est hátralévő részében nagyon sokat táncoltak. Otthon Eszter szeretettel bújt a párjához, és megköszönte az estét. Igazán jó ötlet volt ez a közös vacsora.

– Ez volt a legkevesebb, amit adhattunk azért, hogy annyi boldog percet tölthetünk a kis házban. Ha majd megjelenik a regényed, és lesz elég pénzünk, vehetnénk egy hasonlót valahol. Ha nem is rögtön, de mire megszületnek a gyerekeink. Milyen jó lenne: én ott kertészkednék, amíg gyesen vagyok, te pedig nyugodtan írhatnád az újabb könyvedet.

– Gyerekek? Szóval te gyerekeket akarsz? – kérdezte évodve a fiú. – Akkor ideje, hogy a technikai részéhez hozzáfogjunk – mondta nevetve, azzal ölbe kapta és a háló felé indult a párjával.

Több hónap telt el karácsony óta, életük a megszokott mederben folyt. Eszter sokat túlórázott, Ádám pedig próbálta az utolsó két fejezetet is megírni, de valahogy nem boldogult. Azt mondta, zavarja, hogy a felette lakók épp felújítanak: egész nap flexelnek, fúrnak-faragnak –

egész egyszerűen nem tud koncentrálni. A lánynak egyik nap mentő ötlete támadt: felhívta Zsoltot, és elkérte a kis ház kulcsát, és a vacsoránál az asztalra tette:

– Tudod mit találtam ki? Fogd a laptopot és menj le Tárkányba. Már olyan jó idő van, hogy nem kell fűteni, enni lejárhatsz a Kicsi rigóba, de ha megkéred Annuska nénit, hozat ő az iskola konyhájáról neked is ebédet. Tudod: már tavaly is ajánlotta, mikor ott voltunk.

Ádám jókedvre derült, tetszett neki az ötlet. Biztos volt benne, hogy a nyugodt környezetben jobban fog haladni. Másnap reggel, miután Eszter elment dolgozni, még elintézett pár telefont, majd fogta a bőröndöt és a laptopot, és elindult a buszpályaudvar felé.

Egy hét telt el az elutazása óta, amikor Eszter egyik délután elment a nőgyógyászához. Szeretett volna megerősítést, hogy a reggeli rosszullétei, meg a kimaradó vérzése azt jelenti, terhes, de arra gondolt: amíg ezt az orvos nem erősíti meg, nem közli Ádámmal. Az orvos a vizsgálat után mosolyogva közölte, hogy minden a legnagyobb rendben, már legalább kilenc hetes terhes. Eszterrel madarat lehetett volna fogatni. Először rögtön fel akarta hívni a párját, de aztán arra gondolt, kér két nap szabadságot, és utána megy és személyesen közli vele. Szerette volna látni a boldogságot az arcán, a hír hallatán. Így csak a főnökének meg Jucinak, a legjobb barátnőjének telefonált, majd készülődni kezdett a másnapi útra.

Hajnalban rossz álmra ébredt, nyugtalanná vált. Álmában Ádám egy szakadékba esett a Bükkben, és nem volt, aki segítsen, már napok óta ott szenvedett a barlang mélyén. Az álom olyan valóságos volt, hogy nem tudott megnyugodni, így a telefonjáért nyúlt és a korai időpont ellenére feltárcsázta. A fiú már a második csöngésnél felvette a telefont, és mielőtt Eszter megszólalhatott volna, ezt mondta:

– Jaj, Klárikám, szerelmem, csakhogy visszahívtál! Ne haragudj, bocsáss meg, nem úgy gondoltam... Nagyon szeretlek! Gyere vissza, kérlek! Most látom, még a jegygyűrűd is itt maradt az éjjeli szekrényen...

Eszternek – aki eddig bénultan hallgatta, végre volt annyi ereje, hogy kinyomja, majd kikapcsolja a telefonját. Keserű ébredés volt.

Amikor déltájban Ádám benyitott az ajtón, a cuccai már össze voltak csomagolva. Eszter elhatározta: a terhességről egy szót sem ejt, csak tűnjön el, menjen a maga útján. Legyen ez az ő büntetése. Megállt vele szemben és annyit kérdezett:

– Ezt miért kellett? És miért éppen Klári?

– Nem is tudom... Olyan jól táncol... és én szeretek táncolni.

Ébredés

Vera vegyes érzelmekkel szállt le a repülőről Rómában. Örült, hogy a főnöke őt küldte a konferenciára, hiszen mindig sok újdonságot hall a kollégáktól, de nehéz szívvel gondolt az előző római útjára. Szerelmével, Dáviddal voltak itt – akivel akkor már három éve alkottak egy párt – és ő titokban azt remélte, talán itt, egy csodás estén megkéri a kezét. De sajnos egészen másképp alakult minden, és most, amint a szálloda felé tartott, megrohanták az emlékek.

A megérkezés napjára nem terveztek számukra semmilyen programot, így miután berendezkedett a szállodai szobájában, elhatározta, a vacsoráig sétál egyet. Böröndjéből elővette az útikönyvet, mert magával akarta vinni. Közben megszólalt a telefonja, ezért az ágyra dobta a könyvet, ami leesett, és miközben földet ért, kis cédulák hullottak ki belőle. Azonnal ráismert: ezek azok a kívánságcédulák, amiket Dáviddal írtak! Ahogy felszedegette őket a padlóról, szeméből akaratlanul is hullani kezdtek a könnyek. Milyen boldog is volt, mikor ezeket a kívánságokat írták! A nyaralás öt napjára mindketten egyet-egyet, és reggelenként mindenki választott a másik cédulái közül, amit azután megvalósítottak.

„Csókold végig a gerincemet” olvasta el találomra az egyiket, és testét az emlék hatására újra átjárta a csodás borzongás, amit akkor érzett.

A rátörő emlékek hatása alatt keservesen sírni kezdett. Azt hitte, régen túl van már ezen, hiszen a római vakáció harmadik napján rá kellett jönnie, hogy miközben ő gyűrűről álmodozik, Dávid életében már ott van Zita, akinek sms-ét véletlenül látta meg a férfi telefonján, mikor a reggeliző asztalon felejtette, és Vera visszaszaladt érte. Keserves ébredés volt a maga teremtette álmvilágból.

Lelki szemei előtt megjelent a veszekedésük, és miközben megállíthatatlanul folytak a könnyei, szinte minden mondatot fel tudott idézni arról a délelőtről, ami után ő sebtében összedobálta a cuccait, és a tervezettnél két nappal korábban, vonattal hazautazott. Biztos ekkor dobta az útikönyvbe a cédulákat. De vajon mit kezdjen most velük? Nem volt szíve szétszaggatni és lehúzni a wc-n – bár ez lett volna a legkézenfekvőbb megoldás. Végül arra az elhatározásra jutott, elindul a városba, és helyet keres, ahol elrejtheti őket. Egy szobor ölében a parkban, vagy a nemzeti múzeumban egy amforában, esetleg a Colosseum falrepedésében. Arra gondolt, így fogja végképp eltemetni a múltjukat, és talán meg tud szabadulni a megcsalás okozta fájdalomtól.

Kezébe vett egy újabb cédulát: Dávid írása volt „Soha senkivel ne legyek olyan boldog, mint veled”. Ó, az álnok! Ilyet le mert írni, miközben tudta, otthon már egy új szerelem várja, mikor csak „búcsúnak” szánta a római napokat? Elhatározta: ezt a cédulát összehajtva a Trévi kútba fogja beledobni, és közben azt fogja kívánni: Dávid szavai teljesüljenek.

A kis fekete táska

Már kora hajnalban felébredt a sivár kollégiumi szobában, és szemével a repedezett plafont pásztázta. Tudta, hogy ez az utolsó reggel, amit itt tölt: kevéske holmija összecsomagolva várakozott a két nagy bevásárlószatyorban, a sötétkék kiskosztümje pedig a szék támláján várta, hogy magára öltse a diplomaosztójára. A ruha mellett, az öreg íróasztalon pedig ott feküdt az a szép kis csatos fekete bőrtáska, melynek árát kéthavi korrepetálással kereste meg.

A táskáról eszébe jutott egy emlék, és szíve összeszorult: amikor utoljára járt otthon a tanyán, ahol anyja és mostoha apja meg az öt kis testvére tengette az életét, anyja olyan sóvár szemekkel nézte a kezében ezt a szép darabot, hogy ő legszívesebben azonnal eldugta volna előle. Nagyon nehezen éltek, kövér és részeges mostoha apja csak alkalmi munkákból élt, a pénzből, – amit keresett – előbb tellett alkoholra, mint rendes ruhára vagy ennivalóra a gyerekeknek. Az anyja nagyon fiatalon lett viselő Annával, akinek érkezését senki sem várta, hiszen „zabigyereknek” született. Az édesapját sohasem ismerte, viszont a vonásait – nagy keservére – örökölte, így magas termetével, villámló fekete szemeivel és természetes göndör barna hajával nap mint nap emlékeztette anyját arra az emberre. Nem is volt maradása az anyja előtt, házicselédként, megtűrt személyként bánt vele: mosott, takarított a kisöccseire, akik naphosszat a ház előtt a homokban birkóztak, kergették a kutyt és a macskát, vagy csúzlival lövöldözték a madarakat.

Nagy szegénységben éltek, messze a faluközponttól, egy félig romos házban, melynek pincéjéből sohasem fogyott ki a savanyú lőre, – ehhez a nova szőlőt évről évre Annának és az édesanyjának kellett összeszednie az elhagyott szőlőhegyen – melyből a mostoha apja estére kelve legalább másfél-két litert megivott. Olyankor aztán ordította a feleségével, sorra verte a „kölköket”. Amíg otthon élt, rengetegszer állt a csontsovány asszony pártjára: elébe állva, a testével próbálta védeni a részeg fuvaros oktalan haragjától. Annát tetteleg sohasem bántotta, de ahogy a lány növekedett, és arányos, szép alakja, domborodó kicsi melle egyre kíváncsabbá tette, a malacképű részeg férfi leplezetlenül bámulta minden mozdulatát. A lány igyekezett kinyúl, bő rongyokban járni, mert reszketett a gondolattól, mi lesz, ha mostoha apja „kedvét akarja tölteni rajta”, ahogy a szomszéd nénitől hallotta, miért vitték el a Kis Hajnalkát intézetbe a családjától.

Az emlékek hatására össze borzongott, mert eszébe jutott, hogy a kollégiumból haza kell térnie közéjük. Igaz, csak hat hétre, mert utána várja egy könyvtárosi állás Ózdon, melyhez kis szolgálati lakás is jár. Ez volt a legfőbb szempont, amiért az ország másik végében vállalt állást: minél messzebb akart élni gyerekkori keserveinek színhelyétől, a családtól, melynek sohasem volt teljes jogú tagja.

A diplomaosztón egyedül neki nem volt vendége, az ő neve hallatán nem kezdett el tapsolni senki. Miután átvette az oklevelet, lehajtott fejjel ballagott vissza ülőhelyére, és alig várta, hogy véget érjen a ceremónia. Elindult vissza, a sivár szállására, hogy magához vegye a szatyrokat és kigyalogoljon velük a pályaudvarra. A busz másfél órán át kanyargott vele, amíg a falujukhoz ért. A falu szélén szállt le, körömcipőjét lecserélte egy elnyűtt szandálra – féltette a közel öt kilométeres homokos földúttól az elegáns cipőt, melyet eddig kizárólag a

vizsgákon viselt – és elindult a tanyájuk felé. Egy óra lehetett, amikor hazaért. Kimerülten állt meg a kapunál: a kutya hangosan csaholt, de a ház körül senkit sem látott. Kitekerte a kaput tartó drótot, és anyját szólólongatva a verandaajtóhoz ment. Senki sem válaszolt, így hátra ment a pinceablakhoz, és a megszokott helyről, a lyukas lábos alól elővette a kulcsot.

A lakásban a szokásos kosz és szemét fogadta: a halomba dobált szennyes gyerekruhák, a mosatlan edényhalom az asztalon, mely fölött legyek köröztek. Mély sóhajjal letette a szatyrokat a szobába, gyorsan belebújt egy kinyúlt pólóba és anyja kötényét maga elé kötve felrakta a tűzhelyre a legnagyobb fazekat: mosogatóvizet melegített benne. Amíg a víz melegedett, felseperte a konyhát, egy konyharuhával megpróbálta kiűzni a legyeket, majd mosogatni kezdett. Egy újabb adag melegvízbe beáztatta a fiúk ruháit és kimosta. Mire végzett, alaposan megéhezett, de a kamrában alig talált valamit. Már bánta, hogy édesség helyett nem szalámit és kenyeret hozott a testvéreinek, de bízott benne: anyja talán bevásárolni ment, hogy tudjon valamit főzni, mire hazajönnek. A pakolást és a takarítást ezután a szobában folytatta. Alaposan elfáradt, mire rend lett, és meg is szomjazott. Eszébe jutott, hogy a pincében a mostoha apjának mindig van hideg szóda a bor mellé, ezért felhozott magának egy üveget, és miután ivott, eldőlt egy kicsit a rossz konyhai sezloneon. Ébren akarta ugyan megvárni a családot, de a hosszú utazás és a sok házimunka kimerítette.

Orrát facsaró szagra: bortól bűzlő leheletre és trágyaszagra ébredt, és érezte, amint mostoha apja teljes testsúlyával ránehezedik: már nem volt rajta gatyá sem, lihegve és kéjjel próbálta Annát lemezteleníteni, és a lány tudta, a több mint egymászsás emberrel szemben nincs esélye. Kapálózni és kiabálni kezdett, erre a részeg fuvaros ököllel az arcába vágott. Végso kétségbeesésében lenyúlt a sezlone mellett hagyott szodásüvegért, és teljes erőből lesújtott a részeg férfira, aki az ütéstől azonnal elernyedtt. Alig bírt a tehetetlen test alól kikászálódni, és úgy, ahogy volt: véresen és tépett pólóban rohanni kezdett ki a földútra, át a majd két kilométerre lévő tanyára, hogy segítséget kérjen.

A rendőrök és a mentő szinte egyszerre ért a házhoz, ahová ekkor már az anyja is megérkezett a napszámból. Örvöngve gyászolta a férjét, átkozta a lányát, aki szerinte mindig is kellett magát a mostoha apja előtt, hát csoda hogy az a szegény ember megkívánta? Annának nem maradt ereje a tiltakozáshoz, zokszó nélkül ült be a rendőrautóba.

A tárgyaláson nem volt egyetlen tanú sem, aki Annának adott volna igazat. Hiszen nem beszélt ő sem az iskolában, sem a szomszédoknak soha arról, milyen terrorban tartotta a mostoha apja őket, az anya pedig hallgatott. Nem volt köteles tanúskodni. A lányt súlyos évekre elítélték, mert az bíróság szerint „a védekezés mértékén túlmenően támadott” az áldozatra. Amikor kivezették a tárgyalóteremből, az ajtóból még látta, amint anyja visszateszi a zsebkendőt a kis csatos fekete bőrtáskába, amelyet ő kéthavi keresetéből vett. Most már az övé lehet.

Az ígéretek földje

A közelmúltban egy családregegyt olvastam, melynek végén az anya halálos ágyán többek között ezeket a szavakat mondja: „Ő kiszállt Amerikában! Még el sem búcsúzott, úgy ment el! Ez nem szép tőle...” Amikor ezt olvastam, azonnal eszembe jutott egy történet, melyben a főszereplő nemcsak képletes értelemben, hanem a valóságban is kiszállt a hajóból Amerikában.

Igen, ez a könyv juttatta eszembe András esetét, aki egy vidéki kisvárosban élt a feleségével és két lányával, egy maga építette szép házban. Jó módban éltek, mert vízvezeték szerelőként nagyon sokat dolgozott, és mindent megteremtett a családjának. A lányok már középiskolába jártak, és András nagyon fájlalta, hogy vele már nem osztottak meg semmit. Sokszor napokig nem tudott velük beszélni, azt sem tudta, ha pár napra elmentek otthonról, vajon hol lehetnek. Esténként, amikor a munkából fáradtan hazatért, óvónőként dolgozó felesége ugyan vacsorával várta, de nem ültek le együtt az asztalhoz. Edit mindig a fogyókúrájára hivatkozott, és bevonult a nappaliba sorozatokat nézni.

Egy nap, mikor egyedül eszegette a vacsorát, elgondolkodott azon, hogyan is jutottak el idáig? Felesége egy kis faluban nőtt fel, a szorgos, de maradi gondolkodású szülők soha nem utaztak, nem költöztek nyaralásra, szinte soha nem volt náluk családi körben elköltött ebéd vagy vacsora. Apósa juhász volt, kint aludt a tanyán, csak ritkán jött be tiszta ruháért meg ennivalóért. Anyósa sosem dolgozott munkahelyen, de jószágokat tartott, óriási zöldséges kertet művelt és onnan piacozott, hogy Editnek mielőbb lakást vehessenek a városban, és érettségire autót.

Andrásék másként éltek: édesapja középvezető volt a megyeszékhely VÍZMŰ vállalatánál, anyukája földrajz-történelem szakos tanár – náluk természetes volt, hogy nyáron a „jugó” tengerpartra mentek, vagy Görögországban nyaraltak. Ezt a mintát látva öbenne az élt, meg kell teremtenie ugyanezt a gyerekei számára. Meg is teremtette, csak arra nem számított, hogy Edit ugyanúgy a fogához verte a garast, mint ahogy az édesanyjától látta, és nem hajlandó olyan „felesleges dolgokra, mint utazás, pénzt kidobni”. Félt az autópályán, irtózott a repülés gondolatától, és legszívesebben otthon gubbasztott egész évben. Egyszer volt hajlandó elutazni vele Olaszországba, amikor a nagyobbik lány ösztöndíjjal fél évig Milánóban tanulta az olasz nyelvet, őt meglátogatták. András persze készült, hogy ha már annyit autóznak, elmennek Rómába, megnézik a Vezúvot és fürödnek a tengerben – de Editnek ez sem tetszett. Azt a pár napot, amit ott töltöttek a lányok albérlésében, mosással-vasalással töltötte, és azon nyafogott, hogy itt nem lehet egy rendes ételt sem főzni, kénytelenek étteremben ebédelni.

András nem akart így élni. Nem akart megöregedni anélkül, hogy ne lásson világot, ezért az egyik ilyen magányos estén arra az elhatározásra jutott, ha Edit nem megy vele, hát majd utazik egyedül. A feleség közömbösen fogadta a bejelentést, azt válaszolta, „ha már ilyen haszontalanságokra akarod elverni az örökségedet, menj csak egyedül, én azzal spórolok, hogy itthon maradok.”

Így is lett: ettől kezdve évente kétszer befizetett valamilyen külföldi útra. Az egyik ilyen törökországi nyaraláson összebarátkozott egy házaspárral, Ottóval és Pannikával, akik épp azt

tervezték, hogy a következő évben karibi hajóútra fizetnek be, amivel bejárják majd az Egyesült Államok keleti partvidékét. Andrásnak nagyon tetszett az ötlet, elhatározta, hogy ha lehet, még többet dolgozik, és következő tavasszal ő is befizet arra az útra. A házaspár még örült is, legalább lesz egy ismerős a hajón. András hazatérve elmondta Editnek, hogy mit tervez, és kérte: legalább most az egyszer tartson vele. A feleség persze hallani sem akart róla, felelőtlennek nevezte, amiért „ennyi pénzt ki akar dobni”, és a lányait is az apjuk ellen tüzelte, mondván hogy előbb mindkét lánynak lakást kellene venni, és majd csak utána „flancolni” ezzel az utazással. De András hajthatatlan maradt, és egyre inkább az motoszkált a fejében: ha ő egyszer kijut Amerikába, nem fog visszajönni! Keres valami munkát – jó vízvezeték szerezőre ott is biztos szükség van – aztán majd küldi haza a pénzt, hogy a feleség spórolhasson a lányoknak. Elhatározását tett követte: a neten talált egy miskolci munkaközvetítő céget, akik kétszáz dollár közvetítési díjért szereztek neki állást, és úgy tájékoztatták: nincs egyéb teendője, mint az utazás során Miami-ban nem térni vissza a hajóra, hanem tovább utazni New Jersey-be.

Eljött az utazás ideje, András csatlakozott Ottóékhoz és útnak indultak. Itthon egyetlen szót sem szólt arról, hogy nem fog visszatérni, de csomagjában ott lapult pár téli holmi is, és a laptopját is magával vitte. Repülővel utaztak Floridába, majd hajóra szálltak, ahol öt csodás napot töltöttek el, bár útítársai megjegyezték, hogy sokkal feszültebb most, mint a törökországi úton. Családi gondokra hivatkozott, mert nem akarta őket beavatni a tervébe. Elhatározta: amikor Miami-ba kiszállnak fél napos városnézésre, ő azonnal elindul a repülőtérré, és majd csak a hajó indulása előtt fél órával telefonál az idegenvezetőnek, hogy ne várják. Kiszállásra készülődve döbbsent rá, hogy városnézésre nem viheti magával a bőröndjét, ezért csak egy váltáskával szállt le: abba a laptopot és egy napi váltóruhát tudott elhelyezni. Idegességében az már nem jutott eszébe, hogy a laptophoz és a telefonhoz töltőt is vigyen magával. A hajóról leszállva Ottónak azt mondta, nem indul el a csoporttal a városba, mert egy unokaöccse itt él, és az majd érte jön.

Ott állt a kikötőben, nézte a távolodó csoportot, fejében cikáztak a gondolatok. Most döbbsent rá, hogy itt áll „az új élet küszöbén”, nyelvtudás és térkép nélkül... kissé megrettent a saját bátorságától, de azután keresett egy taxit, ami kivitte a repülőtérré. A gondolai itt kezdődtek: nem tudta, hogyan vegyen jegyet a belföldi járatra. Végül találmra beállt az egyik sorba, de nem értette meg, mit mond az alkalmazott, ezért odahívták a biztonsági szolgálatot. Azok persze rögtön az útlevelét és a vízumát kérték. András idegességében az összes iratát a földre ejtette, szerencsétlenségére a munkavállalási előszerződést is. A biztonsági szolgálat emberei egy fülkéhez kísérték, ahová fél órán belül kerítettek egy magyar tolmácsot. Az persze lefordította az előszerződést, mire közölték vele: mivel illegálisan akar munkát vállalni az USA területén, azonnal elszállítják egy migránsok számára New Jersey-ben létesített házba, ahol kivizsgálják az ügyét, és nagy valószínűség szerint kitoloncolják Amerikából. Laptopját és telefonját azonnal lefoglalták, hiába próbált érvelni a tolmácsnak, hogy őt a délután induló hajón várni fogják, neki a személyzetet értesíteni kell. Kérése süket fülekre talált, ettől teljesen elvesztette józan ítélőképességét: szabályszerűen dühöngeni kezdett. Orvost hívtak és leszedálták, majd elindultak vele mentőautóval a tizennyolc órás útra.

Az útítársai értetlenül álltak az eset előtt. Több, mint egy órát vártak a hajó indulásával, hátha csak eltévedt. Ottó annyit el tudott mondani az idegenvezetőnek, hogy András elmondása

szerint őt egy rokona várja a kikötőben, ezért hamar arra az álláspontra jutottak, hogy kint akar maradni Amerikában. Ekkor hangzott el Pannika szájából, hogy „Még el sem búcsúzott, úgy ment el! Ez nem szép tőle” Tudták, milyen ügyes mesterember, azt gondolták, jól boldogul majd a „lehetőségek hazájában”. Dehogya is sejtették, hogy milyen kálvária várt Andrássra!

A migrációs házban 160 ember között ő volt az egyetlen fehér, nyelvtudás nélkül tengette ott a napjait, miközben idegkimerüléssel gyógyszerelték heteken át. Amikor kikerült a betegszobából, akkor tudta meg, hogy havonta csak egyszer telefonálhat haza: órákat álltak sorba az egyetlen fali – külföldről nem visszahívható – telefon előtt. Az első ilyen alkalommal hiába hívta az otthonukat, senki sem vette fel (a családtagok mobilszámát nem tudta fejből, a saját telefonja és laptopja letétben volt hónapokon át), hát várhatott újabb egy hónapot, amíg végre a feleségével tudott pár szót beszélni. Edit mérhetetlen dühvel közölte vele: egye meg, amit főzött, ő egy fillért sem fog a hazautazására utalni, és távollétében el fog tőle válni.

Több hónap bizonytalanság után kitűztek egy tárgyalást András számára, csak épp elfelejtettek tolmácsot rendelni hozzá. Elnapolták, három hónap múlva lett újabb tárgyalás. Ezen a kirendelt védője azt kifogásolta, hogy a kezelőorvostól nem szereztek be papírt, hogy a szellemi állapota alapján kihallgatható-e? Újabb három hónap haladék! Dolgozni nem tudott, televíziót nézhetett meg sportolhatott, mint a többi migráns: pakisztániak, afrikaiak, arabok. Sokféle náció között élt, és a bezártság egyre jobban megviselte. Végül lett egy újabb tárgyalás, melyen végre megtudta, mi az ő vétké. Amerikába kétféle vízummal lehet érkezni: a turistáknak van az a három hónapos, amivel ő is érkezett, de azzal szigorúan tilos munkát vállalni. Hiába próbált ő érvelni, hogy neki nem mondta a miskolci munkaközvetítő, hogy kétéves időtartamút igényeljen. A bűnt ő követte el azzal, hogy megpróbált a törvényt kijátszva munkába állni.

Kiutasították. Fellebbezett. Végül majdnem másfél év után egy újabb tárgyaláson kimondták, hogy haza kell térnie. Azonnal a repülőtérre vitték, megvették számára a jegyet, és csak ott kapta vissza a laptopját és a telefonját – melyek természetesen töltés nélkül használhatatlanok voltak. Két ór kíséretében egy napot kellett várnia a reptéren arra, hogy felszállhasson, és megkezdhesse keserves visszaútját az „ígéreték földjéről”. A repülőút után vonattal folytatta az útját szülővárosába. Késő este volt, mikor a házukhoz ért. Előkereste a kulcsát – de az ajtó zárját a felesége lecseréltette, így be kellett csengetnie. Lelkileg, összetörten, önbecsülését elveszítve állt a küszöbön arra várva, vajon beengedik?

Az apróbetűs lábjegyzet

Családi fotókat rendeztem tegnap délután, és az egyik borítékban az 1999. februári ausztriai üdülés képeire bukkantam. Ezt a Bad Kleinkirchheim-i jutalomüdülést még a kecskeméti OTP-ben nyertem biztosítás értékesítéssel. Mindössze pár napunk volt a felkészülésre – vélhetően valamelyik vezetőnk adta vissza a jutalomutatót, mert különben léteziketlen, hogy csak három nappal az utazás előtt derült volna ki, ki utazhat. De hát ezzel nem törődtünk, örültünk a lehetőségnek. A férjem gyorsan szabadságot kért, Robit elkértük a középiskolából, majd Misi Pestre utazott, hogy sürgősséggel vasúti szabadjegyet igényeljen – mert mondanom sem kell, hogy ez idő tájt is éppen építkeztünk és nem volt autónk.

Vonat persze nem érintette ezt a kétezer lakosú kis üdülőfalut, de a szállodánk vezetője ígéretet tett, hogy vár bennünket Spittalban. Odaérve persze nem várt senki, és már épp azon gondolkodtunk, nyelvtudás nélkül vajon hogy szerzünk egy taxit és mennyibe fog az kerülni, amikor végre felbukkant egy rohanó szemüveges alak: ő volt Sanyi, a szálloda főpincére. Ő jött értünk, mivel a főnök úr útját a lakása és a szálló között egy lavina zárta el, amit az ígért határidőre nem bírtak az útról eltakarítani. No, ez jól kezdődik – gondoltuk – nesze neked osztrák síparadicsom!

A szálloda szép volt és kényelmes, a személyzetnek több mint ötven százaléka magyar volt – mint kiderült, erre a bank vezetősége kötelezte az osztrák társtulajdonost. Mivel síelni egyikünk sem tudott, inkább kirándulásokat terveztünk a vadonatúj útikönyvünk segítségével. Helyi járatú busszal beutaztunk a Spittalba: életünkben először ott láttunk jégscobor kiállítást. Onnan aztán távolsági busszal még a Krimml Tal völgybe is eljutottunk. A hegyeket hatalmas hó borította, a buszmegállótól gyalog kellett feljutnunk a vízesésekig – természetesen fogalmuk sem volt, mire vállalkoztunk. Míg nyáridőben a csodás vízesésekhez naponta 4-5000 turista látogat, a közel harminc centis – sőt itt-ott félméteres – hóban csak egy keskeny kitaposott ösvény mutatta az utat addig az étteremig, mely télen is nyitva állt. Az ajándék árusító bódék zöld zsugáteres, zárt ablakaikkal, a tetőt vastagon belepő hóval és az ereszről lelógó hatalmas jégcsapokkal, mint mesebeli mézeskalács házak, úgy álldogáltak a szikrázó napfényben. Csodás látvány volt!

Egy-egy forró tea elfogyasztása után útnak indultunk a vízesés felé. A vendéglős ugyan próbált valamit magyarázni – valószínűleg értésünkre akarta adni, hogy nem túl biztonságos a további út felfelé – de mivel láttuk, hogy vezetnek fölfelé nyomok, úgy gondoltuk: csak nem fogunk visszafordulni innen, mikor már a vízesés morajlását is hallani lehet? Elindultunk hát libasorban egymás után, és hamarosan egy jeges lépcsősorhoz értünk, melyen csak a korlába kapaszkodva, egymás segítve tudtunk feljebb jutni, de végül csak elvergődtünk a vízesés első szintjéig. A látvány minden fáradságot megért! A magas hegyek által ölelt Krimml Ache völgye lélegzet elállítóan szép volt. A vízesés részben befagyott, a víz a napfény által megvilágított csodás jégalakzatok között és egy hatalmas jégpáncél alatt zubogott. Még ennyi év után is átjár az a nagyszerű érzés: milyen csoda, hogy mi ide eljutottunk.

Nézem a fotót, ahogy ott állunk hárman összefűzve, mit sem törődve a sűrítő széllel és a hideggel, és a képről eszembe jut a folytatás: a visszaút a csúszós lépcsőkön az étteremig, és az a meglepetés, hogy belépve egy kecskeméti házaspárt – a helyi biztosító vezetőjét és annak

feleségét – találtunk bent forralt bort szürcsölve. Nagy volt az öröm, szerencsére ők kocsival voltak, így a visszaút már nem volt olyan viszontagságos. Mire a szállodáig értünk, már meg-egyeztünk, hogy két nap múlva együtt fogunk valahová kirándulni. Mondtam Istvánnak, mi hoztunk egy útikönyvet, szívesen odaadom, mivel ő vezet, nézze ki ő az útvonalat. Este a vacsoránál vidáman újságolta, hogy meg is van az útiterv: Kaprunba megyünk, és visszafelé útba ejtjük a Grossglocknert is.

Örültünk a közös kirándulásnak, és elterveztük, akkor a következő napon itthon maradunk és felmegyünk a Kaiserburgra felvonóval. Ez a 2055 méter magas hegycsúcs a szállodánk ablakából is látható volt, izgatottan és örömmel indultunk másnap ebéd után a meghódítására. Az első meglepetés akkor ért, amikor felérve szembesültünk vele, hogy bizony oda síruha, vagy sokkal több réteg meleg holmi kellett volna. De ha már ott voltunk, gyorsan ittunk egy-egy bögre finom édes forralt bort, és elindultunk a hegycsúcs meghódítására. Futkároztunk, hógolyóztunk, és lassan megszoktuk a metsző szelet. A látvány csodás volt: a felhők között volt egy rés, melyen át egy távoli kis falu tornyát tisztán ki lehetett venni – szinte képeslap-szerű látvány volt. Misi meg is jegyezte: eddig, ha ilyen fotót látott, azt hitte Photoshop, mert ilyen gyönyörű kék ég nincs is, mint ott a kis falu fölött az égbolt. Miután kigyönyörködtük magunkat, lassan lefelé ereszkedtünk. Egyszer csak láttuk, hogy a felvonó végállomása felől két ember bőszen integet, lefelé mutogatva. Mikor odaértünk, az egyik dühösen mutatta a nyitva tartást: az aznapi utolsó lefelé tartó lift négy órakor indul! Mi pedig majdnem negyed ötre értünk le, ha nem vettek volna észre és otthagynak, a vészcsengőre csak több száz schillingért jöttek volna vissza értünk. A vacsoránál Istvánékkal megbeszéltük a másnapi indulást, és már előre örültünk a másnapi kirándulásnak. Az átélt izgalmak után úgy gondoltam, jó hogy az igazgató úr beszél németül, velük biztos nem járunk úgy, mint ma, amikor a nyelvtudás hiánya majdnem bajba sodort bennünket.

A kirándulás első felében megnéztük Kaprun várát, mely még romjaiban is fenséges látványt nyújtott, és örömmel nézelődünk a síparadicsomban is. A közös ebéd után utunkat Ferleiten felé vettük, mert István azt olvasta az útikönyvünkben, hogy onnan indul az egyik grossglockneri út. A faluba érve kis tájékozódás után megtaláltuk a hegyre vezető utat. Ahogy haladtunk a szinte néptelen úton, időnként láttunk 1-2 járókelőt, és Éva még meg is jegyezte: milyen barátságos emberek vannak erre, szinte kivétel nélkül mind intett felénk, illetve lefelé mutatott az út felé, ahonnan jöttünk. Kis idő múlva aztán megértettük miért: kocsink előtt megláttunk egy csukott sorompót egy hatalmas behajtani tilos táblával. István megállt, és tanácstalanul hátranézett. Én pedig kezembe vettem a kalaptartóra helyezett útikönyvet, fellapoztam a Grossglocknernél, és kis idő múlva olvasni kezdtem a lábjegyzetet: „Az utat novemberben lezárják. Ahhoz, hogy májusban megindulhasson rajta a forgalom, általában 800.000 köbméter havat kell róla eltakarítani”.

Éva ekkor tiszta szívéből kacagni kezdett, és azt kérdezte a férjétől: „Mondd csak uracskám, milyen biztosítós vagy te? Hát nem tudod, hogy az apró betűt is el kell olvasni? Hiszen a lényeg a biztosítási kötvényekben is az apróbetűs lábjegyzetek rejtik”.

Tizenöt év telt el, mire végül egy augusztusi kirándulás alkalmával feljutottunk a Grossglocknerre mormotát etetni, és a Krimml vízeséseket is láttuk nyári pompájukban, de ezt az „apróbetűs bakit” azóta is emlegetjük.

Rózsika és a jégcsap

A közelmúltban a kedvenc hetilapomban olvastam egy cikket a vashiányról, arról, hogy a csecsemők és a kisgyermekes esetében a vashiány többnyire az egyoldalú, helytelen táplálás következménye, de a kevés húst fogyasztó serdülő lányoknál is jelentkezhet, amikor elkezdenek menstruálni. Ahogy a cikket tovább olvastam, és a hiány tüneteire értem, megdöbbenem, mert egy régi-régi emlék jutott eszembe erről a sorról: „Látható jele a sápadt bőr... szokatlan, de jellemző tünet például a jég-, a mész- vagy a földdevés.”

És hogy mi volt az a gyerekkori emlék, amit a cikk eszembe juttatott? Tudni kell hozzá, hogy tizenhét éves koromig az alföldi tanyavilágban éltem szüleimmal, az apai nagyapámék tanyájához toldott házrészben. Nem volt akkor még villany a tanyákon, esténként petróleumlámpa fényénél olvastunk, malmoztunk, vagy kártyáztunk apukámmal, vagy nyári estéken kint ültünk a verandán a csillagfényes éjszakában és hallgattuk a Tóth nagypapám elbeszéléseit. Egyik este valahogy a papa testvéreire terelődött a szó, meg az ő gyerekkorára – ami a huszadik század elejére esett. Akkor mesélte a nagypapám, hogy neki három lánytestvére is született, de már csak a legkisebb, a Juliska él, a jakabi temetőben két kishúga is el van temetve. Kérdésemre, hogy mi történt velük, azt felelte:

– Az Ilonka kis korában, tüdőbajban halt meg, a Rózsika pedig 17 évesen véletlenül lenyelt egy jégcsapot és megfulladt tőle. Nagyon szép lány volt. Olyan halovány fehér bőré, hosszú szőke hajú, kék szemű kislány, mint te Zsuzsikám.

Anyukám erre rögtön rávágta:

– Látod kislányom! Mindig mondom télen, hogy ne játszatok a Pannival az ereszről levert jégcsapokkal, és főleg ne vedd a szádba sose! Mi van, ha véletlenül elesel, és te is lenyelsz egy jégcsapot, mint az a Rózsika?

Úgy emlékszem, kicsit megszeppentem akkor, mert tényleg szívesen vettem a számba én is a jégcsapot, valahogy vonzott az a kellemes hideg érzés, de aztán téli valószínűleg rég elfelejtettem ezt az egészet. Most viszont, hogy ezt a vashiányról szóló cikket olvastam, nem hagy nyugodni a gondolat: a temetőben látható fejfa szerint Tóth Rózsika az első világháború idején halt meg, amikor az átlagemberek nagy szegénységben éltek országszerte. Valószínű, hogy a sokgyermekes Tóth család sem volt kivétel, az ő asztalukra is ritkán került hús, sokkal inkább jellemző lehetett az egyoldalú táplálkozás. Eszembe jutott, amit erről mesélt a nagypapám: „Nehéz idők voltak azok, kislányom. Még kenyérből se tudtunk a hasunkkal versenyt enni, nemhogy krumpliból meg húsból. Jó, ha minden második vasárnapon le tudott anyám egy-egy tyúkocskát vágni... de hát mi volt az nyolc éhes száznak?”

Igen, valószínűleg a vashiány miatt volt olyan halovány a bőre, és valószínűleg a jégcsapot sem csintalanságból szopogatta, mikor megbotlott és ijedtében lenyelte. Nem maradt róla fotó, csak az egyre halványodó fejfa őrzi az emlékét – és most már ez a pár soros írás is.

Egy elhallgatott hős

Elképzelem, amint a Margit körüti fogház harmadik emeletén, egy tizenhat ágyas börtöncellában, az ablakhoz közeli emeleti priccsen egy fiatal lány hajol gyűrött kockás füzete fölé, és a telihold fényénél versikét farag:

„Meghalni ifjan nem, nem akartam.
Szerettem a dalt és a fényt,
a melengető Napot, két csillogó szempárt.
Háborút, romlást nem akartam én.
Nem, nem akartam”.

Hogy éjszakánként írni tudjon, ezért az emeleti priccsért az egyetlen kincsét, a születése óta viselt pici arany lencsét formáló fülbevalóját adta zárvatársának, aki most alatta horkol nyugtalanul, álmában kezét időről időre védekezőn az arca elé emelve. Mindannyian elszenvedtek már verést és kínzást, így álmukban gyakran viaskodnak szellemekkel, vagy menekülnek valami elől – igen, valami elől, amit valójában el sem követtek. Az ő bűnük csupán az volt 1944 nyarán, hogy zsidónak születtek és a népüket akarták szolgálni.

Hanna versírás közben visszatér a múltba: gondolatai a Bimbó úti kertes ház teraszára röpítik, ahol imádott édesapja, Szenes Béla gyakran üldögélt egy pohár könnyű fehér bor mellett, amikor a színdarabjait, újságcikkeit írta. Ilyenkor ő az öccsével, Gyurival ott játszott és futkározott a terasz előtti, rózsabokrokkal körülvett gyepen, időről-időre odaszaladva édesapjukhoz egy-egy puszira – aki ezt mindig a felöltője zsebében rejtőző cukorkákkal hálálta meg. Milyen boldogok is voltunk! – gondolja, és szeme könnybe lábad. Édesapám sokat dolgozott, hogy előteremthesse számunkra mindazt, amit a harmincas években egy középosztálybeli zsidó ember a családjának megadhatott: lovagolni, korcsolyázni hordott bennünket, hétvégeken az Angol-parkba vitt játszani. Sok időt töltött velünk, mintha csak érezte volna, hogy nem sokáig lehet közöttünk, hiszen még nem jártam iskolába, amikor álmában a szívroham elvitte őt. Ó, azok az évek! Mennyire, de mennyire fáj a halála! Nem tudtam még írni, de már versbe szedtem a fájdalمامat, és előadtam Fini mamának, aki ezeket le is jegyezte. Igen, ezek voltak az első verseim, és azóta is gyakran írok... drága Fini mama! És drága édesanyám!

Hanna könnyezni kezdett, mert eszébe jutott utolsó találkozása anyjával: ahogy ott álltak egymással szemben rabruhában a börtön udvarán – mert amikor a napokon át tartó korbácsolás és verés hatására sem mondott meg mást, csak a saját nevét – úgy akarták őt megtörni, hogy elhitetik vele, hogy az ő bűne miatt anyját is megkínózzák. Maga előtt látta édesanyja kialvatlan, sírástól felpuffadt arcát és beszédes barna szemeit, de ezek a szemek azt mondták Hannának: légy erős, lányom, ne törődj velem! Rabtársaitól tudta meg, hogy mivel őt nem ezzel sem bírták szóra, két nap múlva Katalint kiengedték a börtönből.

És hogy mi volt az ő vétke? Miután tizenhét évesen rádöbbsent, hiába tanul kitűnően, mivel zsidó származású, nem engedik majd egyetemre járni, az igazságtalan kirekesztettség miatt érzett fájdalمامában a cionista tanok felé fordult, és tudatosan készült arra, hogy Palesztinába költözhessen. Azt vallotta, ha nem zsidónak születik, akkor is a zsidóság mellé állt volna a kirekesztés miatt. Titokban, az angol órákra kapott pénzből héberül tanult, készült az alijára

(Izrael földjére történő bevándorlást jelent, amire bárki jogosult, akinek legalább egy zsidó nagyszülője van), hiába igyekezett erről édesanyja és osztályfőnöke lebeszélni. De Anikó – ekkor még így hívták, csak Izraelben vette föl a Hanna nevet – kijelentette:

„Édesanyám, ha nem egyezel bele, természetesen nem megyek. De tudnod kell, hogy szerencsétlennek érzem magam ebben a légkörben, és nem kívánok itt élni”.

Megszállottan készült élete új fejezetére: szinte falta a cionista irodalmat, tudatosan tartotta távol magát az olyan társasági összejövetelektől, ahol fiúkkal ismerkedhetett volna. Nem akarta, hogy érzelmi szálak tántorítsák el attól a feltett szándékától, hogy Palesztinába költözzön. Az érettségi utáni nyarat még itthon töltötte, de nem sokkal azután, hogy a náci Németország lerohanta Lengyelországot, útnak indult. Bulgárián és Törökországon át jutott az akkor még brit fennhatóságú Palesztinába. Folyamatosan vezetett naplójából tudjuk, hogy szándékosan nem egyetemre, hanem egy mezőgazdasági iskolába ment. Azt írta erről:

„Palesztinában elsősorban építkező kezekre van szükség. Ki végezze el ezt a munkát, ha nem mi, fiatalok?”

A választott hazájában töltött évek alatt már vágyik a szerelemre, sétálgat, ismerkedik, de nem találja meg az igazit. Egyik naplóbejegyzésében arról kesereg, hogy „mindjárt huszonkét éves” és még soha nem csókolta meg senkit.

„Nem emlékszem már az időre, hogy mikor örültem valakinek, mikor vártam valakire, hogy mikor voltam boldog, akár néhány percre is” – szomorú sorok ezek egy kedves és okos fiatal lánytól, aki mindössze egyszer érzi azt, hogy szeretni tudna valakit – de az illetőről hamar kiderül, hogy már nő, így Hanna szíve magára marad.

A naplóból tudjuk azt is, hogy testvére, Gyuri ez idő tájt Franciaországban tanult, és ő is a cionizmus felé fordult, és levélben tudatta Hannával, hogy Palesztinába készül. De a háború forgatagában egy idő után elmaradtak a levelek, és Hanna egyre többet aggódott édesanyja és bátyja egészségéért, gyakran érezte úgy, hogy vissza kell Magyarországra térnie, hogy az üldözött zsidóságot segítse és édesanyját kimenekítse onnan és magával hozza. Ekkor írta:

„Néha borzalmas félelem fog el, vajon viszontlátjuk-e egymást valaha? A kérdés furdal és gyötör: vajon szabad volt megtennem, vajon nem volt-e több, mint határtalan önzés?”

1943 januárjában váratlan lehetőséget kapott: a brit hírszerzés kelet-európai nyelveket beszélő, helyismerettel rendelkező fiatalokat keres, hogy segítsék a nácikkal szembeni ellenállási mozgalmak elterjedését Magyarországon. Hanna jelentkezett, és társaival együtt gyors kiképzést kapott ejtőernyőzésből, majd rádiós ügynöki képzést kapott – mivel küldetésük az lett volna, hogy Jugoszlávia területén ledobva elérjék a magyar határt, és megakadályozzák a magyarországi zsidók deportálását. A brit légierő ejtőernyőseként előbb Bariba vitték (Olaszország) majd negyvennégy márciusában a jugoszláviai partizánok által ellenőrzött területen dobták le őket. Négy napi gyaloglás után elérték a főhadiszállást, ahol az a hír fogadta őket, hogy a németek megszállták Magyarországot – így küldetésük roppant veszélyessé vált. Hannát ez a hír nem bátorítanította el: mindenáron segíteni akart népének, élete kockáztatásával zsidó életet menteni, kimenekíteni az üldözötteket.

„Hinni akarom, hogy helyes, amit tettem és tenni fogok. A többit elmondja majd az idő” – írta a kényszerű bujkálás hónapjaiban.

Végül több hónap várakozás után négy társával Drávaszilas felé vette az irányt, ahol azonnal letartóztatták: valószínű, hogy árulás áldozatai lettek. Az egyik társa – attól való félelmében, hogy megtalálják a kabátjába rejtett rádiós fejhallgatót és e miatt vallatni fogják, a rájuk rontó katonák láttán fejbe lőtte magát. Hannát és a többieket előbb a szombathelyi börtönbe, majd Budapestre vitték. Megkezdődött a kínvallatása. De akármilyen brutálisan is kínozták – alsóneműre vetkőztetve, székhez kötözve napokig verték korbáccsal és a fogait is kiverték – nem tudtak kiszedni belőle semmit. Ember tudott maradni ezekben az embertelen napokban, EMBER – csupa nagybetűvel.

Ezután hadbíróság elé állították, Magyarország elleni kémkedéssel vádolták. Határozott követelése volt, hogy mint angol katonatiszttel, tartsák be vele szemben a nemzetközi jog szabályait. Ez eleinte elbizonytalanította a bírót, és a hadbíró elnapolta a tárgyalását, de a Szálasi-puccs után a nyilasok hazaárulónak nyilvánították. Bár korábban a kijelölt védője csak pár év fegyházra jósolt neki, negyvennégy novemberében a hadbíró a vádlott jelenléte és újabb tárgyalás nélkül halálra ítélte. November 7-én reggel közölte Hannával, hogy egy órán belül kivégzik, de kérhet kegyelmet. A lány azonban elutasította ezt a lehetőséget:

„Gyilkosoktól nem kérek kegyelmet” – mondta, és vállalta sorsát. Még aznap kivégezték. Huszonhárom éves volt.

Mit tudunk Szenes Hannáról? Tulajdonképpen jóformán ennyit. Miközben Izraelben – ahová földi maradványait az ötvenes években elszállították és a cionizmus alapítójáról, Herzl Tivaddarról elnevezett jeruzsálemi hegyen lévő temetőbe elhelyezték –, hősként tisztelik és iskolát, kórházat, utcákat neveztek el róla, és egyik versét népdalként éneklik, unokatestvére, Szenes Iván hiába akarta elérni: Magyarországon nem lett belőle nemzeti hős. Emlékét itthon csak egy aprócska park őrzi, és talán még pár évig az emberi emlékezet.

Azon a mólón

Egy ragyogó napsütéses márciusi délutánon Zsolt autójával megállt a Balaton-parton. Egy keszthelyi kiküldetésből tartott haza, amikor elhatározta, hogy lekanyarodik ide, a mólóhoz, amelyen már legalább tíz éve nem járt. Sietve végigment a platánokkal övezett fasoron, ügyet sem vetve a gondozott pázsitból itt-ott kikandikáló krókuszokra és a fákon csivitelő madarakra. A mólóhoz érve végigment egészen a csúcsig, és leült a hullámtörő korlát szélére. Kora tavasz volt, a tavon nem látott egyetlen csónakot sem. Rajta kívül csak 3-4 ember sétálgatott ott, de ez nem zavarta őt. Szemével a fodrozódó vízen visszatükröződő távoli kék eget szemlélte, gondolatai messze jártak.

Ez volt az a móló, ahol tíz évvel ezelőtt egy ilyen csodás tavaszi napon megkérte Judit kezét. Juditét, akit végtelen szerelemmel szeretett, azét a lányét, aki most tizenhatezer kilométer távolságra él tőle, és aki még most – három évvel a távozása után – sem akar vele szóba állni. Hallja esténként, amint fiai Skype-on beszélgetnek az anyjukkal, de amióta párszor benyitott hozzájuk, hogy legalább köszönhessen egykori szerelmének, mindig bezárkóznak a szobájukba, ha meghallják a hívójelet. Ő pedig ott áll az ajtón kívül, hogy legalább néhány hangfoszlányát és a kacagását hallhassa.

Igen, veszekedtek azon a három évvel ezelőtti estén. A felesége szabadságot akart, itt akarta hagyni őt meg a négy és hat éves fiait – azt mondta: ő megfullad ebben a langymeleg családi fészekben, neki álmai vannak, ő még akar lenni valaki! Zsolt nem tudja már pontosan felidézni a saját szavait, de az biztos, hogy kiabált vele: felelőtlennek nevezte, amiért a kisfiait itt akarja hagyni... és arra is emlékszik, hogy mérgében azt mondta: ha most elmegy, ide többé vissza ne gyere!

De Judit elment. A Facebookról tudta meg, hogy meg sem állt Ausztráliáig, ahol egy farmon helyezkedett el. Fizikai munkára egy szőlészetben, ahol azóta a szőlőnemesítést tanulja és arra gyűjt, hogy saját földet vehessen. Azt is a közösségi oldalról tudja, hogy rendszeresen edz: maratoni futó lett és már több versenyt megnyert. Lebarnult, izmos testéről, a futástól kipirult arcáról a közelmúltban is látott új képeket. Az arcán elszántság, győzni akarás tükröződött.

Vajon boldog? Ha a fiait kérdi, csak annyit mondanak: „igen, anya jól van és vár bennünket”. Egyszer már majdnem kiszaladt a száján: „mindhármunkat?” De tudta, a kilenc éves Andris ezt egyáltalán nem így értette. Az anya csak a fiait akarja viszontlátni, arra gyűjt, hogy repülőjegyet küldhessen nekik és nagymamának... Azt az embert, akinek egykor húséget fogadott itt a mólón, már kitörölte az életéből. Zsolt szemében könnyek jelentek meg a gondolatra, hogy egykori szerelme nem is tizenhatezer kilométerre, hanem fényévnyi távolodott tőle.

Tangóharmonika

„Nem Pesten történt, amit hallotok. Ott ily regényes dolgok nem történnek...” – írta egykoron Petőfi. És valóban: ha vidám családi sztorit akarok mesélni, nekem is vissza kell mennem a múltba, az Alföldre, a gyermekkorom világába. Vissza kell térnem a múlt század hatvanas éveibe, hogy el tudjam mesélni: bizony a tanyasi ember a bort és a pálinkát afféle gyógyszerként kezelte: reggel ébredés után egy kupica pálinkát a jobb étvágyért, délben egy kis saját termésű szőlőből készült kadarkát a jobb emésztésért, este pedig egy-két pohárkával altatónak. De pálinkával kellett öblögetni akkor is, ha a foga fáj a tanyasi embernek – hiszen a szesznek volt gyulladást csökkentő hatása is.

Ne gondoljátok azért, hogy ettől alkoholisták lettek, hiszen napközben keményen dolgoztak: az a sok fizikai munka, amit megállás nélkül végeztek, általában ellensúlyozta az elfogyasztott alkohol bódító hatását. Emlékeim szerint inkább a téli esték, a szomszédlátogatások alkalmával történhetett meg, hogy valamivel több bor fogyott, mint amit az „egészség megkívánt”, ilyenkor aztán csendben énekelni kezdtek: régi szép, általam azóta sem hallott nóták kerültek elő az emlékezetükből. A nagybátyáim közül leginkább a Jóska volt az, aki mulatni szeretett: ha ő cigányt látott a kocsmában, vagy valakinek a névnapjára zenészeket hívtak, addig-addig alkudott a primással, míg a hegedűt és a vonót meg nem szerezte tőle. Mi gyerekek ilyenkor már előre dőltünk a nevetéstől: Józsi bácsi ugyanis csak szeretett hegedülni, de nem tudott. Így aztán a keze alatt rettenetes egércincogás tört elő abból a szegény „száraz fából”, de olyan lelkesedéssel húzta, mintha épp a Pacsirtát adta volna elő a meglepett hallgatóságnak.

Egyébként nagy mókamester volt ökelme: rengeteg sikamlós viccet, pikáns történetet tudott. Ha ilyeneket mesélt, mindig ránk szól az unokahúgommal: „ti most fogjátok be a fületeket”, de persze eszünk ágában sem volt annyira befogni, hogy meg ne halljuk a meséit, inkább elfordulva pukkadoztunk az apácás meg cigányos viccein. Hiszitek vagy nem, de a téaszben, ahol dolgozott, a mókázása miatt annyira szerették, hogy kikapálták helyette a sort az asszonyok, csak üljön ki a sor végére és meséljen!

Azon az emlékezetes disznóvágáson se vettük túl sok hasznát, mint segítségnek: a fogó pálinkát és a forralt bort még buzgón megitta a férfiakkal, de utána már el-eltűnt, hogy a konyhán az asszonyokat traktálja a történeteivel – cserébe egy-egy pohár kadarkáért. Gondolom, ezek után hihető, hogy mire este lett és minden elkészült, a mi Józsi bácsink már igen jókedvűen emelgette a poharat, és kicsit akadozott a nyelve. Vacsora után viszont felélénkült, mert a bátyjának az egyik fia beállított hozzánk egy tangóharmonikával. Azt mesélte, zálogban van nála, mert előző este a falu kocsmájában a zenész nem bírta kifizetni a cechet (vagyis annak az árát, amit az ő vendégei fogyasztottak), ő kisegítette, de csak azzal a feltétellel, hogy addig nála marad a becses hangszer, míg a kölcsönt meg nem adja. Ezután megpróbált rajta játszani: ha nem is tökéletesen, de azért kísérni tudta az időközben megkezdett éneklést. Szállt a dal, fogyott a jó bor, egyre jobb lett a hangulat, egészen addig, míg Pista el nem fáradt. No, csak ez kellett a mi Józsinknak: elkezdte kérlelni, hogy próbálja már ő ki azt a harmonikát! A srác végül beleegyezett, de mondta neki, nagyon vigyázzon rá, mert neki a hangszert épségben vissza kell adnia.

Józsi bácsi ezután magára öltötte a tangóharmonikát, nagy igyekezettel próbálgatta a hangokat a gombokon, de bizony elég siralmas volt – a közönség hamar elunta. A fiatalok kitalálták, hogy inkább kimennek a ház előtti jégre csúszkálni. Szép holdvilágos éjszaka volt csillagfényes égbolttal, – a hó is világított – így nagyszerűen tudtunk tájékozódni kint a gyepen, a kacsausztatónál. Csúszkáltunk és hógolyóztunk, aztán a nagyobbak: Sári és Pista elkezdtek táncolni a jégen. Persze volt néhány fenékre esés, de ki bánta? Nagyokat neveltünk egymás kárára, de ezért senki sem haragudott. Nem is vettük észre, hogy elindult kifelé, de egyszer csak ott termett Józsi bácsi is – kezében a harmonikával. Még mielőtt Pista rászólt volna, hogy vigye azt vissza, máris ott toporgott vele a jégen, és próbált a táncolóknak zenét szolgáltatni – egészen addig, míg egy nagyobb csúszásnál hátra nem esett, aminek az eredményeképpen a jég recsegve törni kezdett alatta.

– Jaj, a harmonika!” – kiáltotta kétségbeesve, és azon igyekezett, hogy estében a hangszer valahogyan a magasban tartsa, mit sem törődve azzal, hogy így a vállával ért a jégre.

Apukám odaugrott, hogy átvegye tőle a hangszer – amitől a jég még nagyobb darabon betörött – Józsi bácsi pedig félig alámerült a jéghideg vízben. Őt aztán Pista és Sári húzta ki nagy jajgatás közepette, és siettek vele be a házba, hogy anyukám keressen neki száraz ruhát. Kisvártatva ott ült „elkämpicsorodva” a hokedlin, a tőle kb. húsz centiméterrel magasabb édesapám nagy pulóverében, és nagyon-nagyon fájlalta a vállát, amiről aztán hétfőn az orvosnál kiderült: nem csoda, hisz eltörött a kulcscsontja.

A felesége persze korholta:

– Látod-látod, mindig az az esztelenkedés! Ki mondta, hogy vénségedre menjél ki a jégre? A fiataloknak való az, nem neked! Persze, mert a bortól mindig felbátorodsz! Még jó, hogy a harmonikát nem törted össze, most fizethetnénk azt is.

– Isten bizony, drága feleségem, nem akartam én bajt – békítette Bözsikét a kedvenc szavajárásával – csak az a fránya muzsikos vérem..

– Csak az a fránya mindig száraz torkod – az víz téged a bajba, maradjunk annyiban!

Legalább húsz éve már, hogy nincsenek ők közöttünk. Szép kort éltek, és Józsi bácsi úgy ment el, ahogy élt: mulatva. Egy nyugdíjas találkozó után – ahol még jól borozgatott és nótázott – lefeküdt aludni, és másnap Bözsike hiába keltegette. De mókázása és örök bohémsága miatt máig emlegetik őt a faluban.

Vassurányi disznótorok

Van az én páromnak egy nagyon kedves barátja, az András, aki Egyházasköröcon született, és Vassurányba nősült. Nos, ez a barát az én nagy mesemondóm, nem egy történetét őrzi az előző könyvem is – így hát természetes volt, hogy disznóöléses sztorikért sem kellett a „szomszédba menni”, elég volt őt telefonon felhívni, és máris több tanulságos eset hallgatója lettem.

Az első történet még az ötvenes években játszódott – ennél fogva ezt még ő is csak az édesapjától hallotta gyerekkorában. Szóval azokban az időkben ugye nem lehetett „csak úgy” levágni a disznót, be kellett jelenteni a tanácson, és be kellett szolgáltatni utána tetemes mennyiségű zsírt és húst a közösbe. Senkit sem érdekelt, marad-e elég étel a 8-10 éhes szájnak! Aki az előírt beszolgáltatást nem teljesítette, bizony akár börtönbe is került, mint az én szegény nagymamám, akit a tíz gyereke mellől vittek el, mert nem tudta teljesíteni beszolgáltatást tojásból.

Persze a magyar ember leleményes, megkezdődtek az ún. „feketevágások” szerte a falvakban, és mivel az emberek ez idő tájt még szalmával pörzsöltek, – aminek a lángja ugye a fél falut bevilágította – kitalálták, megpróbálják fateknőben forró vízzel lekopasztani a disznót, nehogy az udvarban világító máglya elárulja a disznóölést. No, most ez se ment egyszerűen, mert ugye akkora fateknője, amilyenbe egy 170-180 kilós mangalica elfért, jó, ha három embernek volt a faluban, így azután csak a sötét éjszakába lehetett azt kölcsönkérni és hazacipelni, nehogy a falu besúgóí meglássák. Mert mindenki tudta, ahová a fateknő vándorol, ott bizony disznóölés lesz. Így hát a böllérral megbeszélte napra András bácsi is szerencsésen beszerezte a teknőt, és egy-két jó szomszédot is beavattak a tervbe, mert ugye 2-3 markos legény kellett a lefogáshoz. A megbeszélte reggelen át is jöttek a szomszédok, megitták a fogópálinkát – talán nem is egyet, hanem kettőt – és valamelyikük közben azt tanácsolta: ha nem akarják, hogy a disznó sivalkodása és a bökést követő hörgés zaja felhívja a falu figyelmét a feketevágásra, jobb lesz, ha a böllér egy méretes fejszével homlokcsonton vágja a jószágot, mert az akkor biztos rögtön elterül, és nem fog sivalkodni. Ki is mentek az ólhoz, a fogók kívül maradtak – mondván, ha jól céloz, hát le sem kell a cocát fogni – a böllér meg bement és lesújtott: egyenesen a jószág füle tövébe, amitől az úgy megvadult, hogy éktelen sivalkodással kitört az ólból és rohant az utcára, a fogók meg utána. Nem telt bele sok idő, és már a fél falu András bácsi disznóját kergette, amit végül a falu túlvégén sikerült – épp a rendőr portájára – beszorítani. A gazda kénytelen-kelletlen hazakullogott a pányváért (hosszú lánc, amivel kikötik a jószágot legelni), azzal visszavezette a disznót az ólba, és még aznap beballagott a tanácsra a vágási engedélyt megkérni. Nem merte ugyanis megreszkírozni ezután, hogy feketén levágják, mert biztos volt benne: az a disznótor igen sokba került volna.

De ha már a szalmával való pörzsölést emlegettük, Andrásnak rögtön eszébe jutott egy másik sztori is abból az időből, amikor még nem fatüzelésű vagy gáz pörkölővel pörzsöltek. Ez már később, a hatvanas években játszódott, de még abban az időben, amikor Rádócon bőven akadtak zsúpfedeles házak. A pörzsölés úgy történt, hogy a szalmából jó nagy máglyát raktak a leszúrt disznó fölé, de előfordult olyan eset, hogy az erős szélben a láng tovaterjedt az ólra vagy a házra. Ezért szigorú rendelet írta elő: a pörzsölést sem a szalmakazalhoz, sem az

épületekhez nem lehetett közelebb elvégezni, mint 50 méter. Emiatt sokszor a leölt jószágot 4-5-en cipelték az ólból egészen a kert végébe, hogy ott majd mindentől kellő távolságban lehessen a disznó szőrtelenítését elvégezni. A történethez az is hozzátartozik, a disznóölést Vas megyében is és nálunk, az Alföldön is „vakhajnalban” kezdték. Tudja isten, honnan származott ez a szokás – lehet, még a feketevágások időszakából, hogy az a sötétség leple alatt történjen – de tény az, a történetünk is egy téli hajnalon játszódott. Szóval az úgy volt, hogy amikor a „mázás” (nagyapáék így nevezték a vágásra szánt kisebb disznót) már kint volt a kertben letakarva szalmával, és a gyerekek már őrizték a kis tüzet – melyet fagallyakból raktak, és onnan vitték át a lángot a szalmára – hirtelen feltámadt a szél. A böllér látta, ekkora szélben nem lehet jól pörzsölni, ezért a gazdának azt javasolta, menjenek vissza a pajta ajtaját leemelni, és kivinni azt is a kert végébe: azzal enyhét tartani. Vissza is ment két fogó segítség meg a gazda, de nem bírták egyedül, így az egyik kisgyereket szalasztották a böllérért: jöjjön már ő is segíteni az ajtót leemelni. A böllér gyorsan ledobta a kecskeszőrrel bélelt nagy kabátját a földre, és ment befelé. Ott azonban, mielőtt a pajtaajtónak neki veselkedtek volna, a gazdaasszony szemrevaló nagylánya megjelent a finom forralt borral, így hát az emberek előbb ezt megitták, – közben évdtek egy kicsit a lánnal – majd egyesült erővel elmozdították az óriási pajtaajtót, és nagy nyögések között kivitték és felállították a kert végében. Ezután a böllér akkurátusan megszórta a földön fekvő mangalicát még egy adag szalmával, majd annak rendje és módja szerint alágyújtott, és kezében a vödör vízzel meg a súroló kefével várta, hogy a tűz lelohadásakor majd megkezdhesse a bőr megtisztítását.

Azonban, ahogy a tűz leégett, legnagyobb megdöbbenésükre a disznó nem volt sehol! De nemcsak a disznót nem találták, hanem a böllér kecskeszőr kabátját sem, ami nem is csoda, mert a téglasoron, amire a disznót fektették, a böllér kifordított szőrös kabátja feküdt és így azt pörzsölték meg. Tanakodtak: hogy történhetett meg ez? Hát úgy, hogy a szomszéd fiú – akit eltiltott a gazda a lányától – bosszút forralt a barátjával, és amíg a böllér a fogó segítségével az udvaron forraltborozgatott, szép csendben elvitték a leszúrt jószágot a kert másik részébe, a helyére pedig kifordítva odakészítették a kecskeszőr kabátot, ami a sötétben a sok szalma alatt egészen disznóformájúnak látszott. A gazda pedig mit tehetett? Túl azon, hogy kifizette a böllér kabátját, még éveken át hallgathatta a macerát a „hamuban sült” nagykabátról.

Andrásunk kifogyhatatlan volt a régi disznós történetekből, így a vasi meséknek van folytatása, de ezeknek a sztorinak már ő és a családja volt a főszereplője. Tudni kell, hogy a barátunk végtelenül szerette az édesanyját, akit – miután megözvegyült – minden télen magukhoz költöztettek Vassurányba: ne kelljen Erzsi mamának a rossz lábával a kályhába a tűzrevalót hordani, meg havat lapátolni. Persze ez a költözés sosem ment egyszerűen, mert a néni mindig talált valami dolgot, intéznivalót odahaza Egyházasrádócon. Történetünk idején pl. azzal húzta az időt, hogy szerinte a malacka nem akart elég nagy lenni, annak a levágását és feldolgozását pedig csak ott, az ő megszokott fészkében lehetett jól elvégezni. De az is hátráltatta ezt a költözést, hogy ezen az őszen volt a csípőprotézis műtétje, ami után 7-8 hétig bizony nem lehetett a disznóvágást megejteni, mert Erzsi mamának gyógyulnia kellett és újra meg kellett tanulnia járni.

Végül december elején sor került a disznóölésre. Munka közben a rokonság fölemlegette a régi disznóvágásokat, azt az időszakot, amikor még András apukája is élt, és több disznót is tartott. Ezek közül a régi vágások közül az volt a legemlékezetesebb, amelyik '83-ban történt.

A disznóölés mindig nagy családi összejövetelt jelentett, és ugye kellett a bölléren és András barátunkon meg a sógorán kívül még egy fogó segítség is – ez pedig nem más volt, mint Tibi, a szomszéd festőlegény, aki egyben unokatestvére is volt Andrásnak. Szóval, az ominózus napon összejött a család, megérkezett a böllér és a fogó segítség is, és annak rendje és módja szerint 2-3 kupica „fogópálinka” mellett megbeszélték: milyen jó nagy lett a disznó, harap-e vagy sem, ki hol fogja, ki tartsa a tálat – és persze azt is, jobbra vagy balra döntsék a jószágot, hogy a böllérnek majd a szúrás jól kézre essen. És mivel pálinkát inni ugye legjobb egy cigaretta mellett, Tibi – hogy rágyújthasson – a pufajkáját ráakasztotta az akol oszlopára (ez a disznóöl előtere, ahol a jószágok szabadon járhatnak, és ott van kint a vályú is, amelyből a moslékot eszik).

Az ólban ekkor 5 disznó volt még, hiszen a papa eladásra is, meg a fiataloknak is nevelt hízót. Közülük kellett a fülénél fogva kihúzni szegény „áldozatot”, amit a fogók tévedésből, – vagy a jóféle pálinka hatására – mégse jó oldalra döntöttek, így a szúrás után a jószág hosszasan visított, az ólban maradt társak pedig persze éktelenül sivalkodtak félelmükben. András rögtön meg is jegyezte „tücsök” Laci bácsinak – akire ez a név azért ragadt rá, mert András kislányát Verocskát mindig úgy szólította meg: „hogya vagy kis tücsköm?” – hogy „most leölöd, vagy csak visíttatod?” Mire a böllér mérgében még egyszer szúrta, majd visszakézből, – mint egy samuráj – úgy rántotta végig az éles kést, hogy majd lefejezte a jószágot, de legalább csönd lett. Az incidens után a férfiak újabb pálinkával vigasztalódtak, majd még mielőtt a pörzsölést megkezdték volna, sorra került a jó forralt bor is. Talán fél óra is eltelt addig, míg Tibi, a fogósegítség elkészönt tőlük, mondván hogy neki ideje munkába menni. Ezek után odalépett az ólhoz, ahol a kabátját hagyta, és megdöbbenve látta, hogy a pufajkát az ólban lévő disznók félig berángatták az akolba, és ami még jobban megdöbbentette: a disznóürülékes szalmán ott hevert a félig szétrágott pénztárcája, meg a vadonatúj bankkártyája. Ez utóbbin sajnos nem is egy fognyom volt látható, így aztán Tibor munkakezdés helyett a bankba tekert el a biciklivel, ahol elmondása szerint „a kiskisasszony el se akarta hinni, hogy az a szerencsétlen bankkártya a disznók bosszújának az áldozata lett”.

A nap folyamán ezután minden rendben zajlott, említésre méltó talán csak az volt, hogy amikor András felesége, Andika kivitte a forralt bort a böllérnek az udvarra, az „köszönetképpen” a malac pörzsölés után egyetlen mozdulattal lecsavarintott körmöt észrevétlenül a köténye zsebébe csúsztatta. Beérve vette csak észre és persze eldobta, de ettől kezdve még legalább háromszor fordult meg az emberek között az udvaron – és utána mindig talált valamelyik zsebében egy körmöt, – míg végül felháborodva meg nem kérdezte, hogy ezeket miért kapja? Apósa aztán nevetve felvilágosította, hogy:

– Hát kislányom, ez az úgynevezett meleg gyűrű, amit azért kapnak a fiatalasszonyok, hogy estére ők is azzal várják az urukat az ágyban. Hanem most már vigyázz, mert a böllérnek még az is szokása, hogy amikor kész lesz a véres hurkának való, odahívna majd, hogy kóstold meg, és ha csak lehet, vagy a homlokodat, vagy az arcocskádat bemaszatolják.

No, ezután Andi került a böllért, és nem is történt semmi különös, ha csak az nem, hogy Andrásék kislánya – az akkor még csak két éves Andris, aki előző nap nagyon készült a szülőkkel együtt a cocaölésre – koránál fogva átaludta az ölés és a pörzsölés idejét, és csak akkor ébredt fel, amikor a disznó már több darabban feküdt a konyhában. Persze rögtön

kérdezgette az anyukáját, hogy „de hát hol a coca? mit csinál a coca?” Édesanyja megmutatta a fellógatott sonkákat meg a kolbászhúsnak valót, hogy „látod, ez is a coca egy darabja, meg az is a coca egy darabja, és amott a mama épp most teszi be a cocadarabokat sülni a tepsibe”. Ebbe a kisfiú bele is nyugodott, de amikor a leültek vacsorához, és a mamája mondta, hogy mindjárt esznek hurkát meg kolbászt, közölte: ő csak „darab cocát” akar vacsorázni céklával. Ezen persze mindenki jót derült, azon pedig még inkább, amikor a vacsora végén kijelentette:

– Ha én nagy leszek, olyan nagy bácsi, akkor olyan nagy pocakom lesz, mint Apusnak, megiszom a sört és cocát fogok vágni!

Azóta is szállóige maradt a családban, hogy akkor leszel férfiember, ha ezt a három dolgot teljesíted.

No, de térjünk vissza Erzsi mamára, akivel ez a történet elkezdődött. A disznóölés másnapján végre meg tudták győzni, hogy össze kell pakolni, Béla jön a Trabant kombival és majd elviszik a mamát meg a csomagját Egyházasrádócról Vassurányba. Erzsi mama ugyan még ki akarta sütni a szalonnát zsírnak, és el akarta a lesütött húst is otthon készíteni, de András meggyőzte, azokat majd a zsírosbödönbe meg ládába rakják, felkötik a Trabant tetejére, és náluk Andikával kisütik. Esteledett már, mire a mama a szomszédoktól is elbúcsúzott – lelkükre kötve, hogy ha zajt hallanak a házából, feltétlenül telefonáljanak ám Andrásékhoz – és ha rajta múlt volna, még a temető felé is odakanyarodtak volna, hogy egy imát mondjon az ura sírjánál.

Fagyos decemberi nap volt, korábban már a hó is esett, de az út teljesen száraz volt. Ment is a Béla jó ütemben a Trabant kombival, András még meg is jegyezte, hogy:

– Azért ott Söpte és Salköveskút között vigyázz ám, komám, tudod még az időjárás jelentésben is szokták emlegetni, ott szokott legelőször hó átfúvás lenni.

Lehet, hogy nem kellett volna Andrásnak az „ördögöt a falra festeni”, mert alighogy átértek Söptén, bizony voltak jégbordák az úton, és az egyik kanyar után a Trabant orra keresztbe fordult és elindult az árok felé, ahol bizony szép bukfencet vetett, és megállt a szántáson, éppen kerekkel az ég felé. Eltelt tán pár másodperc, mire András – aki az akkori kb. 150 kg-os természetével a háromajtós kocs hátsó ülésére volt beékelődve – félve megszólalt:

– Él édesanyám?

– Élek fiam – jött a válasz.

– Eltörött valamije?

– Nem tudom, fiam. Nem bírok megmozdulni, mert fog a biztonsági öv.

El lehet képzelni, hogy nem volt egyszerű „tornamutatvány” amíg a sofőr, majd az ő ülésén keresztül András is kikászálódott a felfordult kocsiból, és szerencsésen kiszabadították Erzsi mamát, akit a frissen műtött combprotézisével, a két mankóval valahogyan mégis felsegítettek a kövesút szélére. Ekkorra persze már volt „nézőközönség” is, legalább négy autó megállt, hogy „mi történt, hogy segítsünk?” Volt köztük vassurányi srác is, András őt kérte meg, vigye már haza a mamát, nehogy még meg is fázzon itt az út szélén, aztán a többi autóval visszavertek a Trabanthoz, amely körül ekkorra már benzinszag terjengett. Gyorsan elhatározták, hogy azt bizony vissza kellene fordítani, nehogy kigyulladjon. Egy Skodás keresztbe állt az

úton, hogy legyen világítás, aztán nekiveselkedtek a kocsinak és talpra állították. Behorpadt ugyan a teteje, de a gazdája megpróbálta beindítani, – ott a szántóföldön – és sikerült! Ezután szerencsésen kitolták az útra, és úgy gondolták, ők bizony megpróbálnak vele hazamenni, de előbb még András felkiáltott:

– Várjál komám! Hát a hús meg a zsírszalonna ottmaradt a hóban!

És valóban, a vindöl és a láda tartalma szanaszét hevert a fagyos hóban, de szépen összeszedték, visszarakták az edénybe és betuszkolták a kocsi hátsó ülésére. Ezután szép lassan hazagurultak baj nélkül. Otthon úgy látták, Erzsi mamának az ijedtségen kívül semmi baja nem lett, de azért András a biztonságért kihívta a falu orvosát is: ugyan vizsgálja már meg anyukát. A doktor úr jött is, megnézte mind a hármójukat, aztán annyit mondott:

– Hát Bandikám, áldott nagy szerencsétek volt! Én azt mondom, most már nincs más teendő: a nagy ijedtségre igyatok meg egy felest abból a híres körtepálinkádból.

– Még egyet, doktor úr? Megittunk mi már vagy hármat a komámmal, mire ide tetszett érni!

Hát eddig tartottak a vasi mesék. Jó volt felidézni a múltat, mosolyogni ezeken a régi történeteken, melyeket kár lenne elfeledni.

Utunk a „születés városába”

Úgy gondolom, szerencsésnek mondhatom magamat, mert az elmúlt harminc évben számos országban jártam, illetve jártunk a családommal is. A banki munkám kapcsán jutalomutakat nyertem – így jutottam el több európai nagyvárosba, de Máltára és Thaiföldre is – ahol még elefántháton is utaztam. De ha igazán emlékezetes külföldi utazásra gondolok, lelki szemeim előtt a két szentföldi utunk jelenik meg. Az első izraeli út során nem jutottunk el Betlehembe, így amikor három évvel később újra meghirdette az OTP Dolgozók Baráti Köre a korábbi utunktól kb. 40%-ban eltérő programokkal a szentföldi körutat, ismét jelentkezünk. Legfőképpen a születés helyének megtekintését vártuk izgatottan, hiszen a feszült palesztinai helyzet miatt még Izraelbe érkezésünkkor se volt biztos, hogy tovább utazhatunk Betlehembe.

A körút során sok csodálatos helyen jártunk: Názáretben, Jeruzsálemben, a Genezáreti tónál, Masadán, Qumránban. Az utolsó előtti nap délutánján a Holt tengeri fürdőzés után utunk a betlehemi szállásunkra vezetett. Az autóbuszson idegenvezetőnk, Simon Segali – egy magyar származású, de 60 éve Tel Avivban élő történész – elmondta, hogy zsidó nem lépheti át a Betlehemet Izraelből elválasztó 7 méter magas kőkerítés kapuját, ezért most őt innentől Székely Lászlónak hívják, szólítsuk Simon helyett Lacikának – és kettős állampolgár révén elővette a magyar útlevelét – majd helyett foglalt az egyedül utazó Mariann mellett, mintha ő is csak egy utas lenne.

Baj nélkül átjutottunk a határon. A katonák csak egy-egy pillantást vetettek a magyar útlevelekre és szerencsére nem vetették össze az utaslistával (mert arról a szervezőnk, Magdika megfeledezett, hogy egy listán Székely Lászlónak is ott kellene lenni ilyen esetre). Egyébként másnap visszafelé csak annyi történt, hogy egy katona feljött a sofőrhez és megkérdezte: mindannyian magyarok vagyunk? Az igenlő válasz után végig se ment a buszon, mehettünk vissza Izraelbe.

A szállóba érve kiderült, hogy a nagyteremben esküvő van (az araboknál ugye pénteken van hétvége, a zsidóknál pedig szombaton), így másutt terítették a csoportnak. Vacsora közben néhányan hirtelen lövéseket hallottak és rémülten néztek Simonra, de ő megnyugtatóan bennünket, hogy itt az esküvőn szokás lövöldözni örömükben – meg persze akkor, ha valakinek nem tetszik a házasságkötés és kiirtja a fél násznépet. Olvastunk már ilyen híreket.

Az ízletes – és sok-sok zöldségből álló – vacsora után pihenni tértünk, mert másnap várt még ránk az utolsó csoda: a születés temploma!

Ide csak helyi idegenvezetővel, tömött sorban, egyensapkával a fejünkön volt tanácsos elmenni – az esetleges kirablást elkerülendő. Simon nehéz szívvel egyezett bele, hogy felmenjünk a templomhoz, de hát mi elképzelhetetlennek tartottuk, hogy itt vagyunk Jézus születésének a színhelyén, és csak azért megfutamodjunk, mert a palesztinok most a magyarokra is haragszanak a migránsok miatt. Az egyik árus – miután nem vettünk tőlük senki semmit – elkezdte angolul mondani, hogy a magyarok rosszak, bántják a szíriaiakat, és követett bennünket – gondolom arra várt, valamelyik fiú a csoportból visszafordul vitatkozni velük.

De persze erre nem került sor. A Születés temploma az előtte álló térről nézve erődítményszerű építménynek tűnik. Szent Ilona építette 327-ben. A bejáratú ajtó ma 1,2 méter magas, és

az ajtóban egy magas küszöb van: annak idején azért falazták be ennyire, hogy a mamelukok ne tudjanak lovon bevágtatni a szent helyre (Simon szerint „csak egy állat van, aki képes egyszerre lehajolni és a lábát is felemelni – ez az ember”). A templomban monolit oszlop-sorok tartják a mellékhajók tetőzetét és az emeleti részt, de ezt – valamint a görög keleti stílusban túldíszített templombelsőt – alig lehetett látni az állványzattól, amelyek tatarozás miatt évek óta eltakarják.

A csarnok maga 54 méter hosszú és 46 méter széles. A padló egy részét bizánci mozaik díszíti, melynek megtekintését követően, kb. $\frac{3}{4}$ óra sorban állás után lejutottunk a születési barlang feltételezett helyére. A főoltártól lépcső vezet le a születés barlangjába, ahol Jézus világrajövetelének helyét 14 ágú ezüst csillag jelzi. Mivel a templom a görögkeleti keresztények tulajdona, mind a templomon, mind a barlang díszítésén az ő ízlésviláguk tükröződik.

Sajnos a katolikus egyháznak jelen pillanatban egyetlen talpalatnyi helye sincs saját tulajdonként ebben a templomban, ezért a kereszthajón a közvetlenül szomszédos Szent Katalin templomba mentünk át, melyet a katolikus egyház épített. Ez az a templom, amelyből a betlehemi éjféli misét közvetítik.

A Szent Katalin templom előtt Szent Jeromos szobra áll: ő volt az, aki 30 éven át itt élt remeteként, megtanulta a héber írást, hogy a bibliát közvetlenül fordíthassa le latinra (addig ugyanis héberből görögre, görögről latinra volt csak lefordítva és sok téves értelmezés volt benne). A csoport hívő tagjai őszinte megrendüléssel hagyták el a szent helyet.

Betlehemből indultunk a repülőtérre, ahol előbb egy alapos átvizsgálásnak voltunk kitéve – idegenvezetőnk fiának nagy bánatára, mert a zsebében felejtett kedvenc svájci bicskáját bizony könyörtelenül elkobozták „az utasok védelme érdekében”. Sovány vigasz lehetett számára, hogy a szörmesapkás, pajeszos haszid zsidó sem járt jobban: tőle a kaftánja belső zsebéből a lapos rozsdamentes flaskát vették el. Hiába, itt tényleg minden szűrő szerszámtól és zseben lapuló szíverősítőtől búcsút kell vennie az utasnak.

A repülőtéri három órás várakozás után – több mint 1 órás késéssel – emelkedtünk a levegőbe, nagyon szép emlékekkel a szívünkben. A repülőút végén egy meglepetés még várt: bár még csak november közepe volt, itthon vékony hóréteg borított mindent, és mi – akik a nyolc nap alatt megszoktuk, hogy rövid ujjú pólóban lófrálhattunk – majd meg fagyunk lenge öltözeteinkben.

Görög románc

Alexis – a görög rádiós producer – elégedetten csukta le a laptopja fedelét. Úgy érezte, igazán ütőstre sikerült a hallgatóinak ígért kórházi napló, melyben az egyidejűleg megkapott influenza-vírussal, koronavírussal, valamint súlyos tüdőgyulladással való küzdelmét, 17 napi lábadozását, és a kórházi állapotokat akarta bemutatni. Ezzel akarta felrázni azokat a felelőtlen görög fiatalokat, akik a hetek óta tartó tiltás ellenére éjszakánként ott buliznak a tengerparton. Fejében még ott zsongtak az utolsó mondatok:

„Amikor pedig kijutsz végre a kórházból, természetesen nagyon sokáig gyógyszereken fogsz élni. Gyulladásaid és fájdalmaid lesznek. Ha pedig még szerencsétlenebb vagy, benyalsz a kórházban vagy onnan kifelé jövet a mentőben egy jó kis rezisztens baktériumot is, amivel hónapokig küzd majd a szarrá strapált, teljesen gyenge immunrendszered. De hát kit érdekel ugye, nem számít, fiatalok vagytok, az egész élet elöttetek áll, hogy meggyógyuljatok teljesen. Sok sikert hozzá!”

Igen – gondolta – jó lesz ez így, hátha fel tudja őket rázni, és amit nem hisznek el a szüleiknek vagy a tanáraiknak, arra talán felfigyelnek az ő „Éjfélről hajnalig” című zenés rádióműsorában. A végtagjait feszítő fájdalom miatt óvatosan állt fel az íróasztaltól, és elindult a konyha felé, hogy bevegye az aznapi 4 adag gyógyszerét, amikor megcsörrent a telefonja. Kis sóhajjal fordult a dohányzóasztalhoz, melyen a készülék feküdt, és közben arra gondolt: biztos megint valamelyik aggódó családtag, vagy esetleg a rádiótól keresik, hogy mikor tudja leadni a cikket?

– Emprós! – szólt bele kissé nyűgösen a telefonba – Alexis vagyok.

– Szia! A nevem Attila – válaszolt tört angolsággal egy fiatal srác –, nem tudom, emlékszel-e még rám? A kórházból... én vagyok az az „örült magyar”.

– Jaj, hát persze! – élénkült fel Alexis hangja. – Te voltál az, aki úgy érezte, nem bírja tovább... aki ki akart ugrani az ötödikről.

– Igen, igen! Úgy örülök, hogy emlékszel! Nagyon nagy szívességet szeretnék kérni tőled... van időm meghallgatni a történetemet?

Alexis a fali órára nézett: fél négy, a barátnője hat előtt nem ér haza, hát üsse kavics – meghallgatja ezt a szegény srácot.

– Meg, persze! Töltök magamnak egy teát, beveszem a „négyórás pakkot” és kihangosítom a telefont. Nem tudom, te hogy vagy vele, de a karomba még nem tért vissza az erő, nehezemre esik a telót hosszabb ideig tartani.

– Hát még én is messze vagyok a kondér emelgetéstől – mondta a srác, és erről a rádiósnak eszébe jutott, hogy a magyar fiú egy óceánjáró hajón dolgozott, mielőtt a COVID ledöntötte a lábáról. Gyorsan lenyelte a gyógyszereket, kényelembe helyezkedett a kanapén és beleszólt a telefonba:

– Itt vagyok, hallgatlak.

– Azt hiszem, nem kell arról beszélnem, milyen állapotban voltam, amikor bekerültem a kórházba, hiszen a melletted lévő paraván mögött haldokoltam. Iszonyú érzés, amikor nyelvtudás híján meg sem értetik veled, mi fog történni, csak lenyomnak a torkodon egy csövet – majdnem olyan vastagot, mint amivel apám otthon a kiskertet öntözi – mert ez juttatja levegőhöz a tüdődet, mert a tested már nem képes rá, hogy lélegezz. És ott fekszel kikötözve, félig-meddig leszedálva, mozdulatlanul, 40 fokos lázzal tők egyedül, bámulod a falat, és a fogadat csikorgatod, miközben vért vesznek tőled hol vénásan, hol artériásan, vagy épp az infúziót vágja beléd valaki.

– Nos, ezt nem kell ecsetelned, és azt is maximálisan megértem, hogy abban az örületben ott a sürgősségin meg se próbáltak tolmácsot keresni neked – főleg, mert amint hallottam, amikor meg bírtál beszélni, az anyanyelveden kiabáltál, amiről eleinte senki se tudta, hogy magyarul.

– Rettenetesen féltem, hogy meghalok anélkül, hogy a családom tudná, hová lettem. A járvány kitörése után nem engedtek a hajóról telefonálni, két hétig nem köthettünk ki, és láttam, amint éjszakánként a halott turistákat – nagy titkokban, nehogy pánik törjön ki emiatt – az egyik konyhai hűtőkamrába hordják, végig azon a folyosón, ahol a személyzet kajütjei voltak. Aztán, amikor én is lázas lettem, eleinte nem is mertem szólni, annyira rettegettem, hogy én is oda jutok. Csak amikor már alig álltam a lábamon, és épp kiköthettünk, akkor szóltam a főszakácsnak, az meg rögtön rábízott egy mentős tisztre, mondván, én vagyok a legjobb szakácsa, mentsenek meg. Így kerültem oda melléd, iratok nélkül, a láztól félrebeszélve.

– De aztán le tudtak venni a lélegeztetőgépről... már bizakodhattál volna, hogy meggyógyulsz... és angolul is tudtak veled pár szót beszélni. Mitől estél újra pánikba?

– Attól az örült fájdalomtól, amit a csontig hatoló felfekvési fekélyek okoztak... tudod: amik a mozdulatlanság miatt keletkeztek, iszonyú bűzősek és fájdalmasak voltak. Azt hittem, itt a vég. Már nem akartam élni, nem akartam túnni. Minden erőmet összeszedtem és kiteptem az infúziót, lekúsztam az ágyról, és valahogy eljutottam a liftig. Az ötödikre akartam feljutni, gondoltam, az a tuti. Aztán amikor a liftajtó a harmadikon kinyílt, én a lendülettől kizuhan- tam, nem bírtam megtartani magamat. És akkor jött arra egy nővér, egy földre szállt angyal, aki rémülten hozzám szaladt, hogy felsegítsen. Erzsébet volt az, aki a döbbenettől – ahogy meglátott ott szivárgó infúzióval a földön elterülve – magyarul kiáltott föl: „Szent ég, ember! Hogy kerül ide?” Én pedig a magyar szó hallatán – neked bevallom – sírva fakadtam, és úgy kérleltem, engedjen, hogy menjek föl a teraszra, én meg akarok halni.

– De nem engedte...

– Ó nem! Hordágyat kerített, visszavitt az osztályra, és ott maradt mellettem több mint egy órán át, amíg megnyugodtam. És azóta... nos azóta már élni akarok, munkát keresni itt a szigeten, hogy ne kelljen tőle elválnom.

– És ő? Szeret?

– Igen, Alex, egymásra találtunk. A COVID nekem nemcsak fájdalmat, igaz szerelmet is hozott, amilyent még soha nem éltem meg. És éppen ezért kereslek most téged!

– Ezért? De hát miben tudok én segíteni?

– Tudod, mielőtt a kórházból kijöttél, említetted – sőt a Facebookon is közzétetted –, hogy leleplező riportot akarsz írni a kórházban töltött időről, a visszasságokról. Arról, hogy ha nincsenek ilyen áldozatkész hősnők, ilyen nővérek, mint aki engem megmentett, akkor a kórház lelkén száradna a hozzám hasonlóak halála, mert nem törődtek a betegek lelki állapotával. Szóval én most arra kérlek, ne írd Erzsébetről, ne írd az én megmentésemről!

– De miért? Hisz ez olyan csodálatos... a megmentésed, az egymásra találásotok!

– Alex, kérlek, érts meg: Erzsébetnek nem lett volna szabad azon az éjszakán a kórházban tartózkodnia ... házi karanténban volt egy korábbi betegük miatt, de a másik magyar lány, akivel váltótársak voltak, egy átbullizott nap után nem bírta bemenni dolgozni, és kikönyörögte, hogy helyettesítse. Ha te megírod a mi történetünket, ha kiderül, ki volt a harmadikon az éjszakás, azonnal elbocsátják, haza kell térnie.

Alexis elgondolkodott. Tudta, a fiúnak igaza van, szigorúak a karantén szabályai: megbírságnak, elbocsátanak, talán még fel is jelentenék az önzetlen nővért.

– Rendben, Attila, megteszem értetek – mondta, majd odalépett a laptopjához, felhajtotta a fedelét, kijelölte a hősies nővérkéről szóló részt és megnyomta a „delete” billentyűt.

Lassan húsz éve már...

Lassan húsz éve már, hogy utoljára Olaszországban jártunk – de az volt már a kilencedik olasz utunk – és akkor az egyszer egy jutalomút kapcsán, repülővel jutottunk el Rómába. A korábbi útjaink jóval kalandosabbak voltak: a férjem, mint mozdonyvezető évente igényelhetett négyszer hetvenkét órára érvényes ingyenjegyet az egész családnak. Vagyis egy-egy alkalommal több, mint nyolc napot tölthettünk úgy az országban, hogy mindig éjjel utaztunk a vonattal, nappal pedig várost néztünk.

Először mindig Velencébe érkeztünk, majd onnan olyan úticélt választottunk, ahová legalább 7-8 órát ment a vonat átszállás nélkül. Nem hálókocsival, mert azért fizetni kellett volna. A megoldás az volt, hogy mindig októberben vagy februárban indultunk útnak: ilyenkor nem utazott sok turista, volt esélyünk rá, hogy hárman egy hatszemélyes kupét lefoglaljunk. Ezekben a régi olasz kupékban összenyithatók voltak az ülések, tehát ha gyorsan kinyitottuk és jól „szétbázároltunk” (esetleg az egész nap viselt férfi zoknikat is „előfelejtve”), akkor – ha be is nyitott valaki – általában visszahőkölt. Nem azt mondom, hogy olyan kényelmes volt, mint egy nagy franciaágy, de a vonat előbb-utóbb álomba ringatott.

Szóval így jártuk be Észak-Olaszországot, de voltunk egyszer Szardínia szigetén (éjjel, komppal, viharban hánykolódva keltünk át) és kétszer Szicíliában is, ahová a vonatunkat komppal átvitték, el sem kellett hagyni a fülkénket. Mi ugyan a férjemmel felébredtünk a kocsik szét- és összekapcsolásakor, és szóltunk az akkor kb. 12 éves fiunknak is, jöjjön, nézze meg, hogy a tengeren megy a vonat, de olyan álmos volt, hogy azt válaszolta „majd máskor”... és neki lett igaza, pár év múlva még egyszer átkompoltunk Szicíliába, és ekkor már ő is ébren várta az átkelést.

Reggeli és vacsora az otthonról cipelt lekvár és konzerv, napközben a hátizsákok a csomagmegőrzőben, mi pedig egy szál fényképezőgéppel jártuk a városokat. Zuhanyozni minden nagyobb pályaudvaron lehetett, de azért volt, hogy egyszer hazaúton Velencében inkább egy halasi csipkéhez hasonló módon készített kerek terítőt vettem azért a huszonegyezer líráért, amennyiért egyébként hárman letusolhattunk volna.

Most, így húsz év távlatából nehéz már elmondani, mennyi csodát láttunk! Rómával nem lehet betelni, de a firenzei dómot, vagy Veronában Júlia erkélyét sem szabad kihagyni. Mégis, ha a legemlékezetesebb perceket idézem fel, az Pompeiben történt... nem, nem az, hogy a Görbe utca – vagyis a kupleráj felé vezető út – sarkán Garas Dezső jött velünk szembe egy magyar turistacsoporttal. Ha Pompeire gondolok, a férjem arca jelenik meg előttem: beszédes kék szemének sarkában két csillogó könnycseppel. Amikor rákérdeztem: „mi a baj?” átölelt, és csak annyit válaszolt: „Tudod, amikor tanyasi kisdiákként ott az alföldi pusztában esténként a petróleumlámpa fényénél Pompeiről olvastam... Remélhettem én azt, hogy valaha ezeken a köveken sétálok”?

De micsoda élmény volt az is, amikor egyik évben itthonról hatalmas hóban, hosszú szárú csizmában és tollbetétes kabátban elindultunk – emlékszem, Semmeringen lépésben haladt a vonat a hófúvások miatt – aztán egy nappal később Salernoban érett gyümölcsstől sárgálló narancsfák alatt és nyíló jácintok között csatangoltunk a csodás tengerparton. Az ott élők –

akiken általában csak egy kardigán volt – kb. úgy néztek rám a nagy csizmában a magammal cipelt „pufi” télikabáttal, mint egy marslakóra!

Ó, igen! Az a tengerpart! Egyébként nemrég tudtam meg, hogy az országnak az a partszakasza, ott délen a Világörökség része, annyira szép – és ez nem túlzás. Ez a part sziklás, amitől nagyon vadregényes, és ami miatt rendkívül tiszta a víz. De a part homokos, tehát nem kell cipőt húznod, ha a tengerbe gyalogolsz, mint mondjuk Horvátországban. Álomszép. Talán csak azért nem felkapott, mert messze van.

Utolsó napra hagytuk Palermot. Egy nappal korábban komppal keltünk át Szicília szigetére, vonattal mentünk tovább, és menetrend szerinti busszal feljutottunk az Etnára is. Igen, az az út az Etnára! Először is: Matteo, a sofőr rajtunk és egy idősebb angol turistán kívül mindenkit név szerint ismert – hiszen az a néhány felszálló kivétel nélkül mint az Etnán található szállóban vagy ajándékboltban dolgozott. Nem a megállóknál, hanem ahol éppen intett a felszálló, lefékezett – és óriási ovációval köszöntötték egymást. Az út kb. kétharmadánál egyszer csak megállt, kinyitotta a buszajtót, ránk és az angol úrra mutatott, és „lezavart” bennünket a buszról. Csak amint értetlenkedve leszálltunk, akkor láttuk meg, hogy a busz másik oldalánál ott van egy emeletes, manzárd ablakos ház – szinte a tetejéig eltemetve a lezúduló lávával! Szóval azért állt meg, hogy kedvünkre fotózhassuk ezt a nem mindennapi látványt!

A nap folyamán ott fönt 2500 méteren többféle volt időjárásban részünk. Először is: őrült szél tombolt, így arról, hogy a Funivia dell'Etna lanovkával feljussunk a kráterig, le kellett mondanunk. Azért, ameddig lehetett, körbesétáltuk a hegycsúcsot, gyönyörködtünk a kilátásban, majd a hirtelen keletkezett jégeső elől jobb híján előbb egy ajándékboltba menekültünk (ahol vettem egy kicsi, de csodás képet egy papiruszra festett amforáról). Majd miután kezdett kellemetlené válni, hogy ott álldogálunk, átmentünk a tér túloldalára egy presszóba, mert a busz délelőtt az előtt tett le bennünket. Gondoltuk, itt kivárjuk a délután négy órai indulást. Az üzletvezető hölgy próbált velünk szót érteni – el kell árulnom, hogy a gyenge orosz tudásunkon kívül egyetlen idegen nyelvet sem beszéltünk. Annyi azért kiszótáraztunk, hogy azt kérdezi, honnan jöttünk, milyen nyelv ez, amit beszélünk. Gondoltam, Kecskemétet hiába mondom, ezért Budapestet említettem, mire odarohant, átölelt, azt kiabálta „Pető Intézet”, könnyekre fakadt, és egy kislány fotóját kezdte mutogatni: a testvére gyerekéét, akit ott megtanítottak járni!

Ezután visszaroht a pultba, leszedett a polcról vagy négy-ötfféle üveget: volt abban a piros színű „Etna könnyé”-től kezdve ki tudja már milyen alkoholos ital, sorra kóstoltatta, kínálgatott. Kis idő múlva bejött egy fiatal nő olyan másfél éves forma babával, azoknak is mutogatott ránk és boldogan magyarázott... közben a baba kicsi lábáról leesett az egyik kötött cipellő, amit Robi felvett és odavitt nekik. Erre is mosoly és ölelés volt a válasz, majd kisértatva a hölgy újra hozzánk lépett, és az órájára nézve azt kérdezte: „autobus?” Mondtuk, „si, si”, mire ő felkapta a kabátját, belém karolt és betuszkolt minket az imént érkezett hölgy csöpp Fiatjába. Mint kiderült, az egyetlen aznapi busz nem innen, az érkezési helyről, hanem a jóval távolabb lévő hotelt elől indult! Ha nincs ez a kedves hölgy, ha nem szerették volna annyira hazánkat a Pető Intézet miatt, ma sem tudom, hogy jutottunk volna le az Etnáról az esti, Palermoba induló vonatunkhoz?

A buszban már ott ült a reggel látott angol úr, és három utas, de az indulási időben a sofőr nem volt sehol. Vártunk már vagy tíz perce, mikor az angol úr leszállt és bement a szállodába. Kisvártatva vigyorogva jön ki, és magyaráz: mutatja, hogy a sofőr nagyban „veri a blattot”, vagyis kártyázik a portással – és amíg a partinak nincs vége, nem lehet indulni!

Végül előkerült Matteo (mindenki így szólította, megjegyeztük a nevét), nevetgélve, térdét csapkodva magyarázott az olaszoknak – ujjja között jelképesen pénzt dörzsölgetve – nyilván nyeresre állt, azért nem hagyhatta abba a játszmát. Végre elindultunk, de kb. három perc után lefékezett. Ezúttal azért, mert kiderült: az apró jég, ami déltől kezdve esett, síkossá tette a hegyi utat: hóláncot szerelt föl az autóbuszra, azzal gurultunk szinte lépésben lefelé – úgy kb. félútig. Ott aztán a hóláncot levette, és onnan jó tempóban – visszafelé is a saját lakásukig fuvarozva azt a pár helybéli utast – végül baj nélkül odaértünk a cataniai pályaudvarra.

Szerény szállásunkon töltve az éjszakát, másnap elindultunk felfedezni Palermot. Miután megnéztük a normann katedrális, és teljesen véletlenül betévedtünk egy nagykövetség parkjába (a nyitva felejtett hátsó bejáraton), ahol egész állatseregletet tartottak, és sok-sok madár trillázott és énekelt (amiket az ott raboskodó mátyásmadár szinte tökéletesen leutáncolt), a fiam kitalálta, hogy nézzük meg a conventini kapucinust – vagyis a katakombákat. Brrr... a katakombák! El tudtok képzelni egy helyet, ahol egy pincerendszerben, hosszú-hosszú folyosókon át emberek alusszák örök álmukat? Ez a világ egyik legnagyobb múmiagyűjteménye! Koporsóban vagy anélkül – felállítva a falak mentén, egy-egy sort drótkötéllel akadályozva meg, nehogy kibukjanak.

Misi és Robi természetesen fotózott és videózott legalább egy órán át – én pedig reszkettem. Higgyétek el, a palermoi katakombák a világ egyik legfélelmetesebb helye. A végén már kérleltem őket, hogy menjünk már föl a levegőre, mert nekem ebből nagyon elegendem van, amikor hirtelen kialudt a villany, és mi ott maradtunk az éppen csak derengő világosság mellett egy hosszú folyosón, melynek a két oldalán fedetlen koporsóban emberi maradványok feküdtek. A férjem persze rögtön mondta, mit izgulok, ezek csak tetemek, nem fognak bántani, a világítás meg biztosan mindjárt megjavul – de ekkor a folyosó egyik elágazása felől síron túli hangok és futó léptek hallatszottak. Szerintem sóbálvánnyá váltam, úgy éreztem, többé nem bírok megmozdulni, amikor a léptek elhaltak és huhogást hallottunk. Kisvártatva viszont visszafojtott kuncogás hallatszott, majd a keresztfolyosó végében feltűnt egy zseblámpával hátulról megvilágított fehér stólas táncoló alak, követői pedig – négy vidám olasz tinédzser – hangos éljenzéssel hozzánk futottak és megölelgettek: amica! amica! (barát).

Ebben a pillanatban kigyulladtak a lámpák, és én ott álltam reszketve: velem szemben egy kaszát tartó öregember csontváza, mellettem az én jó uram, akinek sokkal jobban tetszettek a történetek, mint nekem, a jobbomon pedig az a díszes kompánia – a kis „szellemes szellemek” – aki olyan jól szórakozott az én ijedtségemen! Szerintem ők nagyon jó tréfának találták ezt, amit én még így utólag sem látok annak. Csoda, hogy infarktust nem kaptam!

Végre kifelé indultunk, és én azt hittem: megpróbáltatásaim ezzel véget értek. De nem! Miután az olasz fiatalok eltűntek a kijárat felé vezető folyosó végén, a világítás ismét lekapcsolódott, és hallottunk, amint döngve becsapódott a katakombába ajtaja. Teremtő isten! Minket bezártak – döbrentünk rá. Valószínű, hogy a jegyszedő lány – aki már ideérkezésünkkor is a barátja göndör fürtjeivel volt elfoglalva a látogatók helyett – az iménti áramszünettel jelezte,

hogy záróra közeledik és mindenki siessen kifelé, és azt hitte, hogy a fiatalok voltak az utolsó látogatók. Rohanni kezdtünk a kijáratot jelző vészvilágítás irányába, és ahogy az erőnkben tellett, dörömbölni kezdtünk. Nekem végtelennek tűnő percek teltek el, mire az ajtó végül kinyílt, és egy ijedt tekintetű szerzetes állt előttünk. „Merigiare” mondogatta, de nem értettük. Ekkor odavezetett a bejárat ajtó melletti táblához és megmutatta: 12-16-ig merigiare – azaz déli pihenő van. Elgondolni is rossz, mit lett volna, ha nem hallja meg a kétségbeesett zörgetést, és négy órán át a sötét, hűvös katakombában kellett volna kuksolnunk.

Így volt, régen volt, és jó volt. Fiatalok voltunk, és ha nem is gondtalanok – hisz folyton építkeztünk, költözködtünk és sokat dolgoztunk – de boldogok. Jó, hogy ezeket az emlékeket senki sem veheti el tőlünk.

Hókfili

Anna magányosan sétált a hóborította parkon át, talpa alatt csikorgott a hó. De jó, az idén már biztosan hófehér lesz a Karácsony – gondolta, miközben a feltámadó szélben felvette a kesztyűjét és fázósan begombolta kabátján a legfelső gombot. Jól esett a gyaloglás, kedvtelve nézegette az ágtorkokban megülő, napfénytől csillogó havat, és boldogan lépkedett a kies parkon át. Jé, az ott olyan, mint egy macska ülne ott összegömbölyödve. Az a másik meg: mintha egy bagoly gubbasztana az ágon. Gyerekkori emlékek jutottak eszébe. Amikor még falun élt, télen iskolába menet így találgatták a szomszéd kislánnyal, melyik ágtorokban milyen állat rejtőzik. Jól érezte magát, örömmel gondolt arra, ha hazaér, készít egy finom, gyömbéres teát, és leül a kandalló mellé olvasni. Így várja haza a párját a kártyapartiról, és utána együtt felhívják majd az unokákat Skype-on, hogy megbeszéljék, mikorra menjenek értük a repülőterre. Mert azt elképzelni se tudta, hogy ne töltsék együtt az ünnepet.

Lépteit kissé megsziporázta, és befordult a madárbirsekkal beültetett ágyás mellett. Jöttére feketerigók rebbentek fel a bokrokról, de nem mentek messze: a fenyőfák ágain ülve lesték, mikor térhetnek vissza csemegézni. Jól van, megyek már, mondta félhangosan a madárkának. Mindjárt visszamehettek, nem veszem el tőletek a sok piros bogyót. Még jó, hogy vannak ezek a bokrok a parkban, mert bizony a hó alatt most nehezen találják meg a betevő falatot – fűzte tovább a gondolatait.

A sétány túlsó végéből visszanezett a csendes, békés parkra, ahol az ő nyomain kívül szinte alig látszott lábnyom. Hát igen, az emberek most otthon vannak, készülnek az ünnepre. Már akinek van miért készülni... egyre csak az járt a fejében, milyen sok magányos ember él a környezetében. És akinek nincs kire várni, az ugyan kinek díszítené az otthonát, kinek sütné a mézeskalácsot... szíve összeszorult erre a gondolatra, és ahogy haladt hazafelé a kertvárosi öreg házak mellett, elhatározta, hogy valakit meg fog ajándékozni az idős szomszédok közül. De vajon kit? Hiszen akiket itt ismer, azoknak legalább a fele egyedül él már. Elszomorodott, mert tudta, mindenkire nem tud eljutni... de azután eszébe jutott valami, és most már szinte futott hazáig. Otthon azonnal felhívta Erikát, a könyvtáros barátnőjét, hogy elújságolja: arra gondolt, fogjanak össze a könyvbarát klub tagjai, mindenki süssön valami linzer-félét vagy sós pogácsát: egy-egy plusz tepszi egyikőjüknek sem megerőltető a karácsonyi készülődésben, és vegyenek pár kiló mandarint. Azután ezt beviszik a klubba, elosztják kis csomagokba, és a polgármester úrtól kért névsor szerint tízen végigjárják az egyedül élő időseket itt, a kerületükben.

Az ötlet a barátnőjének is tetszett, hiszen sok ember van, akire senki sem nyitja rá az ajtót az ünnepek alatt. Azt mondta, az a pár jó szó, amit a csomagok mellé „adnak”, az időseknek többet fog érni, mint maga az ajándék, majd megkérdezte: „te mit fogsz sütni, Annám? Ő pedig vidáman mondta: hát mi mást, mint hókiflit – ha már a hóról jutott eszembe ez a karácsonyi ajándékozás.

Göröngyös görög út

Családunk második külföldi nyaralására 1991-ben került sor: nem IBUSZ által szervezett csoporttal, hanem néhány ismerőssel és azok barátaival összefogva, két mikrobusszal indultunk útnak Görögországba. Úgy alakult, hogy az akkor 13 éves Robi fiunk névnapját is ott ünnepeltük. Nagy örömmel készülődtünk az útra, amely azonban elég kalandosra sikeredett. A több mint 20 órás odaúton a fiunk szinte végig rosszul volt: a kanyarós szerb hegyi utakon hányni kezdett, és ahogy haladtunk, egyre nehezebben viselte az utazás viszontagságait. A ráérős-nézelődős tempó helyett Tomi a sofőrünk a végén már azért röpített őrült iramban bennünket végig a tengerparton, hogy mielőbb Toloba érjünk. Útitársaink nagyon sajnáltak bennünket – kivéve az egyik családot, akiknek az elkényeztetett kislánya Laura direkt Robi felé fordulva tömte magába a magukkal hozott gyümölcsöt meg édességet, hogy bosszantsa őt. Azt hittük, soha nem ér véget ez az út – és rettegve gondoltunk arra, mi lesz majd a visszaúton? Végül késő este megérkeztünk a csodás öbölbe, elfoglaltuk szállásunkat a vadonatúj szállodában – ahol a konyhai étkészletet még mi csomagoltuk a dobozból, mint első vendégek.

Robi szerencsésen kialudta magából a fáradtságot és a rosszullétet, és másnap boldogan fedeztük fel a tengerpart szépségeit. Vízibiciklit béreltünk, hogy a stranddal átellenben lévő kis szigetre átjussunk. Mivel Robi tudott úszni, ő boldogan ficáinkolt a vízi alkalmatosság mellett, miközben mi elszántan tekertünk az apukájával. Elsőnek ért a szigetre és azonnal indulni akart a sziget felfedezésére. A sziklák elég meredek voltak, de alföldi gyerek lévén számára akkora élmény volt a hegymászás, hogy lehetetlent nem ismerve azonnal kapaszkodott felfelé. Egy idő után persze elfáradt, a kezeit itt-ott felsértette az éles kő, amiben kapaszkodott. Misi utána szólt:

– Nem fáradtál el? Bírod még?

– Á, nem – kiáltotta – de azért segíthetsz visszafordulni.

Kiderült: már csak azért mászott felfelé, mert fogalma se volt, hogy lehet onnan visszaereszkedni. Az apja persze utánament, lesegítette és csendben korholta:

– Te kis számár! Hát miért nem szóltál, hogy jöjjek segíteni?

– Azt hittem, ha nem mászom fel, ki fogtok nevetni... olyan csalóka volt az az ösvény! Könnyűnek látszott, és egyre nehezebb lett – válaszolta szipogva.

– Mért nevettünk volna ki? Nem vagy te ilyen terephez szokva, sőt még mi sem anyuval. Nézd, mit csinál éppen!

Hát volt is mit nézni rajta, ugyanis épp egy tengeri sünt sikerült az egyik szikla mellett rálépniem, és fél lábon ugrálva próbáltam eljutni egy laposabb sziklához, hogy a beletört tüskéktől megszabaduljak.

Végül Misi szabadított meg tőle, de még napok múlva is égett a helye és sántikáltam miatta.

A nap további részében jól szórakoztunk a kis szigeten, a fiúk még egy polipot is fogtak. Laura apukája ugyanis horgászfelszerelést is hozott, de hal helyett csak egy szegény polip lett a zsákmány.

Voltunk hajókiránduláson is, egy szomszédos szigeten, ahol a hajóból kiszálló utasokat szamarakkal várták: csak gyalog, vagy ezek nyergében lehetett a szűk sikátorokon át feljutni a sziget legmagasabb pontjára, ahonnan lenyűgöző panoráma nyílt a Peloponnészosz félszigetre. De jártunk a Meteoráknál is, ahol a férjem és én kis híján szívinfarktust kaptunk: Robi minden félelemérzet nélkül teljesen kiállt a szikla szélére – alatta a több száz méteres mélység. Ne mertünk rákiáltani, mert ha megretten, biztos lezuhant volna, így csak dermedten néztem, ahogy a férjem odarohan és a kezénél fogva visszahúzza.

Amikor már biztonságban volt, azt se tudtam, hogy szorítsam magamhoz.

– Robikám ilyet soha többé ne tegyél! Nem szabad a szakadékhoz ilyen közel menni! Elgondolni is borzasztó: ha azon a szél által simára koptatott kövön megcsúszott volna a bőrszandálod talpa, lezuhanhattál volna!

Csak nézett rám szomorúan azokkal a nagy, kék szemeivel, aztán hozzám bújtt és majd azt mondta:

– Megértettem, anya. Most már ne sírj, csókolj meg és felejtsük el az egészet. Jó?

Hát mit tehettem? Össze-vissza csókoltam, de elfelejteni azóta se tudtam. Vannak pillanatok, amelyeket még harminc év távlatából se lehet elfeledni.

A nyaralás sajnos gyorsan véget ért, és várt ránk egy félelmetes hazaút. A biztonság kedvéért egész úton csak ropit és palackozott vizet adtam a fiamnak – így a rettegett rosszullet elmaradt. Az út nem is ettől lett emlékezetes, hanem attól, hogy kint kaptuk az első híreket a jugoszláviai háború kezdetéről, és először még azt sem tudtuk eldönteni: egy hosszabb úton, Románián át térjünk haza emiatt? 1991 júniusát írtuk, ekkor repültek először harci gépek Belgrád fölé, mindenki ideges és bizonytalan volt. Félúton lehettünk, amikor két egyenruhás megállította az elől haladó mikrobust – amelyben mi is ültünk. Kiszúrták, hogy a sofőr mellett ülő idegenvezetőnek nincs a biztonsági öve bekapcsolva. Megszámolták az utasokat – és az idegenvezető 4 éves kisfiával együtt eggyel többen voltunk a buszban, mint a megengedett. Ezután a sofőrt – aki az utazás szervezője is volt – félrehívta az útszéli bokor mögé –, valószínűleg azért, hogy ne legyen tanú – és közölte vele, hogy vagy ad 500 márkát „zsebbe”, vagy lecsukja őt 24 órára, mi pedig addig itt maradunk az út szélén. Gyerekekkel, mosdó nélkül a hőségben egy kietlen tájon, ahol akár ránk is lőhetnek? Tomi visszajött és elmondta, mi a feltétel, és azt is, hogy neki nincs ennyi pénze. Mit tehattünk: mindannyian elkezdtük a buszban számolgatni, kinek mennyi pénze maradt, hogy összeadjuk a büntetést – kivéve Laura szülei, akik közölték, ez nem az ő hibájuk, oldja meg az idegenvezető és az utazásszervező!

A pénz végül is összegyűlt, és szerencsésen hazatértünk. De a barátságnak Lauráékkal már az úton megszakadt. Aki egy ilyen helyzetben, amikor mindannyiunk érdeke volt, hogy összefogjunk, kihúzza magát – az nem lehet jó ember.

Ők is a COVID áldozatai

Angelina a konyhába lépve azonnal bekapcsolta a tévét és a kávéfőzőt, és hozzálátott a reggeli elkészítéséhez. A hírcsatornán akkor kezdődött a kora reggeli híradó. A bemondó épp a város fertőzöttjeinek és halottaknak a számát olvasta fel egy táblázatból. Ezután így folytatta: Szomorú hírrel kezdjük a napot. Ismét veszteség érte a New York-i orvostársadalmat. Önkezeléssel vetett véget életének a New York – Presbyterian Hospital Sürgősségi Osztályának igazgatója, a 48 éves Dr. Lorna Breen. Dr. Breen közkedvelt, közismert és elismert szaktekintély volt a szakmában, éjt nappallá téve dolgozott a Covid-19 betegekkal. Három hete ő is elkapta a fertőzést. Másfél hetet otthon töltött, majd visszatért a sürgősségire, de két nappal később a kollégái hazaküldték, hogy pihenjen. A szülei javaslatára leutazott hozzájuk pár napra Virginiába. Itt történt a tragédia. Dr. Breen édesapja szintén orvos, kiküldött tudósítónknak ő mesélt a lánya utolsó napjairól:

„Lorna nem volt önmaga. Csak arról tudott beszélni, hogyan haltak meg a kezei között a betegek, egymás után. Gyakran még a kórház udvarán, mielőtt megvizsgálhatta volna őket. Lorna rengeteg beteget látott el 25 éves praktizálása során, sokan haltak meg az osztályán, de ez sosem viselte meg ilyen mélyen. Soha nem szenvedett semmilyen mentális betegségben, nem volt depressziós. Mindig vidám, extrovertált volt, szerette a szakmáját, a kollégáit és fenntartotta velük a kapcsolatot munka után is. Szerette és élvezte az életet. A poszttraumás stressz zavar életveszélyes lehet és gyakran nem vár hónapokat, éveket. Alattomosan csap le. A legerősebb személyiség alól is kirántja a talajt A lányom hős volt. Még így is. Ő is a Covid-19 áldozata.”

Angelina a hír hallatán zokogásban tört ki, és kikapcsolta a készüléket. A hír mélyen megérintette, hiszen nem a doktornő volt az egyetlen egészségügyi dolgozó, aki nem tudta feldolgozni a betegek halálát. Öccsére gondolt, Johnra, a mentőorvosra, aki egy héttel korábban édesapjuk szolgálati fegyverével lőtte föbe magát, miután megtudta, hogy az a csodaszép 20 éves lány – akit hat nappal korábban ő látott el és szállított kórházba – lélegeztető gép hiányában iszonyatos haláltusa után életét veszítette. John mindössze öt hónapja volt mentőorvos Bronxban, végtelen lelkiismeretesen végezte a munkáját. Amikor kitört a járvány, folyton úton volt: még a szabadnapjait sem vette ki, hogy minél több betegen segíthessen.

Kisgyerek kora óta erre a pályára készült: ha meglátott egy mentőautót a ház emeleti szobájából, vagy meghallotta a szirénájukat, szinte extázisban rohant lefelé a lépcsőn, hogy kis biciklijével minél tovább tudja követni az autót. Angelina lelki szemei előtt megjelent egy kép: az a karácsony, amikor John egyszerre 3 mentőautót kapott! Azt se tudta, melyikkel játsszon, végül magához ölelte mind a hármat és úgy dédelgette őket, mint egy kisbabát. Az öccse tudatosan készült a mentőorvosi pályára, hiába biztatták az egyetemen, hogy szakosodjon sebésznek vagy nőgyógyásznak, azt válaszolta, ő nem „divatszakmát” keres, hanem életet akar menteni. Angival nagyon jó testvérek voltak, a lányt most mardossa a lelkiismeret: hogy nem vette észre, mire készül az öccse? Hiszen mindig mindent megosztottak, tudtak egymás szerelmi ügyeiről is... még a rövidke búcsúlevelet is neki címezte. Ennél a gondolatnál az előszoba szekrényen lévő táskájához lépett, kivette belőle a már sokszor elolvasott levelet, és könnyeivel küszködve olvasni kezdte:

„Drága Angi! Mire megkapod a levelem, én már nem leszek az élők sorában. Nem akarok tovább élni, mert nem érdemlem meg az életet! Hiszen kudarcot vallottam: fogadalmam ellenére nem tudtam elég életet menteni, és nem tudtam megmenteni azt a lányt, akit tiszta szívemből megszerettem, akivel el tudtam volna képzelni az életemet. Elli egy különleges szépség volt, egy csoda, aki a mozgássérült nagymamáját ápolva kapta el a vírust. Miután bevittük a kórházba, én naponta meglátogattam: láttam a gyötrelmet csodaszép arcán, a szemei könnyörögtek, hogy segítsék, mentsem meg! Isten látja lelkemet, harcoltam a kórházi dolgozókkal, hogy tegyék lélegeztető gépre, de azt mondták: ő fiatal és erős, anélkül is túl fogja élni. Azt is mondták, a gépek mind használatban vannak, és egyetlen idős embert se fognak félrelökni csak azért, hogy neki könnyebb legyen! Most már hamarosan együtt leszünk, és ha az égiek engedik, majd ott vigyázok rá, ha már a földön kudarcot vallottam.

Kérlek, vigyázz a szüleinkre, óvd és vigasztald őket. Apától bocsánatot kérek, hogy az ő fegyverét használom, de biztosra kell mennem: nem akarom nyomorékként tengetni az életem. Nekem ott a helyem az én Ellim mellett.

Nagyon szeretlek benneteket.

John”

A lány arcán legördült két kövér könnycsepp, arcát kezébe temette és átadta magát a gyásznak. A kávéfőző sípolására riadt fel: ösztönösen elindult az ablak előtt álló asztalhoz, hogy kikapcsolja. Az ablakon át arra a rododendron bokorra látott, amely mellett megtalálták öccse élettelen testét. Tudta, hamarosan indulnia kell a temetést intézni, de még nem tudta, lesz-e ereje átlépni a küszöböt, és elhaladni a teljes pompájukban viruló bíborszínű virágok mellett.

Az élet megy tovább

Még alig múlt húsz éves Valéria, amikor Tibor – a szomszéd fiú – feleségül kérte. A köztük kibontakozó csodaszép kapcsolat már azelőtt elkezdődött, mielőtt Tiborék háza felépült a mellettük lévő telken. A fiú munka után mindig sietett ki az építkezésre – előbb csak azért, hogy édesapjának minél többet segítsen – de amikor az épülő ház emeleti ablakából meglátta a csodaszép, karcsú, fekete hajú lányt abban a passzos fehér forrónadrágban, melynek zsebét egy piros strassz szívecske díszítette, azonnal tudta: meg kell őt hódítania. Tibor meglehetősen félénk volt, ezért nem nagyon tudta, hogyan is kellene megismerkednie, de azután a szerencse melléje szegődött: egyik délután elromlott a busz, amelyikkel Valika hazafelé tartott, így a srác – amikor meglátta a motorjáról, hogy gyalog bandukol, azonnal melléje kanyarodott és hazafuvarozta. A ház előtt azután hosszan beszélgettek, majd megegyeztek, hogy másnap estefelé érte jön, és elmennek autósmoziba. Hát így kezdődött...

Tibor harminc éven át ápolta odaadóan a feleségét, végignézte a leépülését, és közben felnevelte fiukat Andrist, akinek a születése közben kapott agytrombózisból szerelme sohasem épült fel. Ott ült a szülői értekezleteken, kísérte a fiát az osztálykirándulásra, és mindig megbeszélték a gyermeklét kis és nagy dolgait. A fiúnak sem volt könnyű: amíg az osztálytársai közös családi kirándulásról, boldog tengerparti nyaralásról meséltek, csendesen hallgatta őket. Mivel soha senkit nem hívott születésnapra zsúrba, egy idő után már őt sem hívták. Azt hitték, beképzelt és magának való, pedig csak nem akarta senkivel megosztani, hogy ők bizony másként élnek, és miközben mások moziba mennek a szüleikkel, ő esti programként anyukája kimosott fáslijait tekeri föl, hogy másnap reggel még munkába indulás előtt apukája könnyében visszatekerhesse azt Valika lábára.

Három hónapja, hogy eltemették Valériát. Andris már felnőtt, és bár megviselte édesanyja halála, lelke mélyén tudja, megváltás volt már számára a távozás. A két férfi most együtt üldögél a szobában, Tibi szeretne előhozakodni azzal, hogy neki van valakije – akivel már évek óta szeretik egymást – és be akarja mutatni Andrisnak. Tudja, hogy a fia szerelmes, bízik benne, hogy ebben a lelkiállapotban megérti őt.

– Olyan jó benneteket együtt látni Flórával – mondja mosolyogva. – Örülök, hogy volt egy kedves és tüneményes lány melletted azokban a nehéz napokban.

– Igen, apu, ő nagyon jól tudta kezelni a hangulatváltásaimat. Érezte, mikor kell hozzám bújni, mikor tud a csókjaival vigasztalni, de hagyott időt nekem a gyász feldolgozására is. Neked ez jóval nehezebb lehet.

– Hát igen, kisfiam... egy férjnek eltemetnie azt, aki az első szerelme volt, aki fiút szült neki... nagyon kegyetlen dolog. Te tudod, milyen régen tisztában voltam vele, hogy nincs visszaút, hogy csak idő kérdése, mikor veszítem el őt. Tudtam, hogy rád számíthatok, de mégis voltak helyzetek, amikor nagyon magamra maradtam a bánatommal. Téged lefoglalt a tanulás, azután megismerted Krisztit, majd Flórát... Nagyon meglepődnél, ha azt mondanám, nekem is volt valakim, aki segített elviselni ezt a hosszú agóniát?

– Mi? Miket beszélsz? Hogy értsem ezt? – kérdezte Andris emelt hangon.

– Hát... nehéz erről beszélnem, de szeretném, ha megértenéd... amikor harmadikos voltál a Katonában... tudod, a Gábor anyukája, aki kétéves kora óta egyedül nevelte a barátodat... szóval vele sokat beszélgettünk a gyerekeink problémáiról, meg az itthoni gondokról... és ez segített a hétköznapiak elviselésében..., azután szinte észrevétlenül egyre közelebb kerültünk egymáshoz...

– Mi? Azt akarod mondani, hogy miközben anyu ágyhoz kötött volt és itthon szenvedett, te megcsaltad? És épp a haverom anyukájával? Nem akarom elhinni! Neeem! Ez nem az én apám! – kiáltotta, és kis híján sírva fakadt.

– Fiam... értsd meg... annyi éven át zokszó nélkül tettem a dolgom... anyukád többször is mondta, hogy ő megértené, ha lenne valakim...

– Jézus! Te anyának is elmondtad???

– Nem, nem! Félreértesz! Azt mondom, ő engedte volna, néha még biztatott is... de mivel gondoltam, hogy ezt csak miattam teszi, soha egyetlen szóval se céloztam rá, hogy megtörtént...

– Akkor is! Aljas, szemét dolog egy haldoklóval szemben! Ha belegondolok, hogy én az „ő” palacsintáját ettem, és olykor még babusgatott is... mintha a fiam lennél – mondogatta. Nem, apa, ezt nem tudom elfogadni! Még ha egy idegennel tette volna, azt is nehezen érteném meg, de ez olyan mintha... mintha engem is becsaptál volna! Soha, de soha ne próbáld ezt velem megértetni, hallani se akarok róla!

– De kisfiam! Legalább gondold át... mi szerettük volna Andival, ha ezt megértitek... ha már karácsonykor együtt ünnepelhetünk... és szilveszterkor pezsgőt bontunk a közös jövőnkre – és a tiétekre is Flórával.

– Na de apu! Hogy képzelte ezt? Már most megmondom: Flóráéknál fogom az ünnepet tölteni, és soha nem akarom ebbe a házban, anyukám szobájában látni azt az asszonyt... többet a nevét se akarom hallani! Méghogy együtt pezsgőzzünk? Vedd tudomásul: többé az életben nem fogok pezsgőzni, nehogy arra a napra emlékeztessen, amikor ezt kérted tőlem!

Életrajzok

Ma otthon jártam a szülőfalumban, Jakabszálláson, virágot vittem a temetőbe. Amint odaértem a családi sírhoz és megláttam a fejfán apukámnak és a nagyszüleimnek a nevét, elszorult a szívem. Megrohantak az emlékek, egy boldog gyermekkor képei, az az időszak, amikor az ő féltő gondoskodásuk mellett boldogan élhettem takaros kis tanyánkon. Nem volt akkor még villany a tanyavilágban, esténként petróleumlámpa fényénél olvastunk, malmoztunk, vagy kártyáztunk apukámmal, vagy nyári estéken kint ültünk a verandán a csillagfényes éjszakában és hallgattuk a Tóth nagypapám elbeszéléseit.

Egy ilyen estén kérdezte meg anyukám a papát, emlékszik-e még a falunkbéli Szent Rózsika történetére? Nekem ez újdonság volt, hiszen jártam hittanra, így tudtam, hogy vannak mártírhálált halt és szentté avatott emberek, de a plébános úr nekünk sohasem említette, hogy mi falunkban is élt volna egy ilyen ember. Gyorsan letelepedtem a nagypapa mellé a lócára, és vártam a történetet.

– Hát tudjátok, a jakabi temetőben nekem két kishúgom is van eltemetve. Az Ilonka kis korában, tüdőbajban halt meg, a Rózsika pedig 17 évesen véletlenül lenyelt egy jégcsapot és megfulladt tőle. Amikor Anyuskával kimegyünk a sírjukhoz, mindig eszembe jut Kovács Rózsika története, hiszen a mellettük lévő sírhelyen nyugszik az a lány, akit a köznép az 1940-es években szentként emlegetett. Ez a kislány most pont annyi idős lenne, mint te, Pistám – fordult oda édesapámhoz –, de 24 éves korában sok szenvedés után mellhártyagyulladásban meghalt. Azt mondják, lehetett úgy 18 esztendő, amikor először fordult elő vele, hogy hamvazószerdán² a két kéz- és lábfejen sebek jelentek meg, melyek aztán nagypéntekre mindig kivérzettek, és ez idő alatt minden áldott nap úgy déltájban elájult vagy önkívületi állapotba került, és sokszor óránkon át csak feküdt aléltan. Amikor túljutott ezen az állapoton, még pihennie kellett – mint annak, aki egy nagy úttól teljesen kimerült –, de ezután felült az ágyán, vagy később kint az udvaron az eperfa alatt lévő asztalon, ahová a kereszt-szülei kivitték, mivel évről évre egyre többen voltak kíváncsiak rá, illetve az ébredése után mondottakra. Mert amikor híre ment a csodának, vagyis az évről évre ugyanakkor megjelenő stigmatikus sebeinek, és annak, hogy az eszmélése után szinte olyan szent beszédeket mondott, mint amelyet a tanult papok szoktak – messze földről is elindultak látni és hallgatni őt. Tudnotok kell azt is, ez még akkor volt, amikor dúlt a második világháború, emberek veszték oda a harcokban vagy estek fogságba, és a családtagok tudni akarták, él-e még, hazatérhet-e valaha az ő elveszettek hitt apjuk vagy fiuk.

– Mert ezt a Rózsika látó is volt? – kérdezte édesanyám. Meg tudta mondani, kivel mi fog történni?

– Hát hallottunk ilyen eseteket is, nem egyet, Ilkám. Csodákról, általa megvalósult jövőbelésekről sokat hallottunk abban az időben. Meg olyat is, hogy egy ötéves forma néma kisfiút, – akit a szülei azért vittek el a szentkúti búcsúba Petőfiszállásra, hátha a csodatévő Szűz Mária segíteni fog rajta – a hazafelé tartó közel 30 km-es gyalogúton a monostori erdő táján

² hamvazószerda: a húsvét előtti 40 napos böjti időszak első napja

Rózsika a karjaiba vett és beszélt hozzá. A fiúcska csak nézte, nézte Rózsikát, hogyan formálja a szavakat, és egy idő után kinyújtotta a karját az anyja felé, és tisztán és érthetően azt kiáltotta: „édesanyám”. Többet akkor nem szólt, de pár nap után megeredt a nyelve, és rövid idő múlva tökéletesen megtanult beszélni.

– És az egyház? A papok elhitték neki, hogy a révületben Jézussal beszélt, hogy isteni sugallatra mondta el az embereknek, kivel mi fog történni?

– Hát fiam, ezt én nem tudom. Annyi biztos, hogy vizsgálták orvosok is, sőt egyik húsvét előtt két hetet Kecskeméten az apácáknál töltött a zárdában, ahol állítólag ugyanazokat a jeleket produkálta, mint otthon, de hogy ezek után a papok mire jutottak, nem tudhatom. De azt tudom, hogy volt év, amikor csendőrök kergették szét a népet, akik a Kovács-tanyán gyülekeztek, mert Rózsikát akarták látni-hallani. Nehéz idők voltak azok, háborús évek, aztán ahogy szegény meghalt, feledésbe is merültek a tettei. Pedig a hozzá zárandokolóktól a falu számára gyűjtött pénzt templomépítésre, és ha ajándékot kapott az elébe járulóktól, azt mindig szétosztotta a tanyájukon rendszeresen vendégül látott árva gyerekek között.

A papa története itt véget ért, és mert késő este volt, mindenki aludni tért. Én még sokáig gondolkoztam a hallottakon, és éjjel ezzel álmodtam. Egy hosszú copfos hajú lány, – amilyennek papa a Rózsikát leírta – integetett álomban, mintha hívott volna valami felé, de hogy miért, azt akkor még nem értettem.

Másnap délelőtt két nagybátyám, anyukám és néhányan a rokon asszonyok közül kimentek a tanyánktól kb. egy km-re lévő un. Dubecz gyepre vályogot vetni. Ez úgy történt, hogy az ottani agyaggödörökből származó sárból és szalmából taposással összeállítottak egy masszát, amit fa keretekbe tömködtek, és a téglalap alapú formákban hagytak kissé megszáradni, majd „kivetették” – azaz kiütötték belőle egymás mellé a földre, ahol napokon át száradtak. Mivel nehéz munka volt, és sok kéz kell hozzá, általában összefogtak a szomszédok, – akik esetünkben anyukám testvérei voltak – és több családnak is készítettek ilyenkor építőanyagot. Mi az unokahúgommal, Pannival a házunk előtt játszottunk: a keménypapírból kivágott babákat sablonnak használva, vékonyabb papírból különféle ruhákat készítettünk rájuk és azt kivágtuk ollóval, majd kiszíneztük. Ezeket a ruhákat a váll részénél meghagyott, hátrahajtható fülekkel rögzítettük a babákra, és így lett nekik királyi palástjuk vagy télikabátjuk éppúgy, mint fodros szoknyácskájuk. Ezeket a babákat azután „megszemélyesítettük” és színházat játszottuk velük. Miután ezt meguntuk, úgy dél körül kitaláltuk, kimegyünk a rétre a vályogkészítőket megnézni, körülöttük játszani, és ha megengedik, mi is tapossuk kicsit a sarat. Jó mókának tűnt. Én – tisztán emlékszem rá a mai napig – egy hosszúkás, magas piros kartondobozba sok-sok magam varrta babaruhát és a tetején egy gumiból készült hajas babát is cipeltem magammal.

Tudni kell, hogy ezek a bányagödörök, ahonnan kinyerték az agyagot, legalább két-három méter mélyek voltak, és idővel megteltek vízzel, nádas alakult ki körülöttük, vízimadarak és békák laktak – no meg piócák is, így a fürdés ezekben nem volt nekünk megengedve. Meg nem tudom mondani, hogy a nagy réten, ahol ezek az elszórt mély gödörök voltak, nekünk miért épp a vízparton kellett bóklásznunk, de az tény, hogy én egy meggondolatlan hátralépésnél belezuhanтам az egyik vízzel telt gödörbe, a nád közé. Annyi időm még volt, hogy

kiáltsak és a babaruhás dobozt kidobjam a partra, majd – Panni elmondása szerint – elnyelt a víz. Ő persze az első rémület után rohanni kezdett a szülei felé, hogy jöjjenek, mert beleestem a vízbe, de arra a kérdésre, hogy „és hol?” nem tudott pontos választ adni. Óriási szerencsémre Lajos bátyám meglátta a babaruhás dobozt, így annak irányában tétovázás nélkül beleugrott a vízbe és meg is talált: valami hínárféle tekeredett a bokámra, azért nem vetett fel a víz. Ha nincs a babás doboz, bizony ott fulladok meg, mire azt a jó nagy gödröt körbekutatják. Azt hiszem, elég gyorsan magamhoz tértem, ott feküdtem csuromvizesen, testemen jó néhány piócával – amiktől azóta is irtózom. Édesanyám szedegette le, majd ölbe kapott és futott velem hazáig, hogy a feltámadó szélben meg ne fázzak az ázott ruhámban. Otthon aztán nagypapa gondjaira bízott, és amikor ketten maradtunk, neki el mertem mondani, hogy az éjjel álmomban Rózsikát láttam, aki azt a kisfiút is meggyógyította, és hogy én biztos vagyok benne, hogy engem is ő mentett meg a vízbefulladásától.

Ahogy most ott álltam a nagyszüleim sírjánál, tekintetem a jobb oldali sírra vetődött, melyen Kovács István és neje, valamint Kovács Rozália neve állt, és rajta az évszám: 1922-1946. Hogy én ezt az elmúlt 43 évben – amióta apukám is a nagypapáékkal közös sírban nyugszik – nem figyeltem meg? Hiszen emlegette anyukám, amikor a Tóth mama meghalt, hogy a papa testvéreinek a sírját váltják meg a paptól és abba fogják őt eltemetni, hiszen lejárt az az idő, amit az ő szülei anno megfizettek, és így nem vadidegent temetnek föléjük. Nem hagyott nyugodni a gondolat. Lefotóztam mindkét sírt, és elhatároztam: hazafelé menet megállok egy kedves egykori iskolatársamnál, a falu nyugdíjas könyvtárosánál, és megkérdezem: tud-e valamit a sírban nyugvó lányról, kutatta-e valaha valaki az ő történetét?

Erika örömmel fogadott, és azonnal egy óriási tál aranysárga őszibarackkal kínált. Kicsit csodálkozott, hogy az íz és illat hatására könnybe lábadt a szemem, hiszen nem tudhatta, hogy én utoljára ilyen csodás jakabi homokon nőttem „Napsugár” barackot édesapám gyümölcsösében ettem. Hogy szerettem én ott vele dolgozni – ami így utólag, felnőttem fejjel már csak játéknak tűnik –, én voltam ugyanis apukám „előköstolója”, vagyis az, akinek a legszebb, érett, zamatos barackokat azért „kellett” megennie, hogy jó lesz-e már a többi leszedésre?

Miután előadtam jövetelem célját és megmutattam a két sírról készült fotót, Erika szó nélkül odalépett a könyvespolcához és levett róla egy dossziét. Benne volt Rózsika fotója a szüleiivel, egy körülbelül 40 oldalas, írógéppel írott könyvecske fénymásolata és néhány egyházi feljegyzés.

– Itt van, drága Ilonkám (az általános iskolában az iskolatársak még így hívtak, csak a középiskolában kezdtem el az édesapám által választott második nevemet használni), ezeket neked adom. A közelmúltban itt járt nálam a megyei levéltár egyik dolgozója, aki szeretné Kovács Rózsika történetét feldolgozni, tőle kaptam ezeket a másolatokat. Kérésére felkerestük a tanyát, ahol Rózsika a keresztszüleivel élt (azért velük, mert abban az időben szokás volt, hogy ha egy házaspárnak nem született gyermeke, de a testvéreinek 8-10 is, akkor tőlük egyet örökbe fogadtak, hogy legyen, aki öreg korukra ápolja őket és megörökli a vagyonukat). Azért mentünk oda, mert hallottuk, hogy a tanya udvarában a kilencvenes évek közepén egy idős kecskeméti ember kis kápolnát építtetett és keresztet állított Rózsika tiszteletére. Ez az ember – róla majd ebben a fénymásolt kis könyvecskében olvashatsz – valaha nagyon jó

barátságban volt Rózsikával, sőt udvarolni is akart neki. Elmondása szerint Rózsika közölte vele, hogy ő „Krisztus jegyese”, így nem mehet hozzá feleségül. Megjövendölte neki, hogy háború lesz, ahová őt is besorozzák, orosz hadifogságba esik, és mire hazaér, őt már nem találja életben. Mivel a jóslat igaznak bizonyult és a bácsi Rózsika halála után két évvel hazatérhetett a hadifogságból, elhatározta, hogy ha majd anyagilag megteheti, emléket állít az ő szeretett Rózsikájának. Közel ötven év telt el, amikor ezt a tervét megvalósíthatta.

– És megtaláltátok a kápolnát?

– Ó igen, de sajnos nagyon szomorú állapotban: gondozatlan környezetben, teljesen kifosztva, csak a falak állnak. A tanya jelenlegi erdélyi lakói tobozokkal, lim-lommal dobálták tele. Azt mondták a szomszédok, utoljára a kb. 20 kilós harangot vitte el a tanyatulajdonos narkós unokaöccse a MÉH-be, de szerencsére az átvevő értesítette a tisztelendő atyát, így az húszezer forintért visszavásárolta, és most a templomon belül őrzik. A faluban felkerestünk két idős embert, akik rokonai voltak Rózsikának, de úgy tűnik, vagy nem nagyon emlékeznek már az akkor történetekre, – a húga mindössze négy éves volt Rózsika halálakor – vagy nem akarnak még ennyi idő elteltével sem beszélni róla. Tudod, Ilonkám, a háború utáni időkben a vallásos embereknek sok helyen üldöztetésben volt részük, az ötvenes években jobb volt letagadni a vele való rokonságot, és ez sajnos mélyen beleivódott az emberek lelkébe.

Amikor elbúcsúztam Erikától, magammal hoztam a dossziét, mely a Rózsika rövid kis életét, megmagyarázhatatlan, rendszeresen visszatérő sebeinek, szenvedéseinek és példamutató jócselekedeteinek történetét igazoló kordokumentumokat tartalmazza. Elhatároztam: amit lehet, közreadok majd belőle, hogy ne feledjük el, a hősök és jótevők köztünk járnak, – még akkor is, ha nem viselnek stigmát, ami alapján egyértelműen felismerhetnénk őket.

A nagybetűs élet

Érettségi bankett napja volt, az utolsó igazi nyár, „a nagybetűs élet” kezdete előtt. Mindenki átment mindenből, bár Irén esetében erre nem sokan fogadtak volna – de úgy látszik, a magyartanár úgy volt vele, inkább átengedi, minthogy még egy évet küszködjön a kisasszonnyal. Ha sejtette volna, hogy a lány – leendő anyósa protezsálására – ősztől már napközis nevelő lesz egy falusi iskolában, és a tanítóképzőbe is „bedugják” levelezőre, biztos megvágta volna. De hát jövőbelátó képességgel nem rendelkezett a tanár úr.

Karcsi és Csaba már az esti buli előtt „alapozott”: fejenként egy-egy üveg pezsgőt ittak meg, mielőtt a vacsorára indultak. Gyerekkori jó barátok voltak, nagyon készültek az utolsó nyári szabadságukra. Még elsőben elhatározták, az érettségi napján megpörgetnek egy földgömböt, és ahová az érettségin jobban teljesítő srác becsukott szemmel rábök a glóbuszon, oda utaznak majd. Nos, ennek ma lesz a napja. Karcsi lett a „nyertes”, neki kell majd böknie. A döntés napja előtt nem sokkal kicsit „finomítottak” a célkitűzésen. Anyagi megfontolásból csak egy Európa térképen fognak választani, mert az elmúlt három nyáron keresett pénzből jó esetben 2-3 hét vonatos-hátizsákos túrára telik. De ez a tény nem szegte kedvüket, a lányok vidám éljenzése közepette vonultak be a Becsali csárdába, melyet a 4/B erre az estére lefoglalt.

Hiába volt a megható beszéd, az ajándékátadás Kriszta néninek, valahogy hihetetlennek tűnt számunkra, hogy valószínűleg ez az utolsó alkalom, hogy valamennyien együtt üljenek. Persze, voltak fogadkozások, hogy nem így lesz, hogy évenként ezen a napon valamennyien újra eljönnek majd ide. De tudták, érezték, a gondtalan éveknek vége.

A lányok közül lesznek néhányan, aki továbbtanulnak, de a legtöbben néhány héten belül munkába állnak. A nyolcvanas évek elején még teljes foglalkoztatás volt az országban, tehát attól nem kellett tartaniuk, hogy közgazdasági végzettséggel nem tudnak elhelyezkedni, itt legfeljebb az lehetett a kérdés, kinek milyen szerencséje lesz.

A fiúk – mindössze öten maradtak a 4. év végére, mert Antinak meg kellett nősülnie, mivel az igazgatóhelyettes Panni lánya teherbe esett tőle – azt tervezték, az akkor induló számítástechnikai cégnél együtt próbálnak szerencsét. Nem volt ekkor még személyi számítógép, még a bankoknál is csak írógépet meg Ascota könyvelőgépeket használtak. Az adatok rögzítésére hozták létre ezt a SZÜV-öt, ahová a pénzügy tanáruk akarta beajánlani őket. Most tehát körbeülték Magdi nénit, és erről faggatták. Csaba és Karcsi arra szerette volna rávenni a többieket, várják meg augusztus 1-et a munkakezdéssel, mert ők kicsit csavarogni akarnak. A kérdésre, hogy hová készülnek, Karcsi nevetve válaszolta: „majd amit a gép dob”, még nem dőlt el az útirány.

Az éjféli záróra előtt még újabb négy üveg pezsgőt rendeltek, koccintottak a boldog jövőre, majd lassan, kisebb csoportokba verődve hazaindultak. Volt, aki taxit rendelt, de a srácok gyalog indultak el. Először azt tervezték, még benéznek a közeli szálloda bárjába, de azután Karcsi és Csaba meggondolta magát. Közölték a többiekkel, hogy nekik még dolguk van, hiszen erre a napra tervezték a nyaralás helyszínének a kiválasztását. Elindultak hát a parkon át a folyópart felé, mert Csabáék a folyón túli új városrészben laktak. Vidáman tréfálkozva, egymást ugratva haladtak, amikor a városkapunál, a boltív alól kibukkant a villamos. Karcsi –

kezében egy félig tele pezsgősüveggel – épp a síneken egyensúlyozott, amikor a lába lecsúszott és beszorult a váltó meg a sínvál között. Ijedt kiáltására Csaba visszafordult, majd rohanni kezdett, hogy lerángassa a barátját a sínről, de elkésett, a fékező villamos ellökte. Mellkasával a peron szélére zuhant, lábfeje ottmaradt a jármű kereke alatt.

Amikor Csaba odaért, fájdalomtól végletekig eltorzult arccal, de a pezsgősüveget szorongatva hasalt a peronon. „Csak meg akartam viccelni a villamosvezetőt” nyögte Karcsi, és elengedte az üveget, ami a lejtős peronon gurulni kezdett a Párizsi körút felé.

– Látod? Térkép nélkül is választottam úticélt: Párizsba megyünk – mondta, majd elvesztette az eszméletét.

Csaba a peron szélére rogyott, onnan nézte, amint a kiérkező tűzoltók nagy nehezen leemelték a villamos kerekét barátja szétroncsolódott lábáról, hogy a mentő el tudja szállítani. Kétségbeesetten próbált érdeklődni az orvostól, mik a barátjának az esélyei?

– Sorozatos bordatörést és súlyos mellkasi zúzódásokat szenvedett, és szinte biztos, hogy a bal lábát bokából amputálni kell – válaszolta az orvos és becsukta a mentő ajtaját.

A fiú kétségbeesetten nézett a szirénázva távolodó kocsit után. Fejében zakatoltak a gondolatok. Már tudta, ők ezen a nyáron biztosan nem utaznak sehová: a spórolt pénzüket valószínűleg barátja rehabilitációjára kell költeniük. A bankett okozta mámor szertefoszlott, és elkezdődött „a nagybetűs élet” – melyet úgy vártak, de nem gondolták róla, hogy ilyen kegyetlen tud lenni.

Életem kész regény...

Valahol az alföldi tanyavilágban egy lovas kocsi bandukol a kitaposott földúton. Augusztus van, rekkenő hőség, de szerencsére az útmenti akácok adnak némi árnyékot a kocsin ülőknek. Tudna nagyobb tempóban is poroszkálni a Manci meg a Sárga, de Sándor bátyám óvatosan hajt: kisebbik húgát, Ilonkát hozza haza a városi kórházból. Ilonka kezében egy pólya, benne vagyok én – akit a halvaszületett első lánya után négy évvel hozott a világra annak ellenére, hogy az orvos a vetélés után azzal riogatta: ne szüljön még egyszer, mert „*vagy maga mehet rá, vagy a baba*”. Anyukám – a gyermekkori balesete miatt kissé púpos, szép arcú, kicsi asszony – ekkor már harmincnégy éves. Bár még mindig fülében csengett az orvos intelme, újra viselő lett, mert nagyon akart egy fiút szülni szeretett Pistája örömére. Az uracskájának, az egykori szomszéd fiúnak, aki őt választotta a testi hibája ellenére is – pedig már mindenki azt hitte, öreglány marad, hisz abban az időben a lányok nem maradtak harminc éves korukig pártában.

Édesapám nincs a kocsin, dolgozik a téesz gyümölcsösében. 1957-et írunk a történet kezdetén – nem olyan időket élünk, amikor ilyen „csip-csup” dologért csak úgy el lehet maradni a munkából, amikor érik a barack. Otthon a Tóth nagyszülőkön kívül a 97 éves Gere papa várja unokája érkezését, aki még három hónapig halkán dúdolva ringatja majd legkisebb unokáját, mielőtt követi az ő anyuskáját – tíz gyermekének anyját – a túlvilági létbe.

Ugorjunk egyet az időben: Zsuzsi már hét éves, nagy szeretetben nő fel az apai nagyszülők tanyájához toldott szoba-, konyha-, verandás, komfort nélküli lakásban. Az anyától féltő szigor, az apától odaadó szeretetet kap – így indul neki az életnek. Ha csak teheti, édesapja körül cselleng: ő húzza a fűrészt a másik fogantyúját, ha apja fát vág, lesi, amint éppen zöld metszést csinál a barackfán, és ugyanúgy bal kézzel morzsolja a kukoricát, mint ő. De ha a lánya kéri, abbahagyja a munkát és csutkababát csinál neki, vagy tehénkéket és jászlat szárboardból. Esténként a petróleumlámpa fényénél „Ki nevet a végén?”-t játszanak, malmoznak vagy kártyáznak, és korán megtanítja őt olvasni. Azt szeretné, ha kislánya is kitűnő tanuló lenne – mint egykor ő, akinek parasztszülők gyermekeként a második világháború kezdetén nem adatott meg a lehetőség a továbbtanulásra. Élete álma, hogy lássa egyetlen lányát felnőni... Sikeres embernek és boldognak szeretné látni...

Az álom megvalósul, a tanyasi kisdíák a megyeszékhelyen is sikeresen folytatja tanulmányait, szerető férje és fia, szép otthona, jó állása lesz. De az apának nem adatik meg, hogy ezt láthassa – 1974-ben halálra gázolja őt a szomszéd fiú.

...És Zsuzsa most szabadidejében könyvet ír, mert szeretné megörökíteni családjuk történetén keresztül az ötvenes-hatvanas években az alföldi tanyavilágban élők életét. Megírni addig, amíg ebben a rohanó világban lesz még néhány olyan ember, aki ezt szívesen olvassa.

Vajon te is közéjük tartozol?

Verses próbálkozások

Képvers (vagy kalligram)

A
KIS
FENYŐ
ÜNNEPRE
ÖLTÖZÖTTA
KEDVÜNKREHÓ
RUHÁJAHELYETT
ARANYCSILLÁMOST
VISELPOMPÁZÓÁGAIN
JÖJJÜNNEPELÜNKMERT
MEGSZÜLETETTAMEGVÁLTÓ
SZENT
KARÁCSONY
ÉJJELÉN

MINDEN REGGEL TEÁT ISZOM
JÓ AZ EMÉSZTÉSNEK NAGYON **B U É K**
GYÜMÖLCSTEÁ, VAGY FEKETE **V**
MIKOR MIHEZ VAN ÉPP KEDVE **E**
PÁROM FŐZI, AZT GONDOLJA **R**
AKKOR LESZ JÓ HA Ő KAVARJA **S**
VAN TEÁS **VERSLISTA** BÖGRÉM **L**
IHLETET AD, VAN RÁ REMÉNY **I**
HA ÉN EBBŐL KORTYOLHATOK **S**
AZONNAL DALRA FAKADOK **T**
ÚJABB APEVÁT FARAGOK **A**

Akrosztichonok

(A soroknak függőlegesen kell kiadnia a pályázatra kiírt szót. Még jobb, ha a szó a versben is szerepel)

Gombászmondóka

Ördögszekér laskagomba
Repülj gyorsan kosaramba!
De jó, hogy megtaláltalak,
Öt társaddal hazahozlak.
Gazdag lesz ma az ebédünk:
Szaftos gombákat ehetünk.
Erdő, mező szép gombái:
Ki ismeri, az szereti.
Étket adó erdőalja,
Rád gondolok hálálkodva.

Tűnődés

Korán reggel ébredtem, ködös volt a táj,
Őszi tájat nézhettem, s nem tudtam mi fáj.
Dér lepte el a fákat: fakoronát, lombsátrat.
Fehér lett a fű a zúzmara alatt.
Álltam a kertben, térdig avarban,
Tyúk kapirgált, bárány bégetett akolban.
Otthon voltam újra, sok-sok év után
Lombhullásban jöttem, életem alkonyán.
Ki gondolta egykoron, hogy itt csak vendég leszek,
Örökös utazó, kit visszavár e táj.
De sokszor álmodtam én ezzel a házzal:
Fákkal védelmezett alföldi tanyánkkal.
Álmomban újra gyerek lehettem,
Tyű de sokat sírtam és nevettem!
Otthonom már romos, időm: mint a tenger,
Lehet: itt meghalok, és a pusztá elnyel.

Őszi vers anyámról

Kitekintek az ablakon
Őszi tájat látok,
Deres füvet, őszi avart, és
Vigaszra várok.
Anyám szólít a távolból,
Rá gondolok fájón.
Áldott legyen az ő neve,
Zsoltárt érdemel a keze.

Ködvarázs van a kertemben,
Őszi ború a szívemben.
Dehogy tudnám őt feledni,
Végtelen tudott szeretni.
Adni tudott, mindig adni,
Rólunk akart gondoskodni.
Áldott legyen az ő neve,
Zsoltárt érdemel a lelke.

Gyúlnak a fények

Amikor az ünnep beköszönt,
Nincs helye búnak, bánatnak.
Gyúlnak a fények, ha csillag ébred,
Angyalszárny suhan át az égen.
Lámpások gyúlnak a szívekben
Hozzád is eljut üzenetem:
Adj reményt a koldusnak ma este,
Jut is, marad is – csak több leszel vele.
Angyalhaj libben, táncol az éjben.
Nincs szebb varázs, mint a Karácsony éj.
Gyermeki öröm, kipirult orcák:
Anyának lenni: maga a mennyország.
Lám mennyi bánat elröppent mára!
Hófödte tájon most angyal szálljon,
Adjon az Isten békét e földre,
Józan ész, akarat: tartsd itt örökre!

Haikuk

(A haiku 3 soros japán versforma. Egyetlen szabály: 5-7-5 vagyis a szótagszámok adottak: első sor 5, második 7, harmadik 5 szótagú lehet!)

Barátság

Ismersz

Csak te tudhatod
az én történetemet.
A barátom vagy.

Útitárs

Mint árnyék a fényt
Sorsom követed, tehát
útitársam vagy.

Menekülés

Rossz kapcsolat

Visszariadtam:
Nem ezt akartam én, hát
elmenekülök.

Menekülnék

Menekülnék, de
nincs kiút: itt élnem és
halnom kell talán?

Szerelem

Ez a szerelem

Szeret, szeretem.
Mindig csak ő kell nekem.
Ez a szerelem.

Senki más

Szeret, szeretem.
Senki más nem kell nekem.
Örök szerelem.

Düh

A dühös beteg

Sorban állás az
orvosnál, patikában:
betegebb leszek!

A szomszéd kutyája

Nincs se éjjelem,
se nyugodt nappalom, csak
kutyaugatás!

Születés

Életünk

Születés. Halál.
És ami közöttük van
az az életünk.

Anyává lenni

Anyává lenni
egyszerre kín és öröm,
boldog szenvedés.

Halál

Az anya hite

Ha van gyermeknap,
Angyalnap is van ott fenn!
Én hiszek benne.

Bölcsesség

A halál örök,
és minden más múlandó.
Élj hát ez szerint.

Apevák

(egytől 5-ig terjedő szótagszámú – összesen 15 szótagú – vers adott témára)

Anyai óhaj

Szép
élet
várjon rád.
Érted nyíljon
száz virág kicsim!

Ősszel

Ősz.
Eső 's
köd szitál.
Fázós lelkem
ma is csak rád vár.

Szépség

A
szépség
múlandó.
A jóság hát
a legfőbb erény.

Menekvés

Nincs
többé
menekvés:
sorsod előbb-
utóbb utolér

Vívódás

Sors
miért
teszel ma
is próbára
engem? Bűnhődjek?

Mi
az én
vétkem? Ki
mondja meg
nekem? Vívódom.

Állatos apevák:

Hogy
bújik
hozzád! Most
szeret, vagy csak
enni kér? Talány.

A
cicám
jó barát.
Megvigasztal
cicazenével.

Jól
vigyázz!
Ha rossz a
kedve karmol, s
ha jó: hízeleg!

Vén
kandúr
halat fog:
nem a tóban,
akváriumban.

„Klasszikus” versek

Vers a múltból

Kérted, hogy írjak a boldog gyermekkorról,
mikor még kicsi és vidám lányka voltam én.
Azt kérded, milyen volt az élet a tanyán,
hol nap mint nap frissen fejt tejjel várt anyám?
Miként olvastam esténként gyertyafény mellett,
mikor petróleumra nem mindig tellett?

Egykor a könyvet én csak kölcsönvettem,
hisz a termény árából újra nem költhettem.
Tanyánk az iskolától bizony jó messze volt,
s nem volt a közelben mozi vagy csokibolt!
Hogy voltak-e barátok, volt-e játszótársam,
vagy nyári szünetben egyedül bolyongtam?

Nem voltam magányos: rajzoltam, babáztam,
S míg tehénként legelt, meséket alkottam.
Szüleim mellett én csak boldog lehettem,
hisz szerettek, féltettek, kíméltek engem.
„Te csak tanulj lányom – neked nincs más dolgod”,
pedig ha segíthettem, akkor voltam boldog.

Sírjukon virág – ilyen a világ: mire eszmélnék, elfogy a lét.
Hirtelen halál kegyetlen voltál, s elvetted, mi szép,
pedig hidd el: odaadnék bármit még pár közös évért!
Jó gyerek voltam, sose dacoltam: nem volt miért,
otthonom szeretni tanultam, s hogy becsüljem, mit ad az ég.
Más volt akkor az élet, más a gyerekkor – jobb volt és szép!

Ami elmúlt, elmúlt

Ami elmúlt, nem jön vissza
ez életünk nagy-nagy titka.
Sok-sok rosszat elkövetünk
s megbánhatjuk sok rossz tettünk.
„Ha lehetne visszavenni,
Lehet-é visszaadni
A napokat kik lementek?”³

³ Szép Ernő idézet

Talán újra elkövetnénk
sok mindent, mit már felednénk.
Maradjon csak intő emlékünk
a rossz, mit egykor elkövettünk.
Tanulni kell hibáinkból,
múltbeli sok botlásunkból.
Csak így tudunk újba fogni,
tévedésből is tanulni.
Ne rágódjunk hát a múlton,
haladjunk egy másik úton.
És ha végül sikert érünk,
nem hiányzik régi éltünk.

Hóhányók

Téli éjben, csillámló holdfényben kérges kezek hányják a havat.
Alkalmi munka – nem pénz: alamizsna, s nincs rajta kamat.
Mire is elég? Szalonna – kenyér, s tán némi ital.
S ha jó a mámor, már nem fáj a magány, a durva fagy.
Pokrócba bújva sorba áll újra: Munka van? Ételt osztanak?
Városlakó! Gondolj rájuk akkor is, ha újra ragyog a nap,
és ne sajnáld a fillért, melyet kezded nekik ad:
Mert eljön a tél és nem lesz, ki helyetted lapátot ragad.